

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงาน
ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

นายภูธีร์รัตน์ ชันสัมฤทธิ์

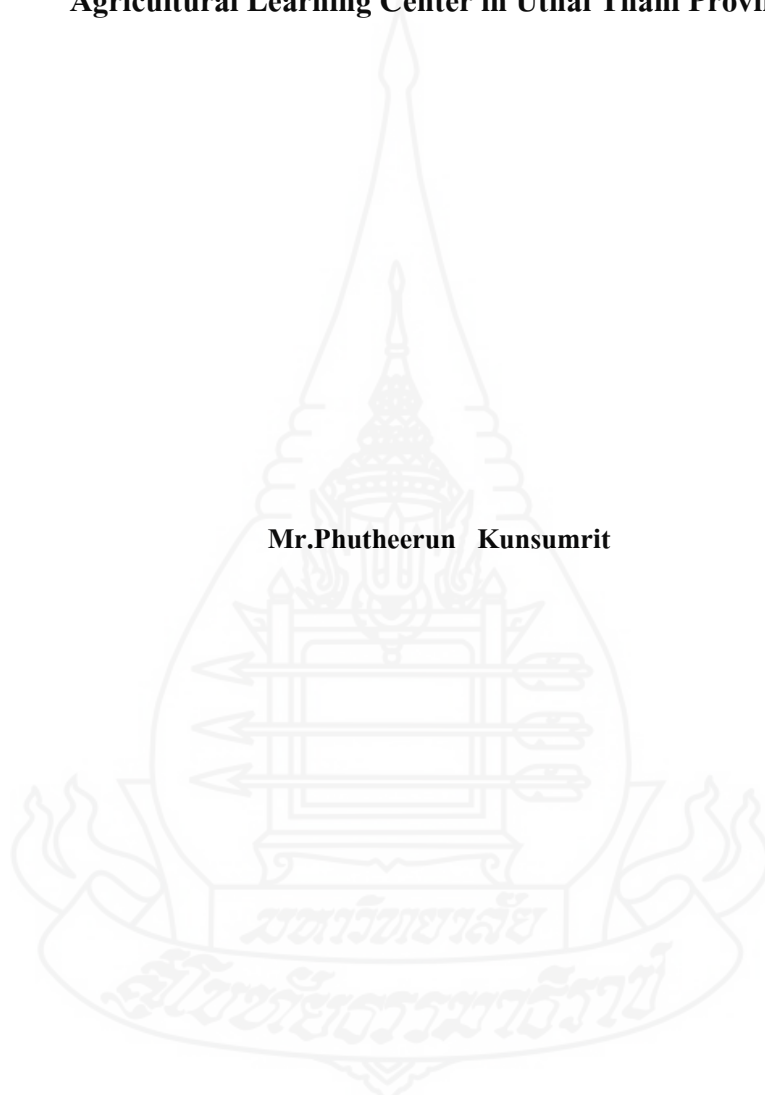

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Factors Relating to the Participation of Farmers in the Operation of
Agricultural Learning Center in Uthai Thani Province**

Mr.Phutheerun Kunsumrit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

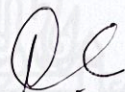
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี
ชื่อและนามสกุล นายภูธีร์รันทร ชันสัมฤทธิ์
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

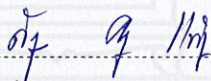
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระคง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

ผู้วิจัย นายภูริวัชรินทร์ ชันสัมฤทธิ์ รหัสนักศึกษา 2609001884 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและ

พัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ลินีนุช กระจุกเมือง แสนเสริมและ

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (2) ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ ศพก. (3) การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงาน ศพก. (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงาน ศพก.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ผ่านการอบรมใน ศพก. จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 240 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 150 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ ไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 52.7 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 50.89 ปี ร้อยละ 34.7 จบประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 22.96 ปี มีการถือครองที่ดินเฉลี่ย 31.93 ไร่ มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 173,329.33 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 73,019.82 บาทต่อปี มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.33 คน ได้รับการอบรมจาก ศพก. เฉลี่ย 4.21 ครั้ง/ปี (2) เกษตรกรร้อยละ 50.0 มีความรู้เกี่ยวกับ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของ ศพก. ในระดับปานกลาง ร้อยละ 73.3 รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่รัฐ เฉลี่ย 5.21 ครั้ง/ปี เกษตรกรเห็นว่าข่าวสารที่ได้รับ จาก ศพก. มีเนื้อหาเป็นประโยชน์ตรงกับความต้องการ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเนื้อหา มีความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) เกษตรกรมีความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) (3) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ ศพก. พบว่า สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม และความถี่ในการรับข่าวสารมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (4) เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.30) โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81)

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า

เกษตร จังหวัดอุทัยธานี

Research Title: Factors Relating to the Participation of Farmers in the Operation of Agricultural Learning Center in Uthai Thani Province

Researcher: Mr.Phutheerun Kunsumrit; ID: 2609001884

Degree: Master of Agriculture (Agricultural extension and development)

Research Advisors (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor; (2) Dr.Benchamas Yooprasert, Associate Professor **Academic Year:** 2019

Abstract

The objectives of the research were to study (1) personal, economic, and social factors of farmers in Agricultural Learning Center (ALC), (2) knowledge, information perception, and expectation from participating in the operation of the ALC of farmers, (3) participation and factors related to the participation of farmers in the operation of the ALC, and (4) problems and suggestions towards participation of farmers in the operation of the ALC.

This study was a survey research. The population was 240 farmers who attended the training in the Agricultural Learning Center of Uthai Thani province. The sample size of 150 people was determined by Taro Yamane formula with an error value of 0.05 and selected by simple random sampling method by farmers name lottery. Data were collected through conducting interview. Statistics used were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, chi-square, and correlation coefficient.

The results showed that (1) 52.7% of farmers were female with the average age of 50.89 years. 34.7% completed compulsory primary education level with the average experience in agricultural field of 22.96 years and owned the land on average of 31.93 *rai*. The average income from agricultural sector was 173,329.33 baht per year while the average income outside of the agricultural sector was 73,019.82 baht per year. The average labors in the household were 2.33 persons. The average trainings from the ALC was 4.21 times per year. (2) 50.0% of farmers had knowledge about the ALC and its operation at the moderate level. 73.3 % received information and news from government officers on average of 5.21 times per year. The news received from the ALC was beneficial, matched with the needs, interesting, and up-to-date with the current situation was indicated at the high level (Mean = 4.06). The expectation in the participation was at a high level (Mean = 3.68). (3) Farmers' participation in the operation of the ALC in general was at the moderate level (Mean = 2.79). Social status, the number of training attendance, and the frequency of receiving information were related to the participation of farmers in the operation of the ALC statistically significant value at the level 0.05. (4) The problems about the participation in the operation of the ALC in general were at the low level (Mean = 2.30). The suggestions on participation in various aspects were agreed at the high level (Mean = 3.81).

Keywords: Relating factor, participation, the operation of Agricultural Learning Center, Uthai Thani province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยชะคง ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สินี นุช ทรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาหลักพร้อมด้วยรองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ และแนวคิดในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่อำนวยความสะดวก ซึ่งส่งผลให้การศึกษาครั้งนี้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัยธานี และสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เกษตรกรผู้นำ และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ที่อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งคำแนะนำด้านต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่น้อง ครอบครัว และเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจ ด้วยความรักและห่วงใย ร่วมทั้งให้การสนับสนุนตลอดมา เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยบังเกิดพลังความตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จได้ในที่สุด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรต่อไป

นายภูธรรัตนันท์ ชันสัมฤทธิ์

กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	8
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	24
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	26
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ...	30
บริบทจังหวัดอุทัยธานีและข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	39
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร	63
ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วม ของเกษตรกร	71
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	82
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	89
ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง กับการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	102
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	119
สรุปการวิจัย	119
อภิปรายผล	125
ข้อเสนอแนะ	132
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	144
ก แบบแบบสัมภาษณ์	144
ข คำสัมภาษณ์ความเชื่อแบบสัมภาษณ์	160
ประวัติผู้วิจัย	163

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.3 ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดอุทัยธานี	43
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	63
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร	65
ตารางที่ 4.3 ปัจจัยสังคมของเกษตรกร	69
ตารางที่ 4.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.	71
ตารางที่ 4.5 สรุปจำนวนข้อความรู้ที่สมาชิกที่เกษตรกรตอบได้ถูก	76
ตารางที่ 4.6 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.	76
ตารางที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก.	78
ตารางที่ 4.8 ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	79
ตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	82
ตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	88
ตารางที่ 4.11 ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	89
ตารางที่ 4.12 สรุปภาพรวมปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	94
ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	95
ตารางที่ 4.14 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ การศึกษา กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	103
ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพทางสังคม ข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก. กับการ มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร	105
ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ประสบการณ์การทำงาน เกษตร กับการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	107
ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการถือครองที่ดิน รายได้จากการประกอบอาชีพ จำนวน แรงงานในครัวเรือน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	109
ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. กับการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	111
ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง กับการมี ส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร	113
ตารางที่ 4.21 สรุปรูปภาพรวมการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	116
ตารางที่ 4.22 สรุปรูปภาพรวมการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี	117

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 กระบวนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	35
ภาพที่ 4.1 ภาพสรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์ ปัญหาและ ข้อเสนอแนะของเกษตรกร	101
ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตสินค้าเกษตร	135

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จัดตั้งขึ้นตามนโยบายรัฐบาล ที่ต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชน ที่เป็นเครื่องมือช่วยแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน สร้างความรู้ ความเข้าใจ กับเกษตรกรในพื้นที่ ให้ได้เรียนรู้จากผู้ร่วมอาชีพเดียวกันที่ประสบความสำเร็จช่วยเหลือและเรียนรู้จากกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและชุมชน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการจัดตั้ง และขับเคลื่อนการดำเนินงาน โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีการจัดเวทีให้เกษตรกรร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ และปัญหาการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญในแต่ละพื้นที่ กำหนดแนวทางในการพัฒนา คัดเลือกเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการผลิตของตนเอง และเป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้ เป็นเกษตรกรต้นแบบ และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในพื้นที่ของเกษตรกรต้นแบบ เป็นจุดศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชน เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่าย สามารถเข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เทคโนโลยี และเทคนิคต่างๆ โดยใช้องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบร่วมกับองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากหน่วยงานด้านวิชาการต่างๆ รวมทั้งเป็นเวทีพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร เป็นแหล่งให้บริการด้านการเกษตร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยจากทุกหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนตามความต้องการของเกษตรกรและชุมชน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ต้องมีการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตรในพื้นที่ และที่สำคัญคือเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ ในการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) เกษตรกรต้นแบบ 2) แปลงเรียนรู้ 3) หลักสูตรการเรียนรู้ 4) ฐานเรียนรู้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งเป็นศูนย์ของเกษตรกรในระดับอำเภอนั้น มีหลักการดำเนินงานที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้พร้อมต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการให้บริการต่างๆ รวมถึงการแก้ปัญหาทางการเกษตรในชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของเกษตรกรตามแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบัน มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ทั่วประเทศ จำนวน 882 ศูนย์ จำนวนศูนย์เครือข่าย 12,669 ศูนย์ ซึ่งศูนย์เรียนรู้เฉพาะทางนี้จะเรียกว่า ศูนย์เครือข่าย โดยจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาให้ครบองค์ประกอบ ตามหลักเกณฑ์การพัฒนาเทียบเท่ากับศูนย์หลัก ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้เริ่มมีการกำหนด แนวทางการดำเนินงานในการพัฒนางานพื้นฐานสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตรทางการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562 ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2562)

จังหวัดอุทัยธานี ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในปี พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 8 ศูนย์หลัก และศูนย์ย่อย จำนวน 85 ศูนย์ จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า แต่ละแห่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้าน เกษตรกรต้นแบบ ฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ สภาพแปลงเรียนรู้ รวมถึง การบริหารจัดการ การให้บริการแก่เกษตรกร และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ซึ่งไม่สามารถดำเนินงานได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้เท่าที่ควร ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่รับบริการภายในศูนย์ฯ ยังเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. รวมถึงการนำความรู้หรือประสบการณ์ จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มาใช้แก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างแท้จริง และทันทั่วทั้งที่ ต้องรอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคอื่นๆ เข้ามาให้ความช่วยเหลือ หรือใช้วิธีเดิมๆ ในการแก้ไขปัญหา (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี, 2562)

จากสภาพการณ์และปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้เห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในจังหวัดอุทัยธานี กรอบกับผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร จึงมี

ความสนใจศึกษาวิจัยดังกล่าว เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้ดำเนินงานเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรและชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

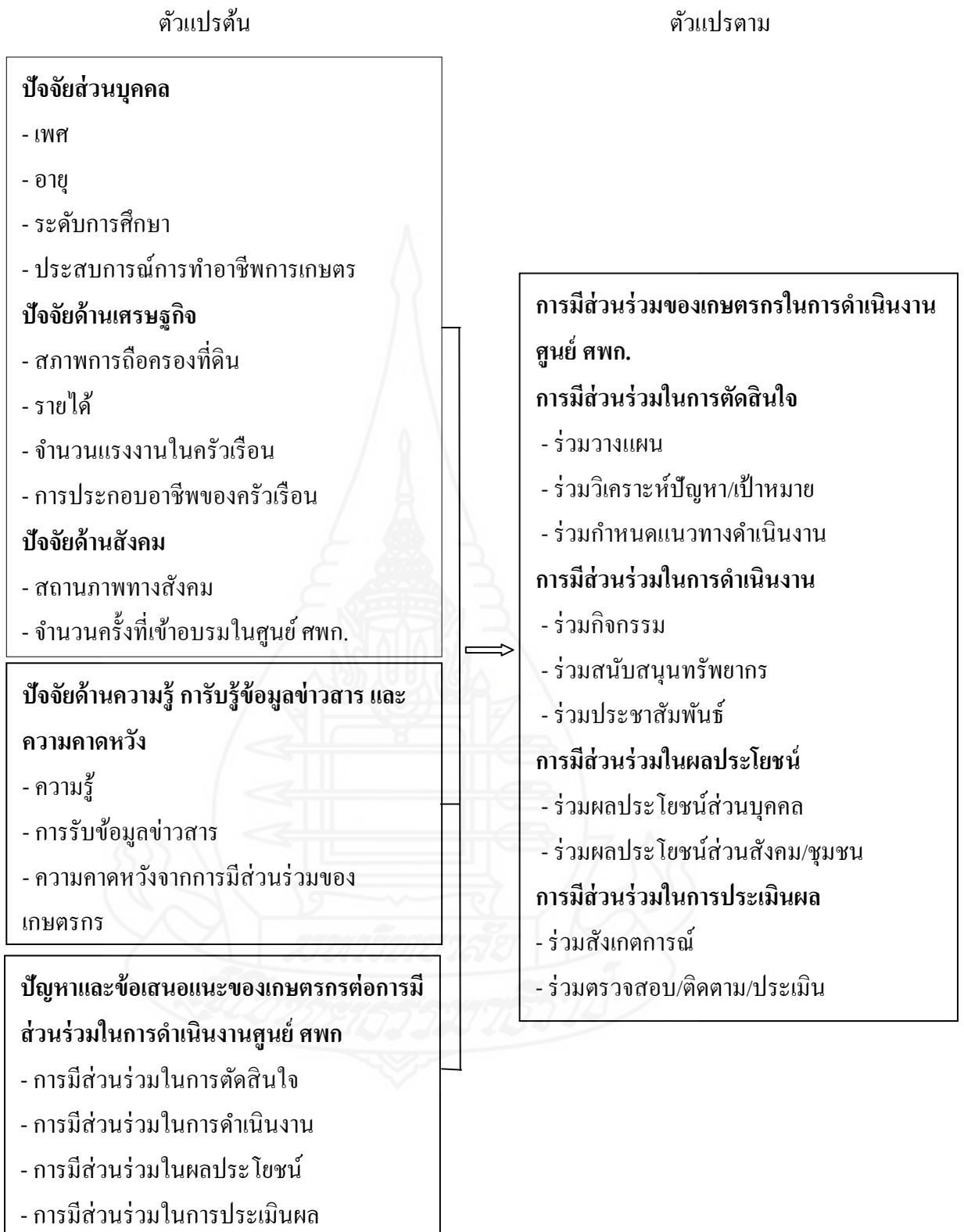
2.2 เพื่อศึกษาความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษาคู่มือการดำเนินงาน เอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง ได้แก่ ความรู้ การรับข้อมูล ข่าวสาร ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรที่ผ่านการเข้าอบรมในศูนย์ ศพก. ปี 2562 ในพื้นที่ 8 อำเภอ ภายในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 240 ราย

5.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์การทำอาชีพการเกษตร จำนวนครั้งที่เข้าอบรมในศูนย์ ศพก. 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงาน การประกอบอาชีพในครัวเรือน 3) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร ความคาดหวังจากประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม และศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมถึงศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในจังหวัดอุทัยธานีตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2562 ถึง ธันวาคม 2562

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 เกษตรกร คือ เกษตรกรผู้ผ่านการอบรมในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2562

6.2 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร คือ สถานที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรสำหรับเกษตรกรและชุมชน ในการผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสม โดยดำเนินการในพื้นที่ของเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชนในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ ตั้งแต่ การผลิต การตลาด การบริหารจัดการ การถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นศูนย์กลางการบริการและแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน

6.3 ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. การดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

6.4 การรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การรับข่าวสารเทคโนโลยีเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผ่านสื่อต่างๆ

6.5 ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร หมายถึง การประเมินความเชื่อของตนเองว่าพฤติกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์ เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนและชุมชนอย่างไร

6.6 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. หมายถึง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการทำกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ ศพก. ใน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

6.7 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. หมายถึง การแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการตัดสินใจในด้าน ร่วมตัดสินใจในการใช้งบประมาณ ร่วมตัดสินใจในการวางแผน ร่วมตัดสินใจในการค้นหาปัญหาแก้ปัญหา ร่วมตัดสินใจในการประชุมร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ศพก. และร่วมตัดสินใจเสนอแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน

6.8 การมีส่วนร่วมดำเนินงานของศูนย์ ศพก. หมายถึง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในด้าน ร่วมในการปฏิบัติในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. ร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรเงินทอง ร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ร่วมในการดำเนินกิจกรรม เช่น เป็นวิทยากร ร่วมในการดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่ ร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือตัวแทนในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ร่วมในการสนับสนุนปัจจัยเกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร เช่น พืช สัตว์ ประมง ร่วมในการพัฒนารูปแบบกิจกรรม เช่น กิจกรรมองค์ความรู้ กิจกรรมพัฒนาฐานเรียนรู้ ร่วมในการดูแลรักษา ความเป็นระเบียบภายในศูนย์ ศพก.

6.9 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการดำเนินงานศูนย์ ศพก หมายถึง เกษตรกรมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในด้าน ร่วมรับประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในศูนย์ ศพก. ร่วมรับประโยชน์จากการพัฒนาศักยภาพตนเอง เช่น ฝึกอบรม การส่งเสริมอาชีพ ร่วมรับการพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความรู้ในการพัฒนาอาชีพ ร่วมรับประโยชน์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ร่วมรับการสนับสนุนให้ผลิตผลทางการเกษตรดีขึ้น ร่วมรับประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาทางการเกษตร ร่วมรับประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตรของชุมชน

6.10 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. หมายถึง เกษตรกรมีส่วนในการประเมินผลในด้าน ร่วมสังเกตการณ์ ร่วมประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐ ร่วมติดตามผลการดำเนินงาน ร่วมติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ศูนย์ ศพก. ร่วมประเมินผลกระทบต่อชุมชน ร่วมประเมินต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผลงานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงานตามแผน เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่ผู้ปฏิบัติงานและเกษตรกร ในพื้นที่

7.2 เพื่อนำข้อมูลวิจัยมาพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติงานมาปรับปรุงแก้ไขการทำงานและวางแผนการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเกษตรกรในศูนย์อื่นๆ ต่อไป

7.3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ นักศึกษา นักวิจัย ที่ต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี” ผู้ศึกษาได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
4. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
5. บริบทจังหวัดอุทัยธานีและข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 7 ด้าน ดังนี้ ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.1 ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายลักษณะพอที่จะประมวลได้ ดังนี้

1.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมตามการสร้างและเปิดโอกาสให้กับประชาชน มีผู้ให้ความหมาย ได้แก่

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, น. 25) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาการตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ ในเรื่องต่างๆ อันเป็นผลกระทบบมาถึงตน

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543, น. 138) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในลักษณะการร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตาม ประเมินผลรวมทั้งการรับผลประโยชน์ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544, น. 282) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงขององค์กรลงไประดับล่างและจากภายในองค์กรไปยังบุคคลภายนอกที่ได้รับมอบหมาย จากการตัดสินใจนั้น คือ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจ และให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า มีเป้าหมายหลักเพื่อกระจายอำนาจในการตัดสินใจระหว่างประชาชนและหน่วยงาน โดยกำหนดให้มีตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ซึ่งมักเกิดคำถามตามมาว่าใครจะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วม ในนามของใคร และมีวิธีการเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร และยังได้อธิบายว่าเป็นการควบคุมโดยประชาชน (citizens control) หมายถึง ชุมชนมีอำนาจและบทบาทในการตัดสินใจ

อรทัย ก๊กผล (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่ม จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ, การรับรู้, การเรียนรู้, การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.112) คู่มือของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมดำเนินการ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินประเมิน

นอกจากนี้กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.28-29) คู่มือการพัฒนาองค์กรเกษตรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม คือ การที่ชุมชน กลุ่มคน หรือประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางพัฒนา และเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โครงการต่างๆ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและเสนอสาเหตุของปัญหา

2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม การวางแผนจะช่วยให้รู้จักการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักวิธีคิด และนำเอาข้อมูลปัจจัยข่าวสารต่าง ๆ มาใช้วางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานสมาชิกขององค์กรหรือกลุ่มอาจมีฐานะที่แตกต่างกันแต่อาจมีแรงงานของคนที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนแล ปฏิบัติงาน จะทำให้องค์กร หรือกลุ่มสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการติดตามและประเมินผล การติดตามและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ หากไม่มีการติดตามประเมินผล และขาดการมีส่วนร่วม จะทำให้ไม่ทราบว่าผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีประโยชน์หรือไม่อย่างไร

1.1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มีผู้ให้ความหมาย ได้แก่

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528, น. 5) ได้สรุปความหมายด้านการดำเนินงาน โครงการการมีส่วนร่วมหมายถึงการทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความคิดความรู้ความสามารถแรงงานสนับสนุนหรือจัดการทรัพยากรเช่นเงินทุนวัสดุในกิจกรรมการพัฒนา

จุฬารัตน์ โสตะ (2543) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คณะบุคคลบุคคลหรือเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนการทำประโยชน์ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหาร ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นๆ ในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1.1.3 ความหมายของการมีส่วนร่วมตามการดำเนินงาน มีผู้ให้ความหมาย ได้แก่

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541, น.4-6) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือในการบริหาร การมีส่วนร่วมจึงเกี่ยวข้องกับ สิ่งต่อไปนี้

1. การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ มีส่วนในการวางแผน มีส่วนกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุปัญหา การให้ข้อเสนอแนะ การให้ข้อมูลข่าวสาร การร่วม ในการตัดสินใจ

2. การช่วยเหลือสนับสนุนและการทำประโยชน์ ได้แก่ การเข้าไปให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์/เงิน แก่ไขหรือร่วมดำเนินการให้เหมาะสม ประสานงาน และ ประชาสัมพันธ์

3. การร่วมรับผิดชอบ ได้แก่ การร่วมในการตรวจสอบประเมิน การปฏิบัติตามแผนงาน ร่วมกำหนดมาตรฐาน และแนวทางในการพัฒนา

สุริย์ จันทรมาลี (2541, น. 1-11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ร่วม ความคิด ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมทุนทรัพย์ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมแสดงความคิดสร้างสรรค์และร่วมพัฒนา

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่มีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจในระดับต่างๆ ของการดำเนินงานในหน่วยงาน เป็นผลให้มีการตกลงใจร่วมกัน

สหประชาชาติ (United Nations, 1981, p. 11) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า

- 1) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
- 2) การเข้ามีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา
- 3) การเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องพัฒนา

กล่าวโดยสรุปจากความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ในเรื่องต่างๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนั้นๆ ด้วย อันมีผลกระทบถึงตัวเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันและการเสริมสร้างความสามัคคีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบด้วย

1.1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้พอที่จะประมวลได้ดังต่อไปนี้

สนธยา พลศรี (2550) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

- 1) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ
- 2) สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
- 3) เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนและท้องถิ่น
- 4) นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

5) ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน

6) เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

7) เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชน

8) ทำให้เกิดความรัก ห่วงแหน รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน

9) เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมของคนทุกคนที่ต้องเคารพให้การยอมรับ และยกย่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิตของเขา

2) งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องให้คนหมู่มากเหล่านี้มีสิทธิ์มีเสียงในการแสดงออก

3) กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนผู้ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น

4) ประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า มีโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยวิธีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่ม และจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะเดียวกัน มีตัวอย่างของโครงการที่ล้มเหลวจำนวนมาก อันเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

5) การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม หรือของกลุ่ม (Group action) อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วยการมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

6) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งแสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น

7) ประชาชนย่อมรู้ดีว่าตนเองนั้นต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะแก้ปัญหาอย่างไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่างๆ สนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่า

8) การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้การปฏิบัติการทางสังคม (Social action) เป็นไปอย่างสงบสันติ ก่อให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มีระเบียบ เป็นระบบ และเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย

9) เป็นนโยบายของรัฐในปัจจุบัน ที่ให้ทุกโครงการที่ลงสู่ชนบท ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นตามปรัชญาของการพัฒนา

ณรงค์ ฅ เชียงใหม่ (2545, น. 7) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญคือ

1) ประชาชนยอมรับในโครงการนั้น และเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

2) ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น

3) ลดความขัดแย้ง การดำเนินการ โครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

4) โครงการจะให้ประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น และระดมทรัพยากรในการพัฒนา

5) ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของนโยบายเพื่อนำไปสู่การพัฒนา และเป็นสิทธิของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล กลุ่มและองค์กรเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน รวมถึงประชาชนเกิดการยอมรับ ลดการขัดแย้ง ได้รับความร่วมมือจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่มสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรักษาประโยชน์ของเขา เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมมากเท่าไรแสดงว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนงต่าง ๆ ดังนั้น จึงมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมหลายทฤษฎีด้วยกัน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น. 299-300) ได้กล่าวพอสังเขปได้ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม

1.2.2 ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบอันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

1.2.3 ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคนจูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

1.5.4 ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหารเพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรักแต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐเพราะการ

ใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

จากทฤษฎีสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการหรือแผนงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในอันที่จะช่วยให้โครงการหรือแผนงานเหล่านั้นประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่เนื่องจาก ประชาชนต่างมีลักษณะทางด้านกายภาพ และด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนต่างๆ เหล่านี้ ทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงมีเนื้อหาแตกต่างกัน

1.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น สามารถพิจารณาได้หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะสนใจด้านใด โดยอาจพิจารณาจากกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งพอที่จะประมวลได้ ดังนี้

มณฑล จันท์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจน วัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากร

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงิน หรือการช่วยทำกิจกรรมการเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการติดตามและประเมินผล

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นสมาชิก เป็นกรรมการ เป็นผู้นำ ซึ่งลักษณะการเข้าร่วมจะแสดงถึงระดับอำนาจของผู้มีอำนาจของผู้เข้าร่วม และมีข้อโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยการใช้วิธีการพัฒนาศักยภาพความสามารถของประชาชนเป็นเพียงการให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะในหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจ ทางออกที่ควรเป็น คือ การส่งเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชน

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2552, น.102-105) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วม ไว้เป็น 4 ประเภท คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินงานทั้งหมด

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549, น 23-24) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในมุมมองของสถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประกอบด้วยภารกิจ 5 ประการ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in planning) ได้แก่ การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการ นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Participation in implementation) ได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ

3) การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in utilization) ได้แก่ การนำเอากิจกรรมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม

4) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Participation in benefit-sharing) ได้แก่ การแจกจ่ายประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation) ได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเภทคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในการค้นหาวางแผน แสดงความคิดเห็น 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน คือ การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร ร่วมในการบริหาร การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานใน

โครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ประชาชนต้องร่วมกันให้ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด รวมทั้งสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน

1.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น สามารถพิจารณาจากกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งพอที่จะประมวลได้ ดังนี้

วรรณ วลัยวานิช (2549) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคลได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นรูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จ

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง เป็นรูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในบางลักษณะ หรือการมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง

มานิตย์ นวลละออ (2544, น.4-6) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

1) พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินการ ผลประโยชน์ และการประเมินผล

2) พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ การเป็นสมาชิก การเข้าร่วมประชุม การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ การเป็นผู้นำชุมชน ผู้ชักชวน ผู้รับผลประโยชน์ ผู้ประกอบการ และลูกจ้าง

3) พิจารณาจากกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การใช้บริการและการได้รับผลประโยชน์

4) พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วมหลักที่สำคัญ ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับผลการกระทำ และชุมชน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคล ไว้ดังนี้

1.การมีส่วนร่วมในการประชุม

2.การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา

3.การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร

4.การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา

5.การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่าง ๆ

6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

โดยแท้จริงแล้ว กระบวนการมีส่วนร่วมไม่สามารถทำได้ในทุกประเด็น แต่การมีส่วนร่วมของบุคคลจะอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ มีความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของทุกฝ่ายที่ต้องมีส่วนร่วม ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้บริการและการได้รับผลประโยชน์ การรับรู้ การประชุม การเสนอปัญหา การร่วมตัดสินใจ การร่วมทำกิจกรรม การได้รับประโยชน์ และการร่วมประเมินผล โดยที่กล่าวมาเป็นกระบวนการส่งเสริมให้เกิดร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ ให้กิจกรรมเหล่านี้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

1.5 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอ ขั้นตอน มีส่วนร่วมของประชาชนสอดคล้องกัน ดังนี้ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527, น. 10) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อภิญา กังสนารักษ์ (2544, น.14 - 15) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหา และร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
- 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
- 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการโดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการเพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้

อคิน รพีพัฒน์ (2547, น.49) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาการพิจารณาปัญหา การกำหนดปัญหา และจัดลำดับของปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

ขั้นตอนที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ปริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, น.140) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของการพัฒนา 5
ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดคน โยบายและ วัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมใน การสร้างประโยชน์ การสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วน ร่วมในการรับประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้ง ด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมิน การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ ขั้นตอนต่างๆ ที่ประชาชน จะ เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนของการมี ส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา คือ ร่วมในการการค้นหาปัญหา และรวมถึงการ ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาความต้องการที่แท้จริง 2) การมี ส่วนร่วมในวางแผนดำเนินกิจกรรมปฏิบัติหรือการดำเนินการ คือ ประชาชน ต้องมีส่วนร่วมในการ สนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมในการบริหาร 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน และร่วมในการปฏิบัติงานและร่วมรับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคลมีโอกาสเท่าเทียมกันในการรับผลประโยชน์ที่

เกิดจากการมีส่วนร่วม และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล คือ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

1.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม/โครงการ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้มีผู้ศึกษาและเสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้

พรทิพย์ คำพอ และคณะ (2544, น. 56) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับพิจารณา ตลอดจนการร่วมติดตามประเมินผล มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ

1) การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เริ่มตั้งแต่ปัญหา สาเหตุของปัญหา การแก้ไข ปัญหา การคิดว่าทำอะไร ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเต็มที่

2) การผสมผสานแผนงานโครงการของส่วนราชการต่างๆ ในการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ได้ถูกต้อง

3) การสร้างองค์กร การประสานงาน งบประมาณ ปัจจัยดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตามความต้องการอันจำเป็นของประชาชน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2538, น. 8) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีส่วนผลักดันการมีส่วนร่วมมี 4 ปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล เป็นแรงผลักดันหรือจูงใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล
2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น

4) รางวัลตอบแทน คือ ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา โดยหวังประโยชน์ตอบแทน สรีไพร สักดิ์รุ่งพงศากุล และคนอื่นๆ (2549, น. 340) กล่าวว่า ความรู้เป็นการผสมผสานของประสบการณ์ สาระสนเทศ ความเข้าใจ ทักษะและความเชี่ยวชาญ รวมถึงสิ่งที่ได้รับการสั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียนค้นคว้าและถ่ายทอดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดสำหรับการประเมิน ความเข้าใจ และการนำเสนอสารสนเทศ และประสบการณ์ใหม่มาผสมผสานรวมกัน

Cohen Uphoff, and Goldsmith (1979) กล่าวถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมว่า ภูมิหลังของแต่ละบุคคลอาจจะเป็นสิ่งหรือตัวแปรสำคัญ ในการให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่

- 1) อายุและเพศ
- 2) ระดับการศึกษา
- 3) การประกอบอาชีพ
- 4) สถานภาพของครอบครัว
- 5) ชั้นทางสังคม
- 6) รายได้
- 7) ระยะเวลาของการอยู่อาศัยในชุมชน
- 8) ลักษณะของโครงการและกิจกรรม
- 9) การเป็นผู้เช่าที่ดินหรือมีสถานภาพเป็นลูกจ้าง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมี่ปัจจัยที่เหมาะสมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ดังต่อไปนี้

Cohen and Uphoff (1977) เสนอบริบทของการมีส่วนร่วมว่า ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วย ได้แก่

- 1) ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
- 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
- 3) ปัจจัยทางการเมือง
- 4) ปัจจัยทางสังคม
- 5) ปัจจัยทางวัฒนธรรม
- 6) ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (1977) ยังได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่า มีบุคคล 4 กลุ่ม ที่มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา และสถานภาพทางสังคม

ธรรมจรรย์ คุลยธารง (2546 ,น.15) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน
- 2) ปัจจัยด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่มและการได้รับการฝึกอบรม
- 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย อาชีพและรายได้
- 4) ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร
- 5) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ

6) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

คูติดา แก้วสมบุรณ์ (2545, น. 22) ปัจจัยของการมีส่วนร่วมจำแนกออกได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ รายได้ ขนาดของครอบครัว การศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การได้รับการฝึกอบรม ต้องการยอมรับนับถือ ความขัดแย้ง โครงสร้างอำนาจผู้นำ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมได้นั้นมีดังนี้ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม ความรู้ การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตำแหน่งในชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการสนับสนุนงบประมาณ การเข้ารับการฝึกอบรม การได้รับสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และความคาดหวังจากโครงการต่างๆ

1.7 ระดับการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม/โครงการ ได้มีผู้ศึกษาระดับที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ขึ้นอยู่กับว่าจะมีส่วนร่วมในเรื่องใด หรือขั้นตอนใด จึงได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล แก่ตนเอง ครอบครัว หรือชุมชน
2. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เช่น การรับรู้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ เพื่อเป็น

แนวทางในการตัดสินใจ

3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co-decision) โดยเฉพาะ โครงการที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสีย
4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมขั้นตอนในการดำเนินงานทั้งหมด

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ ไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่นๆ เพื่อให้โครงการสำเร็จ

คูติดา เวชกิจ (2535, น. 213) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

1. ระดับ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย การที่ทางหน่วยงานของภาครัฐเข้าไปดำเนินการให้ประชาชนทั้งหมด หรือบ้างครั้งบังคับประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่มีทางเลือกเลยได้

2. ระดับ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีผลประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น เงินค่าตอบแทน ชื่อเสียง สิ่งล่อใจหรือผลประโยชน์ ฯลฯ

3. ระดับ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยเพราะถูกชักจูง เช่นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นถึงผลดี และผลประโยชน์ที่จะได้รับ

4. ระดับ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ทางภาครัฐจะทำการสอบถามถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น จากข้อเท็จจริงแล้วนำข้อมูลเหล่านี้ไปกำหนดแผนงาน แล้วให้ประชาชนมีการปฏิบัติตาม โดยแผนงานเหล่านี้อาจไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนโดยแท้จริง

5. ระดับ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ทางราชการจะมีการยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างสูงโดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ทั้งเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา

6. ระดับ 6 มีส่วนร่วมสูง ทางราชการจะเปิดโอกาสอย่างมากให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากประชาชนโดยใกล้ชิด ในการดำเนินการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของประชาชนจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างไร

7. ระดับ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือร่วมมือดำเนินการด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มต้นจบสิ้นสุดการดำเนินการ เป็นการอาศัยความต้องการของประชาชนเอง ซึ่ง จะได้รับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี และมีการสนับสนุนในบ้างส่วนที่เกินความสามารถ

กล่าวโดยสรุป การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะเริ่มต้นตั้งแต่การร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล ในกรณีที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมมากหรือน้อย นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยและความพร้อมของผู้เข้าร่วม และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ปัจจัยสิ่งแวดล้อม และมีการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมจากน้อยไปถึงการมีส่วนร่วมมาก

โดยการวิจัยในครั้งนี้ ได้นำแนวคิดดังกล่าวมากำหนดตัวแปรที่ศึกษา คือการมี ส่วนร่วม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และตัวแปรที่สัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น สภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการประกอบอาชีพของครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคม เช่น สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่อบรมใน ศพก. ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง เช่น ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบไปด้วยประเด็นเนื้อหาสำคัญ ได้แก่ ความหมายของความรู้ ระดับความรู้ และการวัดความรู้

2.1 ความหมายของความรู้ (Knowledge)

ความหมายของความรู้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความรู้ไว้หลายประการ พอที่จะประมวลได้ ดังนี้

Good, Carter V. (1973) มีการให้ความหมายของ ความรู้ ไว้ว่าความรู้เป็นข้อเท็จจริงหรือความจริงที่ปรากฏ และเป็นกฎเกณฑ์และข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและประมวลรวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์

สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ (2552) ได้มีการให้ความหมายของความรู้ไว้ว่าเป็น ทฤษฎี ข้อเท็จจริง ความคิด รูปแบบ หลักการ และข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็น และเป็นการผสมผสานกันระหว่างประสบการณ์ ความคิด ความรอบรู้ และประเมินค่า เป็นการนำเอาสารสนเทศใหม่และประสบการณ์เข้าด้วยกัน

กล่าวโดยสรุปได้ คือ ความรู้ เป็นข้อเท็จจริง ของมนุษย์เกิดจากการสะสมประสบการณ์ และแนวคิด ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะต้องผ่านการเรียนรู้ ความเข้าใจ รวมถึงทักษะ ผสานกับสารสนเทศใหม่ร่วมกับประสบการณ์ต่างๆ

2.2 ระดับความรู้

บลูม Benjamin, S.bloom (1975) ได้แบ่งระดับของความรู้ไว้ 6 ระดับ ดังนี้

2.2.1 ระดับที่ระลึกได้ คือ การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะแบบแผนและสามารถนำข้อมูลจากความจำออกมาได้

2.2.2 ระดับที่รวมสาระสำคัญได้ คือ สามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจำ และสามารถที่จะเขียนแสดงออกมาให้เห็นภาพได้ ให้ความหมายได้ และมีการเปรียบเทียบกับความคิดอื่นๆ หรือสามารถคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นต่อไปได้

2.2.3 ระดับการนำไปใช้ คือ เป็นระดับความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำเอาความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม

2.2.4 ระดับการวิเคราะห์ คือ เป็นระดับที่สามารถใช้ความคิด มาคิดแยกเป็นส่วน และสามารถนำข้อมูล มาประกอบกับการปฏิบัติได้

2.2.5 ระดับการสังเคราะห์ คือ การนำเอาข้อมูลแนวความคิดต่างๆ มาสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่จากเดิม

2.2.6 ระดับการประเมินผล คือ เป็นการใช้ความรู้ ตั้งเกณฑ์รวบรวมข้อมูล นำเข้าข้อมูลตามมาตรฐาน และประเมินระดับประสิทธิผลได้

บลูม Benjamin, S.bloom (1975) ยังได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งได้แบ่งเป็น 3 ระดับความรู้ และมีการแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับความรู้สูง หมายถึง ได้คะแนนร้อยละ 80 -100

ระดับความรู้ปานกลาง หมายถึง ได้คะแนนร้อยละ 61 – 79

ระดับความรู้ต่ำ หมายถึง ได้คะแนนร้อยละน้อยกว่า 60

กล่าวโดยสรุป ระดับของความรู้ คือ เป็นสิ่งที่บุคคลสามารถรวบรวมสาระสำคัญ โดยนำข้อเท็จจริงมาใช้อย่างถูกต้องและสามารถกำหนดเป็นเกณฑ์ ได้แก่ ระดับความรู้สูง ระดับความรู้ปานกลาง ระดับความรู้ต่ำ

2.3 การวัดความรู้

บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์ (2549, น. 85) ได้กล่าวว่า การวัดความรู้มีหลายรูปแบบ ซึ่งในแต่ละรูปแบบเหมาะกับความรู้ในลักษณะที่แตกต่างกัน เครื่องมือที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ แบบทดสอบ ซึ่งเป็นข้อคำถาม ที่สร้างเพื่อให้ผู้ตอบ สนองออกมา ในรูปแบบการเขียนตอบ การปฏิบัติ การพูดคุย ที่สามารถสังเกตและวัดปริมาณได้ ซึ่งแบบทดสอบสามารถแบ่งออกเป็น ดังนี้

2.3.1 แบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยา สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ใช้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ความรู้ความเข้าใจ ตามพฤติกรรมความรู้
- 2) แบบทดสอบความถนัด ใช้เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดสมรรถภาพทางสมอง
- 3) แบบทดสอบบุคคลสังคม ใช้เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดบุคลิกภาพและการปรับตัวเข้ากับสังคมบุคคล

2.3.2 แบ่งตามรูปแบบของการถามการตอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) แบบทดสอบความเรียง (Essay Test) จะเป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามให้ผู้ตอบต้องเรียบเรียงคำตอบเอง

2) แบบทดสอบตอบสั้นและเลือกตอบ (Short Answer and Multiple Choice Test) จะเป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามให้ และกำหนดให้ตอบสั้นๆ หรือกำหนดคำตอบมาให้เลือก ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบตามนั้น สามารถแบ่งเป็น 4 ชนิด คือ 1) แบบให้ตอบสั้น 2) แบบถูก/ผิด 3) แบบจับคู่ และ 4) แบบเลือกตอบ

2.3.3 แบ่งตามลักษณะการตอบ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

- 1) แบบทดสอบปฏิบัติ เป็นการทดสอบด้วยการให้ปฏิบัติจริง
- 2) แบบทดสอบเขียนตอบ เป็นแบบทดสอบ ซึ่งใช้กระดาษและดินสอหรืออุปกรณ์ช่วยตอบ ผู้ตอบจะต้องเขียนคำตอบทั้งหมด
- 3) แบบทดสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบที่ผู้ตอบพูดแทนการเขียน

2.3.4 แบ่งตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) แบบทดสอบการใช้ความเร็ว เป็นแบบทดสอบต้องตอบภายในเวลาที่กำหนด
- 2) แบบทดสอบให้เวลามาก เป็นแบบทดสอบที่ไม่มีการกำหนดเวลาตอบ

2.3.5 แบ่งตามลักษณะเกณฑ์ที่ใช้วัด แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดตามวัตถุประสงค์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาวิชาการ
- 2) แบบทดสอบอิงกลุ่ม เป็นแบบทดสอบใช้เปรียบเทียบผลของกลุ่มระหว่างกลุ่มที่สอบด้วยกัน

กล่าวโดยสรุป ความรู้ คือ เป็นความสามารถแต่ละบุคคล ซึ่งในการผ่านกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ ทักษะต่างๆ ที่บุคคลได้รับรู้มาก่อนและสามารถวัดค่าได้ รวมทั้งการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ในการตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เป็นแบบทดสอบชนิดแบบถูก/ ผิด ทั้งนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมา กำหนดเป็นกรอบในการวัดความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ในปัจจัยด้านความรู้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการรับข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ ดังนี้ ความหมายของการรับข้อมูล ความหมายของข่าวสาร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร การวัดความรู้

3.1 ความหมายของการรับรู้

ความหมายของการรับรู้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย พอที่จะประมวลได้ ดังนี้

วิเชียร วิทญูคุณ (2549, น. 97) ให้ความหมายของการรับรู้ว่า หมายถึง การเลือกสรร และการจัดระเบียบนั่นเอง แต่ละคนมักจะรับรู้ต่างกัน ไปแม้ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเลือกสรรเรื่องที่จะรับรู้และการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งการตีความในสิ่งที่รับรู้

สุชา จันทร์อม (2536, น.119) กล่าวว่า การรับรู้เป็นการตีความหมายจากการรับสัมผัส (Sensation) ในการรับรู้ นั้น เราไม่เพียงแต่มองเห็นหรือได้ยินเท่านั้น แต่เราต้องรับรู้ได้ว่าสิ่งที่เรารับรู้นั้นคืออะไร

รัฐจวน คาวชิรพิทักษ์ (2534, น.147) กล่าวว่า เหตุการณ์ เรื่องราว ข่าวสารต่าง ๆ ใน สังคมรอบตัวต่างกระตุ้นและทำทนายให้ มนุษย์รับสัมผัสตลอดเวลา โดยผ่านเข้ามาทางระบบ ประสาทสัมผัสแล้วจะเกิดเป็นความรู้สึกขึ้น(Sensation) คือ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรู้รส การรู้สีร้อนหนาวหรือเจ็บปวด กระบวนการรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลของการตอบสนองขั้นแรกสุด ของคนเราต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นสมองจึงจะทำการตีความรู้สึกที่เกิดขึ้น ว่าสิ่งที่เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้รสหรือได้สัมผัสนั้นคืออะไร เกิดเป็นการรับรู้

สินีนุช คุรุทเมือง (2560, น.12-17) ได้ให้ความหมายการรับรู้ไว้ว่า เป็นการประมวล และแปลความหมายข้อมูล จากการสัมผัส โดยเริ่มจากการมีสิ่งเร้ามากระทบ กับประสาทสัมผัสทั้ง ห้า และส่งกระแสประสาท ไปยังสมอง เพื่อการแปลความ จนทำให้เกิดการได้รู้ได้เข้าใจ ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับความต้องการ ค่านิยม การคาดหวัด การเรียนรู้ แรงจูงใจ อารมณ์ และ ปัจจัยอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป คือ การรับรู้ หมายถึง เป็นกระบวนการพื้นฐานที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูล ข่าวสาร ตีความหมายผ่านประสาทรับความรู้สึกจากระบบประสาทสัมผัส โดยแสดงผลการรับรู้ต่อ สิ่งเร้าออกมาในรูปแบบของการมีความรู้ ความเข้าใจ ตามความรู้สึกนึกคิด โดยแต่ละคนจะแปล ความหมายสิ่งเร้าตามประสบการณ์และความเชื่อของแต่ละคน

3.2 ความหมายของข่าวสาร

พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร อ้างถึงใน สุชญญา เพชรฤทธิ (2547, น. 16) ได้ให้ความหมาย ของข่าวสาร ว่าต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ แหล่งกำเนิด ข่าวสาร และจุดหมาย ปลายทาง แหล่งกำเนิดของข่าวสารมีลักษณะเป็นนามธรรม คือ ที่มาของข่าวสารที่มีสื่อมวลชน ทำ หน้าที่บันทึกหรือเป็นผู้นำเอาวัตถุดิบมาเปลี่ยนเป็นรูปของข่าวสาร ไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ผู้รับข่าวสาร เนื่องจากการสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการจึงสามารถพิจารณาปลายทาง คือ ผู้รับ ข่าวสารเนื่องจากการสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการจึงสามารถพิจารณาได้เสมือนระบบหนึ่ง ซึ่ง สรุปได้ ดังนี้

1. แหล่งสารหรือผู้ส่งสารเป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร หมายถึง แหล่งกำเนิดของสาร หรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งต่อไปยังผู้รับสารบทบาทของผู้ส่งสารมี 3 ประการ คือ เลือกสรรความหมายที่ใช้ในการสื่อสารสร้างรหัสจาก ความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งรหัสของสารนั้นออกไป

2. สาร หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่กระตุกความหมายให้กับผู้รับเป็นเรื่องราวสาระที่ ส่งออก ไปจากผู้ส่งสารถึงตัวผู้รับสาร ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของสาร มีข้อพิจารณา 3 ประการ ได้แก่ 1) รหัสหรือสัญลักษณ์ของสาร 2) เนื้อหาของสาร และ 3) การทำข่าวสาร แต่ใน ความหมายทั่วไปที่ใช้กันมักหมายถึงเนื้อหาของสาร ซึ่งหมายถึงข้อความที่ผู้ส่งสารใช้สื่อ ความหมายที่ต้องการ

3. ช่องทางสำหรับสื่อสารหรือสื่อเป็นสิ่งทีพาสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร

4. รับรู้สาร หมายถึง ผู้รับข่าวสารจากแหล่งสารบทบาทของผู้รับสารมี 3 ประการ คือ 1) รับสาร 2) ถอดรหัสจากสารเพื่อให้ได้ความหมาย และ 3) ตอบโต้ความหมาย

ธนะศักดิ์ โยเซฟ (2549, น.19) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ปฏิกริยาหรือพฤติกรรม การแสดงออกตามข่าวสารที่ได้รับรู้จากการสื่อสารผ่านกระบวนการสื่อสาร หรือการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร การตอบสนองตามการตีความหมายหรือแปล ความหมายของความรู้ สัญญาณ หรือสัญลักษณ์ที่สัมผัสออกมาตามความรู้ความเข้าใจ ซึ่งการ ตีความหรือแปลความหมายนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจ ความคาดหวัง ความสนใจ ประสบการณ์ การจัด หมวดหมู่การรับรู้ เข้ามามีบทบาทร่วมด้วย

พอสรุปได้ว่าข่าวสาร คือ ผู้ส่งสารเป็นจุดเริ่มต้นในการส่งข้อมูลข่าวสาร โดยอาศัย ช่องทางที่เรียกว่าสื่อเป็นช่องทางนำข่าวสารสู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายจะได้รับข้อมูล ข่าวสาร อย่างทั่วถึงและตอบสนองต่อข่าวสารจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมออกมา

3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

การรับรู้ต่อข้อมูลข่าวสารในกิจกรรม/โครงการ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัย เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ดังนี้

สุพาณีย์ สฤษฏ์วานิช (2552, น.116) อธิบายว่า กระบวนการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อการ รับรู้ โดยสามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้ดังนี้

1) เป้าหมายหรือสิ่งที่รับรู้ ลักษณะบางอย่างของเป้าหมายจะเรียกร้องความสนใจและ การรับรู้ได้ดี เช่น ขนาดที่ใหญ่จะเรียกร้องความสนใจได้ดีกว่าขนาดเล็ก

2) ตัวผู้รับรู้ นอกจากตัวเป้าหมายที่เรียกร้องความสนใจและการรับรู้ได้มากหรือน้อยแล้ว ลักษณะบางอย่างของตัวผู้รับรู้ก็มีผลต่อการรับรู้เช่นกัน เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ ประสบการณ์ และ บุคลิกภาพ

3) สถานการณ์การรับรู้ สถานการณ์มีจะผลต่อการรับรู้ เช่น การพบเจอในครั้งแรกแล้วเกิดความประทับใจ ก็จะมีส่วนส่งต่อผู้รับรู้ในครั้งแรกและในครั้งต่อ ๆ ไปด้วย และความกดดันก็มักทำให้ข้อมูลถูกบิดเบือนไป และถูกละเลยเมื่อบุคคลอยู่ภายใต้ภาวะกดดัน ซึ่งความกดดันอาจส่งผลภายใต้สภาวะวิกฤต เช่น ถ้าเรารับรู้ข่าวสารในช่วงเวลาปกติที่คุ้นเคย กับช่วงยามวิกฤต ซึ่งจะส่งผลของการรับรู้ก็จะแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลนั้น เกิดจากปัจจัยที่เป็นเป้าหมายที่มาจากสิ่งเร้าต่างๆ ของตัวผู้รับรู้ และสถานการณ์ ปัจจัยสถานการณ์มีผลต่อการรับรู้ การรวมถึงสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งจากภายนอกและภายใน และสถานการณ์ ที่รับรู้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อการรับรู้เป็นอย่างมาก

3.4 การวัดการรับรู้

การวัดการรับรู้ต่อข้อมูลข่าวสาร มีนักวิชาการได้เสนอไว้และพอที่จะประมวลได้ดังนี้ ดังนี้

ศิริญา กิตติวุฒิก (2553, น.11) ได้อธิบายว่า การรับรู้ คือ เป็นคุณสมบัติทางความคิดของบุคคลต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้น เป็นผลมาจากการมีความรู้ และความเข้าใจในสิ่ง จากการแปลความหมายสิ่งสัมผัสที่มีความหมาย และสามารถวัดได้โดยการวัดความเห็นของบุคคลนั้นๆ อาจใช้แบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดการรับรู้

คาริน เจริญศิลป์ (2552, น.13) ได้กล่าวว่า วิธีการในวัดการรับรู้จำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1) วิธีการสังเกต การสังเกตการณ์รับรู้บุคคลทำได้ 4 วิธี คือ 1) ใบหน้า พิจารณาที่ใบหน้าของบุคคลว่ามีการแสดงออกทางสีหน้าอย่างไร 2) สายตา สังเกตที่สายตาหรือแววตา 3) บุคลิกภาพ และกิริยาท่าทาง พิจารณาจากบุคลิกภาพ และ 4) เจตนาธรรม ของบุคคลว่ามีพฤติกรรมที่แสดงออกมามีเจตนาอย่างไรพิจารณาที่เจตนาธรรมของบุคคล

2) การใช้แบบสอบถาม แบ่งออก 3 ประเภท ดังนี้

1) แบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบเพียงความคิดเดียว ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบว่า ใช่/ไม่ใช่ ถูก/ผิด เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย

2) แบบสอบถามที่มีตัวเลือกตอบหลายประเด็น เป็นคำถามที่มีข้อคำถามและคำตอบที่แบ่งระดับการรับรู้ว่าระดับมาก/ระดับน้อย เป็น 5 หรืออื่นๆ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3) แบบสอบถามที่มีข้อความแบบ ให้ความหมายคำตรงกันข้าม ใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ

สมมติ สมพงษ์ภักดี (2554, น.14) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวัดการรับรู้ ไว้ดังนี้

1) การวัดการรับรู้ จะวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับสำนึก โดยการรับรู้ว่ามีสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นๆ เกิดขึ้น

2) ก่อนที่จะมีการรับรู้เรื่องใดนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้หรือเคยรู้จักในสิ่งนั้นมาก่อน

3) ขอบเขตการรับรู้ เริ่มตั้งแต่การรับรู้แบบผิวเผินไปจนถึงการรับรู้แบบลึกซึ้ง

4) ในการรับรู้ จะเริ่มจากการรับรู้ในรูปแบบผิวเผินแล้วจึงจะเกิดไปสู่การรับรู้แบบลึกซึ้งยิ่งขึ้นตามมา

5) การสร้างแบบสอบถามที่ใช้วัดการรับรู้ สถานการณ์ที่สร้างเพื่อให้การรับรู้เกิดขึ้น จะต้องไม่มีการชี้แนะหรือชักนำโดยตรงจากผู้ให้การวัด ว่ามีสิ่งของหรือมีปรากฏการณ์นั้นอยู่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวัดการรับรู้ เป็นการวัด ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของบุคคล เช่น วิธีการสังเกตกริยาท่าทางของบุคคล และการใช้แบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ ทั้งนี้ ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.

4. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กระบวนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังต่อไปนี้

4.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น.1) ได้กล่าวถึงนโยบายคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของ

ชุมชน และเป็นที่ทำให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรประกอบกับในสภาวะปัจจุบัน สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับปัญหาโรค แมลง และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึง ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนที่เกิดจากปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำจนถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ทำให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่างๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

นโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ใช้วิธีการจัดเวทีชุมชนในการทำงานและร่วมดำเนินการกับเกษตรกร ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบมีส่วนร่วม (Community Participation) โดยร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรประจำหมู่บ้าน ฯ ล ฯ เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงคุณภาพ โดยได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรคือ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมของเกษตรกรกับเกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ ที่มีการดำเนินกิจกรรมการเกษตรที่สอดคล้องกับสินค้าหลักของพื้นที่ตามความต้องการของเกษตรกรและเป็นกลไกในการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร เน้นประเด็นการเรียนรู้ในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และการพัฒนาคุณภาพผลผลิต ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตัวชี้วัด) ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพซึ่ง ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดำเนินการ

ภายใต้แนวคิดของศูนย์การเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเกิดจากการส่งเสริมและพัฒนาโดยนักส่งเสริมการเกษตร มีการจัดการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอและเกษตรกรต้นแบบร่วมกันจัดทำหลักสูตร วางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559)

โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ และ เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

4.2 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น.1) ใช้อธิบายรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของ ศพก. คือแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน และเป็นศูนย์กลางการบริการ และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่างๆ กับเกษตรกรในชุมชน โดยดำเนินการในพื้นที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน ในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด

องค์ประกอบของ ศพก. เป็นของชุมชน บริหารจัดการโดยเกษตรกรต้นแบบและชุมชนร่วมกับนักส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่และเป็นกลไกส่งเสริมการเกษตร ในการบูรณาการวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานต่างๆ กับเกษตรกรในชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาเกษตรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในแต่ละศูนย์อาจมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป มีหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งเกษตรกรในชุมชนสามารถเข้ารับการเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรและแผนที่กำหนด สำหรับวิธีการเรียนรู้ เน้นหลักการเรียนรู้จากของจริง ในฐานเรียนรู้ต่างๆ และลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันในแปลงเรียนรู้ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

1) *เกษตรกรต้นแบบ* เป็นเกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ ที่เป็น Smart Farmer มีความรู้ทักษะและความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ และประสบผลสำเร็จในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด เป็นที่ยอมรับและสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน

2) *แปลงเรียนรู้* เป็นแปลงของเกษตรกรต้นแบบที่ทำการผลิตสินค้าเกษตร สามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิตและสาธิตผลให้กับเกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้

3) **หลักสูตรการเรียนรู้** เป็นชุดเนื้อหาวิชาที่ตอบโจทย์และประเด็นปัญหาทางการเกษตรของชุมชน โดยเกษตรกรต้นแบบ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดขึ้น

4) **ฐานเรียนรู้** เป็นจุดเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ เช่นการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตเมล็ดพันธุ์ การผลิตสารชีวภัณฑ์ การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ฯลฯ เพื่อแสดงของจริง และใช้ในการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นและนำไปปฏิบัติต่อเองได้

การใช้ประโยชน์ของเกษตรกร เกษตรกรในชุมชนสามารถเข้าเรียนรู้ตามหลักสูตรและแผนการถ่ายทอดความรู้ที่กำหนด โดยสามารถเข้าไปศึกษาและแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรต้นแบบที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ในประเด็นวิชาการ เทคโนโลยี หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่าง ฤดูกาลผลิต ซึ่งทำให้ได้รับการช่วยเหลือ แก้ปัญหาด้านการเกษตรได้ตรงต่อความต้องการ และทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแจ้งข่าวของนักส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การใช้ประโยชน์ของหน่วยงานต่างๆ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นจุดที่หน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าไปดำเนินการส่งเสริมการผลิต ทั้งพืช สัตว์ ประมง ฯลฯ ให้บริการทางวิชาการ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่เกษตรกรในชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งฝึกงานของนักเรียนนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

4.3 การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559, น.25-33) ได้อธิบายรายละเอียด ดังนี้

1) กำหนดแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาระดับอำเภอ และระดับตำบล

1.1.1 วิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนา

1.1.2 ใช้ข้อมูลพื้นที่-คน-สินค้า ข้อมูล Zoning และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์

1.1.3 ใช้แนวทางการพัฒนาเป็นโจทย์หลักในการดำเนินการของศูนย์ สพก.

1.2 จัดทำแผนปฏิบัติงาน และแผนการสนับสนุนศูนย์ สพก.

1.2.1 กำหนดเป้าหมายและกิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์ สพก.

1.2.2 พัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ของศูนย์ สพก. ให้สมบูรณ์และพร้อมให้บริการ ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ ฐานเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ พื้นที่บริเวณศูนย์ สพก. และข้อมูลประจำศูนย์

1.3 ขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์ สพก.

1.3.1 ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมดำเนินการและสนับสนุน

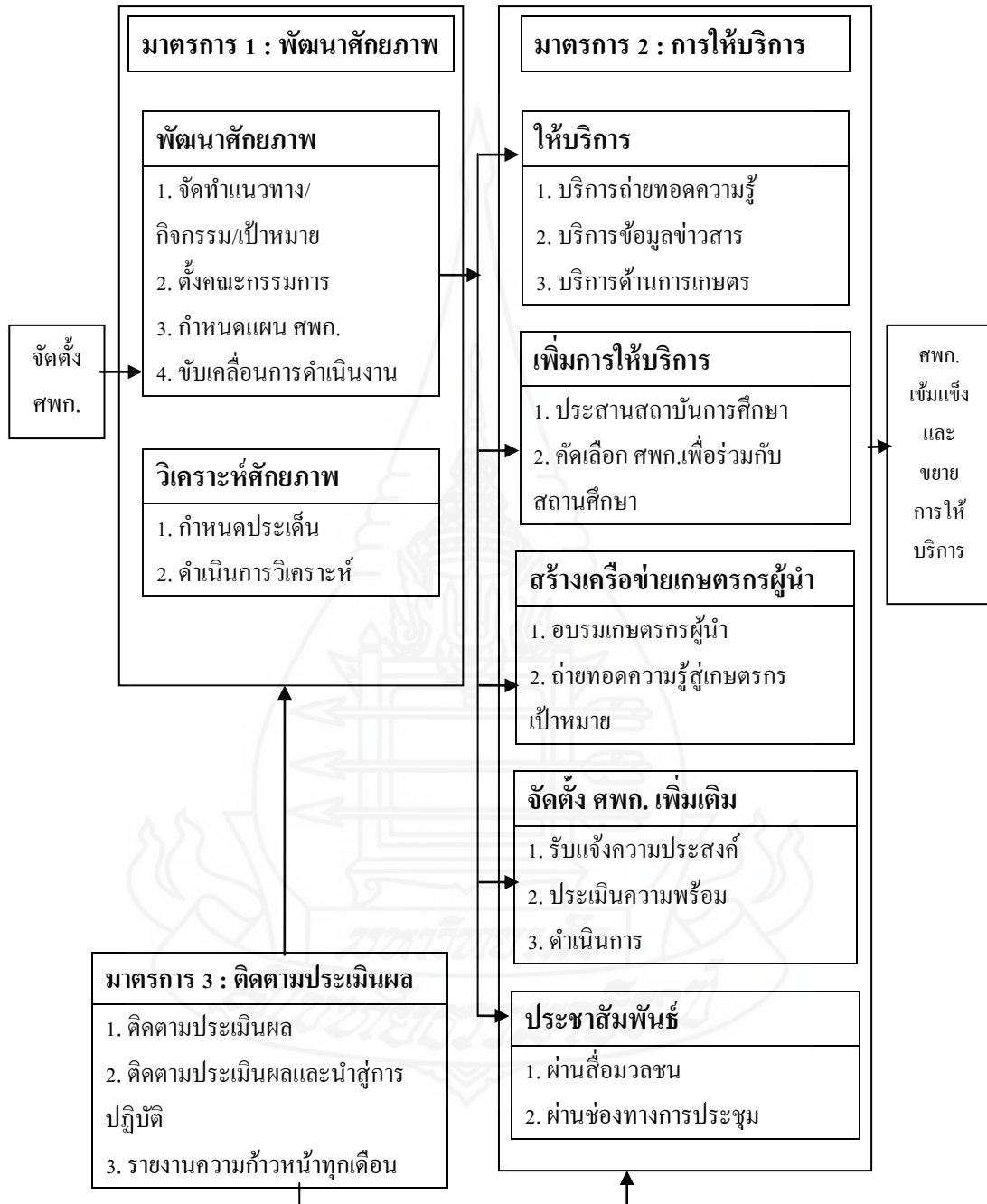
1.3.2 ใช้การบริหารจัดการเป็นกลไกหลักในการทำงานเพื่อร่วมกันคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ มอบหมายผู้รับผิดชอบ ร่วมดำเนินการ ควบคุมกำกับติดตาม และขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ

1.3.3 ประสานและเชื่อมโยงการทำงานกับศูนย์/จุดเรียนรู้อื่น หรือศูนย์ประเภทอื่นที่มีอยู่ในพื้นที่

4.4 กระบวนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ดั่งภาพ 2.1

ภาพที่ 2.1 กระบวนการดำเนินงาน ศพก.

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น.7)

4.5 แนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานในการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

4.4.1 คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด (Chief of Operation) และหน่วยงานพื้นที่

เป็นผู้มีบทบาทหลักในการบูรณาการการบริหารจัดการแผนงาน โครงการและงบประมาณ และทรัพยากรของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่อยู่ในเขตจังหวัด รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานอื่น ภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนการดำเนินงาน ศพก. เพื่อให้เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่อย่างแท้จริง

4.4.2 คณะกรรมการ ศพก.

มีบทบาทเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. โดยการจัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของ ศพก. และการให้บริการต่างๆ เช่นการถ่ายทอดความรู้ การบริการข้อมูลข่าวสาร การบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ การแก้ปัญหาด้านการเกษตร และรับเรื่องราวร้องทุกข์ เป็นต้น

4.4.3 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1) ขั้นตอนการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและผู้รับผิดชอบ ดังนี้

(1) การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรโดยเลือกตำบลนำร่องอำเภอละ 1 จุด คัดเลือกแปลงเรียนรู้และเกษตรกรต้นแบบ จัดทำและพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์เรียนรู้ฯ บันทึกลงในฐานข้อมูลตามระบบสารสนเทศของศูนย์เรียนรู้ฯ ปรับปรุงและพัฒนาแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบ/จัดทำป้ายแปลงของศูนย์เรียนรู้ฯ และจัดการศึกษาดูงานให้กับเกษตรกรต้นแบบ

(2) การจัดกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกร โดยจัดทำแผนการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ตามแผน

(3) การบริหารจัดการศูนย์ฯ โดยการประชาสัมพันธ์ การวางแผน การรายงานผลการดำเนินงานการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้

2) วิธีการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและผู้รับผิดชอบ ดังนี้

การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(1) สำนักงานเกษตรอำเภอเลือกตำบลคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (แปลงเรียนรู้และเกษตรกรต้นแบบ) ในตำบลอำเภอละ 1 จุด

(2) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร จัดทำและพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์เรียนรู้ ฯ เพื่อเป็นฐานข้อมูลและใช้ในการรายงานแผนและผลการดำเนินงาน

(3) สำนักงานเกษตรอำเภอบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูลตามระบบสารสนเทศของศูนย์เรียนรู้

(4) สำนักงานเกษตรอำเภอปรับปรุงและพัฒนาศูนย์เรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบให้มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจัดทำป้ายแปลงของการเรียนรู้ให้เห็นได้อย่างชัดเจน

(5) สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต จัดการศึกษาดูงานให้กับเกษตรกรต้นแบบซึ่งเป็นเจ้าของศูนย์เรียนรู้ ที่ศูนย์ศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือศูนย์ปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการเกษตร หรือศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานอื่น ฯ

3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้

(1) สำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ กำหนดและจัดทำแผนการเรียนรู้ของเกษตรกรที่จะเข้ามาเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(2) สำนักงานเกษตรอำเภอ/เจ้าหน้าที่ และเกษตรกรต้นแบบ ร่วมกันจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรตามแผนที่กำหนด

4) การบริหารจัดการศูนย์

(1) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและประชาชนรับทราบโดยทั่วถึงกันในชุมชนตามช่องทางต่าง ๆ เช่น การประกาศที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เป็นต้น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อความเชิญชวนให้เกษตรกรและประชาชนรับทราบข้อมูลและมาเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(2) รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบสารสนเทศของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอ รายงานแผนการเรียนรู้และผลการจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายหลังจากการเรียนรู้ดูงานทุกครั้ง พร้อมภาพถ่าย ในระบบสารสนเทศของศูนย์ฯ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานีในภาพรวมของจังหวัด สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต รายงานผลการดำเนินกิจกรรมนาเกษตรกรต้นแบบดูงานภายหลังจากการดูงานทุกครั้ง

พร้อมภาพถ่ายในระบบสารสนเทศของศูนย์เรียนรู้ฯ ส่วนกลาง สรุปรายงานเสนอกรมทุกสัปดาห์ (ทุกวันจันทร์)

5) การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้

(1) ส่วนกลาง/เขต/จังหวัด ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(2) สำนักงานเกษตรจังหวัดติดตาม ควบคุม กำกับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(3) สำนักงานเกษตรอำเภอติดตาม สนับสนุน ประเมินผล เกษตรกรที่มาร่วมเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองโยยการทำงานกับศูนย์/จุดเรียนรู้อื่น หรือ ศูนย์ประเภทอื่นที่มีอยู่ในพื้นที่

4.4.4 การให้บริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) อบรมเกษตรกรผู้นำและให้นำไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง
2) เกษตรกรต้นแบบ/เกษตรกรผู้นำถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรเป้าหมาย
3) ถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบการจัดงานหรือจัดนิทรรศการต่างๆ เช่น การจัดงานวันถ่ายทอดความรู้ (Field Day) อย่างน้อย สพก.ละ 1 ครั้ง ในช่วงเริ่มต้นฤดูกาลผลิต

4) บริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการในลักษณะต่างๆ เช่น ดิจประกาศในบริเวณ สพก. หรือตามสถานที่ต่างๆ ในชุมชน หรือบ้านเกษตรกรผู้นำ ทำเป็นเอกสารแจก/เอกสารเผยแพร่

5) บริการด้านการเกษตรต่างๆ ในบริเวณ สพก. บ้านเกษตรกรผู้นำ หรือจุดนัดหมายอื่นๆ ตามแผนที่กำหนด

6) บริการวิเคราะห์ รับฟัง แก้ปัญหา และรับเรื่องด้านการเกษตรต่างๆ เบื้องต้น

7) ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานวิชาการ เอกชน และชุมชน(ประชารัฐ) ในพื้นที่เพื่อร่วมดำเนินการ (วิจัย ขยายผลงานวิจัยสู่การปฏิบัติ สร้างเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร เป็นสถานที่ฝึกงาน ฯลฯ)

8) ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลของ สพก.

4.4.5 การรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานผู้มาใช้บริการหลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้

2) รายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานและผลการพัฒนาศูนย์ ศพก. ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในฐานะผู้ประสานงานคณะกรรมการศูนย์ ศพก. ทราบ

กล่าวคือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นโดยนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน และศูนย์กลางการบริการ และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่างๆ กับเกษตรกรในชุมชน สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน ในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรม การเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด ซึ่งกระบวนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ดังนี้ 1)การพัฒนาศักยภาพ ได้แก่ การจัดทำแนวทาง/กิจกรรม/เป้าหมาย กำหนดแผน ศพก. วิเคราะห์ศักยภาพ/กำหนดประเด็นปัญหา 2) การให้บริการ ได้แก่ ถ่ายทอดความรู้ บริการข้อมูลข่าวสาร บริการด้านการเกษตร 3)สร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้นำ ได้แก่ อบรมเกษตรกร ถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร 4) ติดตามประเมินผล ได้แก่ ติดตามประเมินผล ติดตามประเมินผลและนำสู่การปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีบทบาทสำคัญที่กำหนดแนวทางพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ และให้บุคคลหรือเกษตรกรในพื้นที่ ได้มีบทบาทหน้าที่ร่วมแสดงความสัมพันธ์และแสดงพฤติกรรมในสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดบุคคลให้มีส่วนร่วมและรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยจึงเห็นควรแบ่งการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรได้ออกเป็น 4 ด้าน และสามารถแยกประเด็นย่อยออกมาเพื่อขยายการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้เกษตรกรศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมของศูนย์ฯ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5. บริบทของจังหวัดอุทัยธานี และข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

บริบทของจังหวัดอุทัยธานี และข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานีประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพ

เศรษฐกิจ สภาพทางสังคม และข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรใน
จังหวัดอุทัยธานี

แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี (2561, น.3-6) ได้รายงานบริบทของจังหวัดอุทัยธานี ไว้ใน
แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

5.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

5.1.1 ขนาดและที่ตั้ง จังหวัดอุทัยธานี ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่าง บริเวณลุ่มน้ำสะแก
กรัง ซึ่งไหลสู่แม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศ
เหนือตามถนนสายเอเชีย ประมาณ 206 กิโลเมตร

มีพื้นที่รวม 6,730 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,206,404 ไร่ เป็นพื้นที่ทาง
การเกษตร 1,378,219 ไร่ และพื้นที่ป่าที่มีสภาพเป็นพื้นที่คุ้มครอง

ลักษณะภูมิประเทศสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่าและภูเขา มีความลาดเทจากทิศ
ตะวันตก ลงมาทางทิศตะวันออก โดยทางทิศตะวันตกจะเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ตอนกลาง
เป็นที่ดอนสลับพื้นที่ราบแบบลูกคลื่น ด้านทิศตะวันออกของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม
จากลักษณะพื้นที่ดังกล่าว ทำให้จังหวัดอุทัยธานีประสบปัญหาขาดแคลนน้ำด้านทิศตะวันตก และ
หากปีใดมีน้ำมาก หรือน้ำหลาก จะเกิดน้ำท่วมด้านทิศตะวันออกเป็นประจำ

ทิศตะวันตก เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน และมีสภาพเป็นพื้นที่คุ้มครองเป็นป่า
สงวนแห่งชาติ 9 แห่ง วนอุทยาน 2 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 1 แห่ง และที่สำคัญมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์
ป่าห้วยขาแข้ง

ตอนกลางของจังหวัด เป็นที่ดอน พื้นที่ลักษณะเป็นลูกคลื่น
ทิศตะวันออก เป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เกิดจากตะกอนที่แม่น้ำพัดพามาและน้ำหลาก
ท่วมพื้นที่ทำให้มีความเหมาะสมในการทำเกษตร เพาะปลูก มีพื้นที่ประมาณ 2 ล้านไร่เศษ
อาณาเขตติดต่อของจังหวัดจังหวัดอุทัยธานี มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ
หลายจังหวัด ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดตาก

5.1.2 สภาพด้านการปกครอง

โครงสร้างการบริหารราชการของจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย

- 1) ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง 38 หน่วยงาน

- 2) ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค 33 หน่วยงาน
- 3) หน่วยงานอิสระ 6 หน่วยงาน
- 4) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ 15 หน่วยงาน
- 5) ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มี 3 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 14 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 49 แห่ง

เขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 8 อำเภอ 70 ตำบล 642 หมู่บ้าน คือ 1) อำเภอเมืองอุทัยธานี 2) อำเภอหนองขาหย่าง 3) อำเภอหนองฉาง 4) อำเภอทัพทัน 5) อำเภอสว่างอารมณ์ 6) อำเภอลานสัก 7) อำเภอบ้านไร่ 8) อำเภอห้วยคต

5.1.3 ประชากร รวมทั้งสิ้น 329,942 คน เป็นชาย 161,758 คน เป็นหญิง 168,184 คน จำนวนครัวเรือน 121,178 ครัวเรือน (ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุทัยธานี พฤษภาคม 2561)

5.2 สภาพเศรษฐกิจ

5.2.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดอุทัยธานี ประกอบอาชีพภาคเกษตร ร้อยละ 66.3 และภาคเกษตรร้อยละ 33.7 โดยสาขาการผลิตที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดอุทัยธานีประกอบด้วย สาขาเกษตรกรรม ร้อยละ 33.7 สาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 18.0 สาขาขายส่ง ขายปลีก ร้อยละ 11.4 และสาขาอื่นๆ ร้อยละ 36.9

5.2.2 ข้อมูลด้านการเกษตร ภาคการเกษตรสภาพการทำเกษตรแบ่งเป็น 2 เขตตามลักษณะการชลประทาน โดยเขตชลประทานส่วนใหญ่ทำนาเป็นหลักและมีการปลูกไม้ผล พืชผักและพืชไร่อายุสั้นเป็นบางพื้นที่ ได้แก่ เขตอำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอหนองฉาง อำเภอทัพทัน อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอสว่างอารมณ์ อำเภอลานสัก ส่วนนอกเขตชลประทานพื้นที่ส่วนใหญ่ทำนาและปลูกพืชไร่โดยอาศัยน้ำฝน ได้แก่ ในเขตอำเภอบ้านไร่ อำเภอห้วยคต และอำเภอทัพทัน และบางส่วนของอำเภอลานสัก อำเภอสว่างอารมณ์ อำเภอหนองขาหย่าง และอำเภอห้วยคต ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และสับประรดโรงงาน

โดยภาคการเกษตร ถือว่ามีความสำคัญกับจังหวัดอุทัยธานี โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และสับประรดโรงงาน โดยการดำเนินงานการจัดทำโซนนิ่งภาคการเกษตร ของจังหวัดอุทัยธานี เพื่อการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การจัดการแปรรูป และการเพิ่มมูลค่าฯ มีชนิดสินค้าเกษตรด้านพืช

5.2.3 สภาพการการใช้ประโยชน์ที่ดิน หากพิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2554 – 2558 พบว่า เป็นเนื้อที่ป่ามากที่สุดประมาณ 2,100,000 ไร่ รองลงมาคือ พืชไร่ (ประมาณ

760,000 ไร่) ที่นา (ประมาณ 646,000 ไร่) ไม้ผลและไม้ยืนต้น (ประมาณ 114,000 ไร่) ในขณะที่เนื้อที่อื่นๆ (ประมาณ 90,000 ไร่) และเนื้อที่นอกภาคเกษตร (ประมาณ 420,000 ไร่) จากเนื้อที่ทั้งหมด 4,206,404 ไร่

5.3 สภาพทางสังคม

5.3.1 การศึกษา ระดับการศึกษาของผู้มีงานทำ ในปี 2559 พบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่มีการศึกษาดำรงต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 51,318 คน คิดเป็นร้อยละ 33.22 รองลงมาเป็นผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 40,490 คน คิดเป็นร้อยละ 26.21 ระดับอุดมศึกษา จำนวน 20,901 คน คิดเป็นร้อยละ 13.53 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 19,863 คน คิดเป็นร้อยละ 12.86 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 17,945 คน คิดเป็นร้อยละ 11.62 ไม่มีการศึกษา จำนวน 3,789 คน คิดเป็นร้อยละ 2.45 และไม่ทราบจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 0.11 ตามลำดับ (ที่มา : สำนักสถิติจังหวัดอุทัยธานี)

5.3.2 ด้านแรงงาน กำลังแรงงาน ของจังหวัดอุทัยธานี ปี 2559 มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 236,000 คน เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 155,762 คน แยกเป็นผู้มีงานทำ 154,483 คน คิดเป็นร้อยละ 99.18 ซึ่งลดลงกว่าปี 2558 ที่มีอัตราการจ้างงานร้อยละ 98.74 มีผู้ว่างงาน จำนวน 760 คน และผู้ที่รอฤดูกาลแผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. 2561–2565 (ทบทวน) จังหวัดอุทัยธานี : หน้าที่ 23 จำนวน 518 คน ซึ่งผู้อยู่ในกำลังแรงงานเพศชาย มากกว่าเพศหญิง ส่วนผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน มีจำนวน 80,238 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ทำงานที่บ้าน และเรียนหนังสือ (ที่มา : สำนักสถิติจังหวัดอุทัยธานี)

5.4 ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี
มีจำนวน 8 แห่ง รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดอุทัยธานี

อำเภอ	พืชหลัก	กิจกรรม เด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ฐานเรียนรู้/องค์ความรู้/ หลักสูตรเรียนรู้
เมือง อุทัยธานี	ข้าว (ระดับชั้น : A)	ลดต้นทุน การผลิต ข้าว	เกษตรกรต้นแบบ นายฉลอง ช่างบิน บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 3 ตำบลหาดทะนง อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี 61000 เบอร์โทรศัพท์ 0832121428 , 091 7698428	1.การลดต้นทุนการผลิตข้าว 2.การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้ คุณภาพ 3.การแปรสภาพเมล็ดพันธุ์เพื่อ เพิ่มมูลค่า 4.การปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการ ปลูกข้าวเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วม 5.การใช้ปุ๋ยให้ถูกสูตร ถูกอัตรา ถูกเวลา ถูกวิธี
ทัพทัน	ข้าว (ระดับชั้น : A)	การทำนา แบบปักดำ และนำ เทคโนโลยี	เกษตรกรต้นแบบ นายสันต วัฒนกุล บ้านเลขที่ 234 หมู่ที่ 1 ตำบลทัพทัน อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ 0818883579	1. เศรษฐกิจพอเพียง 2.การปรับปรุงบำรุงดิน 3.การบริหารจัดการน้ำ 4.การผลิตสารชีวภัณฑ์ 5. การแปรรูปข้าว

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

อำเภอ	พืชหลัก	กิจกรรมเด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ฐานเรียนรู้/องค์ความรู้/ หลักสูตรเรียนรู้
หนองฉาง	ข้าว (ระดับชั้น : A)	การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์	เกษตรกรต้นแบบ นายวิเชียร กิตา บ้านเลขที่ 4 หมู่ 3 ตำบลเขาบางแกรก อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ 0828785458	1. การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ 2. การผลิตน้ำหมักชีวภาพ 3. การพยากรณ์สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช 4. วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน 5. การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
สว่างอารมณ์	มันสำปะหลัง (ระดับชั้น : A)	การปลูกมันสำปะหลัง โดยการวางระบบน้ำหยด	เกษตรกรต้นแบบ นายอำนาจ ฐปบุชา บ้านเลขที่ 297 หมู่ 11 ตำบลบ่ออ้อย อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ 0860976481	1. การวางระบบน้ำหยดเพื่อเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง 2. เรียนรู้เรื่องดินปุ๋ยการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุนการผลิต 3. การคัดเลือกท่อนพันธุ์และการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช
ห้วยคต	ข้าว (ระดับชั้น : A)	การทำน้ำหมักจากมูลค่างคว	เกษตรกรต้นแบบ นายวิเชียร จบศรี เลขที่ 208 หมู่ที่ 2 ตำบลสุขฤทัย อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ 0862014385	1. ผลิตน้ำหมักชีวภาพ จากรกหมู น้ำหมักจากมูลค่างคว 2. การผลิตสารชีวภัณฑ์ 3. การตรวจวิเคราะห์ดินและใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 4. หลักเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

อำเภอ	พืชหลัก	กิจกรรมเด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ฐานเรียนรู้/องค์ความรู้/หลักสูตรเรียนรู้
ลานสัก	ข้าว (ระดับชั้น : A)	การลดอัตราเมล็ดพันธุ์ข้าว 5กก./ไร่	เกษตรกรต้นแบบ นางพิสมัย ชุศักดิ์ บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 10 ตำบลประคูน อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ 0817403307	1.การปรับปรุงดิน 2.การปลูกข้าวโดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ 5 กก./ไร่ 3.การผลิตฮอร์โมนจากธรรมชาติ 4.การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
หนองขาหย่าง	ข้าว (ระดับชั้น : A)	ปลูกพืช สดบำรุงดิน/ผลิตสารชีวภัณฑ์และสมุนไพรป้องกันกำจัดแมลง	เกษตรกรต้นแบบ นายอนันต์ เครือทอง บ้านเลขที่ 7/1 หมู่ที่ 4 ตำบลหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ 0884264732	1. การผลิตและใช้น้ำหมักสมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช 2. การผลิตขยายและวิธีการใช้สารชีวภัณฑ์ 3.เศรษฐกิจพอเพียง 4.การลดต้นทุนการปลูกข้าว
บ้านไร่	อ้อย โรงงาน (ระดับชั้น : A)	การลดต้นทุนการผลิตอ้อย โรงงานด้วยการปลูกอ้อยร่องห่าง	เกษตรกรต้นแบบ นายสามารถ เพียรเสมอ บ้านเลขที่ 206 หมู่5 ตำบลหนองจอก อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ 0888175871	1. การไถระเบิดดินดาน 2.การคัดเลือกพันธุ์อ้อย 3.การปลูกอ้อยโรงงานแบบร่องห่างและหว่านถั่วเขียวสปรระหว่างร่องอ้อย 4.การปลูกอ้อยด้วยระบบน้ำหยด 5.การรณรงค์ไม่เผาใบอ้อย

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี (กันยายน 2562)

กล่าวโดยสรุป จังหวัดอุทัยธานี มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอหนองฉาง อำเภอห้วยคต อำเภอลานสัก อำเภอบ้านไร่ อำเภอทัพทัน และอำเภอสว่างอารมณ์ มี 70 ตำบล 642 หมู่บ้าน สภาพภูมิอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นป่าและภูเขาที่มีความลาดเททางทิศตะวันตกลงมาทางทิศตะวันออก ทิศตะวันตกจะเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ตอนกลางเป็นที่ดอนสลับพื้นที่ราบแบบลูกคลื่น ด้านทิศตะวันออกของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม จังหวัดอุทัยธานี ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำด้านทิศตะวันตก และหากปีใดมีน้ำมากหรือน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมด้านทิศตะวันออกเป็นประจำ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และสับปะรดโรงงาน และจังหวัดอุทัยธานี ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตามนโยบายรัฐบาลเพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร ของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร จำนวน 8 แห่ง คือ 1) ศพก.ตำบลหาดตะนง อำเภอเมืองอุทัยธานี 2) ศพก.ตำบลหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง 3) ศพก.ตำบลเขาบางแกรก อำเภอหนองฉาง 4) ศพก.ตำบลหนองจอก อำเภอบ้านไร่ 5) ศพก.ตำบลประจักษ์ อำเภอแลนสัก 6) ศพก.ตำบลบ่อยาง อำเภอสว่างอารมณ์ 7) ศพก.ตำบลสุขฤทัย อำเภอห้วยคต และ 8) ศพก.ตำบลทัพทัน อำเภอทัพทัน ซึ่งแต่ละ ศพก.ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ หลักสูตรเรียนรู้ และฐานเรียนรู้

โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลต่างๆ มากำหนดขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานีทั้ง 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอหนองฉาง อำเภอห้วยคต อำเภอลานสัก อำเภอบ้านไร่ อำเภอทัพทัน และอำเภอสว่างอารมณ์ และนำประเด็น เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน เกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน ศพก. และปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง ได้แก่ ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร ความคาดจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พอสรุปได้ดังนี้

6.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

6.1.1 เพศ

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.9 เป็นเพศชาย ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ อัญชลี ปัญญาภวาว (2559, น. 57) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 69.4 เป็นเพศชาย

6.1.2 อายุ

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 57) ศึกษาพบว่าเกษตรกร มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ปัญญาภวาว (2559, น.32) มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี

6.1.3 ระดับการศึกษา

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) ศึกษาพบว่า มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาซึ่งสอดคล้องกับอัญชลี ปัญญาภวาว (2559, น.57) ศึกษาพบว่า จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

6.1.4 สถานภาพทางสังคม

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 59) ศึกษาพบว่า เกษตรกรไม่มีสถานะทางสังคมสอดคล้องกับ กวี คำพลับ (2555, น.68) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพตำแหน่งทางสังคม

6.1.5 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น.65) ศึกษาพบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 10.85 ปี ซึ่งแตกต่างจาก กวี คำพลับ (2555, น.66) ศึกษาพบว่า ประสบการณ์การทำ การเกษตรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำกรเกษตรระหว่าง 1 -10 ปี รองลงมา มีประสบการณ์การทำกรเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี โดยมีประสบการณ์การทำกรเกษตรเฉลี่ย 18.44 ปีสูงสุด 70 ปีและต่ำสุดคือ 1 ปี

6.1.6 จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน ศพก.

นันทรียา สุวรรณล้อม (2559, น. 79) ศึกษาพบว่า จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้อบรมเฉลี่ย 4.46 ครั้ง ซึ่งแตกต่างจาก นิรุตดี กำลังการ (2544, น.53) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตามที่เสนอแนะของเกษตรกร ตำบลทุ่งนนทรี อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ เฉลี่ย 1.34 ครั้ง

6.2 ปัจจัยสภาพเศรษฐกิจ

6.2.1 สภาพการถือครองที่ดิน

นันทรียา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) ศึกษาพบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินของสมาชิกศพก.ส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเอง เฉลี่ย 4.01 ไร่ ส่วนน้อยมีพื้นที่เช่า เฉลี่ย 0.85 ไร่ การถือครองที่ดินของผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 3.79 ไร่ ส่วนน้อยมีพื้นที่เช่า เฉลี่ย 0.62 ไร่ ซึ่งแตกต่างกับ อัญชลี ปัญญาภาว (2559, น.32) พบว่า เกษตรกรที่ถือครองทางการเกษตร (ทำนา) มีพื้นที่เป็นของตนเองน้อยกว่า 10 ไร่ รองลงมา มีพื้นที่เป็นของตนเองอยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ โดยมีพื้นที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 11.27 ไร่ ส่วนพื้นที่เช่าผู้อื่นพบว่าเช่าที่ดินของผู้อื่นน้อยกว่า 10 ไร่ และอยู่ระหว่าง 11- 20 ไร่ โดยเช่าที่ดินเฉลี่ย 12.53 ไร่

6.2.2 รายได้

พิสิทธิ์ รัตนะ (2557, น.60) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านถ่อนนาลับจังหวัดอุดรธานี พบว่า รายได้รวมของครอบครัวเกษตรกร เฉลี่ย 17,753.13 บาท/เดือน รายได้จากอาชีพอื่นพบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 19,748.21 บาท/เดือน ส่วนกวี คำปลับ (2555, น.77) พบว่ารายได้ในภาคการเกษตรเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 28,126.15 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 69,783.59 บาท/ปี

6.2.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

นันทรียา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) ศึกษาพบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.17 คน สอดคล้องกับ อัญชลี ปัญญาภาว (2559, น.34) ศึกษาพบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.27 คน และกวี คำปลับ (2555, น.77) ศึกษาพบว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.48 คน

6.2.4 การประกอบอาชีพของครัวเรือน

พิสิทธิ์ รัตนะ (2557, น.58) ศึกษาพบว่า อาชีพที่เป็นรายได้หลักของเกษตรกรคือทำการเกษตร รองลงคือค้าขาย/ทำธุรกิจ อาชีพรับจ้าง และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

อาชีพ อื่นๆ ได้แก่ทำมุกประดับ ทำสวนผัก และทอผ้า ซึ่งสอดคล้องกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 62) พบว่าการประกอบอาชีพหลักคือ ทำการเกษตรและรับจ้างทั่วไป รองลงมาคือค้าขาย, ทำธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ

6.3 ปัจจัยทางสังคม

6.3.1 ความรู้

พิเชษฐ ศรีป่า (2557, น.3) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์และการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมากที่สุด ในส่วนของ กริญาภรณ์ ชัยศุภลักษณ์ (2555, น.60) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตรของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเกษตรกรเกือบครึ่งมีความรู้ปานกลาง รองลงมามากกว่าหนึ่งในสามมีความรู้มาก และมีส่วนน้อยที่มีความรู้ น้อยตามลำดับเฉลี่ยจากการตอบแบบสอบถาม 9.11 คะแนน

6.3.2 การรับข้อมูลข่าวสาร

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 116) ศึกษาพบว่า เกษตรกรสมาชิกสหค. ได้เข้าร่วมประชุมถ่ายทอดความรู้เฉลี่ย 7.65 ครั้ง ส่วนผู้ใช้บริการ ได้เข้าร่วมประชุมถ่ายทอดความรู้เฉลี่ย 4.46 ครั้ง แหล่งการรับรู้จากบุคคล สมาชิกสหค. การรับรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.93 บุคคลที่เป็นแหล่งรับรู้ระดับมากที่สุด ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น เพื่อนเกษตรกรและเครือข่าย ระดับน้อย ได้แก่ ผู้นำชุมชน, โทรศัพท์, เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น และไลน์เฟสบุ๊ค ส่วนกริญาภรณ์ ชัยศุภลักษณ์ (2555, น.60) พบว่าการรับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร จำแนกออกเป็น 2 แหล่ง คือ (1) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลเกษตรกรส่วนมากได้รับข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกสหค. และ (2) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน เกษตรกรเกินกว่าครึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารจากเอกสารของเทศบาล และส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตรการ ในส่วนของ อัญชลี ปัญญาภาว (2559, น.35) พบว่า ด้านแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 87.3 ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ฯ จากเสียงตามสายหมู่บ้านและเสียงตามสายองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

6.3.3 ความคาดหวังประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม

พิเชษฐ ศรีป่า (2557, น.3) ศึกษาพบว่า ความคาดหวังถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน รัชณี ปิมแปง (2559, น.

96) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านหนองสัดไค ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ด้านแรงจูงใจสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เรื่องการได้รับเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน และสวัสดิการจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

6.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

พุดิสระค์ เครือคำ (2558, น. 98) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลุ่มเกษตรกรเพื่อเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปลูกพืชผักภายใต้ระบบการเพาะปลูกที่ดีในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม จังหวัดลำพูน พบว่า ปัญหา อุปสรรค 1) เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หน่วยงานจัดขึ้นเนื่องจากมีเวลาน้อยต้องปฏิบัติงานในแปลง 2) โครงการบ้างอย่างจัดขึ้นในช่วงเวลาไม่เหมาะสมทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมได้ 3) หน่วยงานขาดการประชาสัมพันธ์และชี้แจงถึงประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ข้อเสนอแนะของเกษตรกร พบว่า 1) โครงการที่จะจัดขึ้นควรเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสม 2) มีการประชาสัมพันธ์และชี้แจงประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อเข้าร่วมโครงการ 3) หน่วยงานควรให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น ส่วน กวี คำพลับ (2555, น. 112-113) พบว่า 1) ปัญหาในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อยในภาพรวมในการวางแผนการปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล โดยปัญหาขาดความเข้าใจด้านการสื่อสารในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร (1) ด้านการวางแผน เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการและเลือกปัจจัยการผลิตที่ตรงตามความต้องการของแต่ละราย ให้มีการวางแผนให้ละเอียดเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และทุกคนมีส่วนร่วม ให้กำหนดประเด็นตามความต้องการของบุคคลและให้การสนับสนุนการทำโครงการและคัดเลือกบุคคลเป้าหมายตามหลักเกณฑ์ (2) ด้านการปฏิบัติเสนอแนะให้ดำเนินงานทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และการเริ่มให้ความรู้กับเกษตรกรก่อนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ (3) ด้านการรับประโยชน์ เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยสาธิตและถ่ายทอดความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้อย่างละเอียดถูกต้องอีกทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ ทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน และปัจจัยที่สมควรให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ (4) ด้านการติดตามและประเมินผล เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรลงพื้นที่สำรวจบ่อย ๆ และสม่ำเสมอ เพื่อจะได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่างานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์ในการทำการเกษตร การเข้ารับการอบรม การถือครองที่ดิน รายได้ แรงงานในภาคการเกษตร การประกอบอาชีพ ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และ ร่วมประเมินผล การมีส่วนร่วมของเกษตรกรตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดกรอบการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรที่ผ่านการอบรมใน ศพก. ปี 2562 ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 240 ราย (แผนปฏิบัติงาน โครงการส่งเสริมการเกษตร, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Simple) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 150 ราย

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ประชากรตัวอย่างหรือกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อน (ในที่นี้กำหนดที่ระดับ 0.05)

$$n = \frac{240}{1 + 240(0.05)^2}$$

$$n = \frac{240}{1 + 240(0.0025)}$$

$$n = 150$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 ของประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ชื่ออำเภอ	ประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
เมืองอุทัยธานี	30	18
หนองขาหย่าง	30	19
หนองฉาง	30	19
ห้วยคต	30	19
บ้านไร่	30	18
ลานสัก	30	19
ทัพทัน	30	19
สว่างอารมณ์	30	19
รวม 8 อำเภอ	240	150

ที่มา : แผนปฏิบัติงาน โครงการส่งเสริมการเกษตร, 2562 (ปรับปรุงจากสำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี, 2562)

1.3 การสุ่มคัดเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลาก โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยวิธีการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมในแต่ละอำเภอตามสัดส่วนที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview) ที่ประกอบไปด้วยลักษณะคำถามให้เลือกตอบ และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร สภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานใน

ครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน สพก.

ตอนที่ 2 บัณฑิตด้านความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยแบบสัมภาษณ์นี้ รวม 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 2.1 ความรู้ เกี่ยวกับ สพก. และการดำเนินงานของศูนย์ สพก. คำถามมีลักษณะเป็นแบบตอบ ข้อใดถูก ข้อใดผิด โดยทำเครื่องหมายลงในช่องที่กำหนดให้หากเห็นว่าถูก ให้ทำเครื่องหมายลงในช่อง ถูก และหากเห็นว่าผิดให้ทำเครื่องหมายลงในช่อง ผิด คำถามมีจำนวน 20 ข้อ ซึ่งนำมาจากแนวคิดของบุญธรรม กิจปรีดา บริสุทธิ (2549, น. 85) และมีระดับเกณฑ์คะแนนที่ตอบถูก ดังนี้

0 คะแนน = ตอบผิด

1 คะแนน = ตอบถูก

ตอนที่ 2.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร คำถามมีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ คำถามจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2.3 ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับความคิดเห็น ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

5 = ความคาดหวังได้รับประโยชน์มากที่สุด

4 = ความคาดหวังได้รับประโยชน์มาก

3 = ความคาดหวังได้รับประโยชน์ปานกลาง

2 = ความคาดหวังได้รับประโยชน์น้อย

1 = ความคาดหวังได้รับประโยชน์น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาจาก ระดับการมีส่วนร่วมของคูสิต เวชกิจ (2535, น.213) ในด้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับความคิดเห็น ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

5 = การมีส่วนร่วมมากที่สุด

4 = การมีส่วนร่วมมาก

3 = การมีส่วนร่วมปานกลาง

- 2 = การมีส่วนร่วมน้อย
1 = การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในจังหวัดอุทัยธานี ในด้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 5 = ระดับปัญหามากที่สุด
4 = ระดับปัญหามาก
3 = ระดับปัญหาปานกลาง
2 = ระดับปัญหาน้อย
1 = ระดับปัญหาน้อยที่สุด

และ ข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 5 = เห็นด้วยมากที่สุด
4 = เห็นด้วยมาก
3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย
1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

1) การสร้างเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้น โดยการศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในกรอบประเด็นต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

- (1) การกำหนดข้อมูล
- (2) การกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย
- (3) สร้างคำถามให้ครบทุกประเด็นตามตัวแปร
- (4) ทดลองใช้เครื่องมือ
- (5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

2) การทดสอบเครื่องมือ

(1) การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตาม

เนื้อหา จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา

(2) การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยการแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามแล้ว ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรของการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 2.2 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของ สพก. เท่ากับ 0.935

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สปก.) ในจังหวัดอุทัยธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมิน เท่ากับ 0.978

ตอนที่ 4 ปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สปก.) เท่ากับ 0.922

ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สปก.) เท่ากับ 0.96 อารยา องค์เอี่ยม และพงศธราร วิจิตเวชไพศาล (2561, น.42) แนะนำว่าโดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อมั่นได้ของแบบสัมภาษณ์ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 หมายความว่า แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากประชากรเกษตรกรผู้นำที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ สปก. ในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 150 ราย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัย โดยมีการกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์ ให้เพียงพอต่อจำนวนเกษตรกรที่สัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง

3.2 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล วางแผนกำหนดการลงเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้

3.3 เตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงรายชื่อเกษตรกร และข้อมูลสถานที่

3.4 การประสานงาน นัดหมายประสานประธานศูนย์ เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานีผ่านทางโทรศัพท์ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ความจำเป็นในการสัมภาษณ์เกษตรกร และเก็บข้อมูลในพื้นที่ พร้อมแจ้งแผนการลงพื้นที่เพื่อนัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงประธานศูนย์เรียนรู้ สพก. และก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล 1 วัน โทรนัดหมายกับประธานศูนย์ สพก. อีก 1 ครั้ง

3.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร มีขั้นตอน ดังนี้

1) **แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล** โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท แขนงวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของจังหวัดอุทัยธานี และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประมาณ 3-5 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2) **ชี้แจงวัตถุประสงค์และการดำเนินการ** โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับเกษตรกรภายในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานีอย่างไร และเกษตรกรภายในศูนย์ ฯ มีความสำคัญอย่างไรต่อการให้ข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ และชี้แจงการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยที่ถามในแบบสัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และจะรายงานการวิจัยออกมาเป็นข้อมูลในภาพรวมสำหรับข้อมูลรายบุคคลจะมีเพียง ผู้วิจัย คณะกรรมการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ที่สามารถดูได้

3) **เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์** โดยผู้ศึกษาวิจัยเรียกชื่อเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลครั้งละ 1 คน ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์คนละ 5-10 นาที

4) **เมื่อสัมภาษณ์** ครบทุกคนแล้วผู้ศึกษาวิจัยทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนสมบูรณ์

5) **กล่าวขอบคุณ** ผู้ศึกษาวิจัยกล่าวขอบคุณเกษตรกร และประธานศูนย์ สพก. พร้อมมอบเอกสารเผยแพร่ความรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตร กับผู้ให้ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์

6) **เก็บรวบรวม ตรวจสอบจำนวนแบบสัมภาษณ์** ความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน และกล่าวสรุป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดรหัสหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ (ranking)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้

4.2 ด้านความรู้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{20 - 0}{5} \\ &= 4 \end{aligned}$$

0 - 4 คะแนน = มีความรู้ในระดับน้อยมาก

5 - 8 คะแนน = มีความรู้ในระดับน้อย

9 - 12 คะแนน = มีความรู้ในระดับปานกลาง

13 - 16 คะแนน = มีความรู้ในระดับมาก

17 - 20 คะแนน = มีความรู้ในระดับมากที่สุด

4.2 การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่า น้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลระดับการรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \end{aligned}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ Chi-square สำหรับตัวแปรที่วัดค่าแบบนามบัญญัติ และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตามแบบของ Pearson Product Moment สำหรับตัวแปรที่มีการวัดค่าเป็นแบบอันตรรกะและอัตราส่วน และอธิบายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามแบบ Guildford Rule of Thumb (บุญสม วราเอกศิริ, 2539 น.92) ซึ่งได้ให้ความหมายดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ r แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง และ p แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ ประชากร ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ใช้วัดขนาดของความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรมี 2 ลักษณะ คือ $-1 \leq r \leq 1$ และ $0 \leq r \leq 1$ การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย

ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.8 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงหรือสูงมาก

ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.6-0.8 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.4-0.6 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.2-0.4 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าต่ำกว่า 0.2 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันใน
ระดับต่ำ

ซึ่งทั้งสถิติ Chi-square และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ผู้วิจัยได้กำหนดค่า
ระดับนัยสำคัญทางสถิติอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามไว้ที่ $\alpha=0.05$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ในจังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

n = 150		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	71	47.3
หญิง	79	52.7
2. อายุ (ปี)		
≤ 30	7	4.6
31 - 40	16	10.7
41 - 50	40	30.7
51 - 60	58	38.7
≥ 60	23	15.3
ค่าต่ำสุด = 21 ค่าสูงสุด = 77 ค่าเฉลี่ย = 50.89 SD = 10.338		
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	9	6.0
ประถมศึกษา	52	34.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	16.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	39	26.0
อนุปริญญา/ ปวส.	9	6.0
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	17	11.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 150		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ปี)		
≤ 10	47	31.2
11 – 20	32	21.4
21 – 30	38	25.4
31 – 40	19	12.6
≥ 40	14	9.4
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 60 ค่าเฉลี่ย = 22.96 SD = 14.269		

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของเกษตรกรในจังหวัดอุทัยธานี ปรากฏผลดังนี้

1.1.1 เพศ จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.3 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 47.3 เป็นเพศชาย ตามลำดับ

1.1.2 อายุ จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรร้อยละ 38.7 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 30.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 15.3 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 10.7 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี และร้อยละ 4.6 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับโดยมีอายุต่ำสุด 21 ปี สูงสุด 77 ปี และมีอายุเฉลี่ย 50.89 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.7 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 26.0 มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 16.0 มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.3 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 6.0 เท่ากัน มีระดับการศึกษาชั้นอนุปริญญา/ปวส. และระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา ตามลำดับ

1.1.4 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรร้อยละ 31.2 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร อยู่ในช่วงน้อยกว่า 10 ปี รองลงมา ร้อยละ 25.4 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร อยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 21.4 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร อยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 12.6 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร อยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 12.8 และร้อยละ 9.4 มากกว่า 40 ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 60 ปี และมีค่าเฉลี่ย 22.96 ปี

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

การศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย สถานภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการประกอบอาชีพของครัวเรือน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 150		
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานภาพการถือครองที่ดิน (ไร่)		
ลักษณะการถือครองที่ดิน (คน)		
พื้นที่ตนเอง	126	65.3
พื้นที่เช่า	63	32.6
อื่นๆ ได้แก่ ที่สาธารณะโยชน์	4	2.1
การถือครองที่ดินรวม (ไร่)		
≤ 10	22	14.7
11 - 20	43	28.7
21 - 30	32	21.3
31 - 40	18	12.0
≥ 41	33	23.3
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 150 ค่าเฉลี่ย = 31.93 SD = 26.482		
จำนวนพื้นที่ถือครอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) พื้นที่ตนเอง (ไร่)		
≤ 10	35	25.2
11 - 20	51	36.7
21 - 30	23	16.5
31 - 40	12	8.6
≥ 41	18	13.0
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 100 ค่าเฉลี่ย = 24.46 SD = 18.983		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 150		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2) พื้นที่เช่า (ไร่)		
≤ 10	13	20.6
11 - 20	25	39.7
21 - 30	6	9.5
31 - 40	3	4.8
≥ 41	16	25.4
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 100 ค่าเฉลี่ย = 26.10 SD = 18.463		
3) พื้นที่อื่นๆ (ไร่)		
≤ 15	2	50.0
16 - 20	1	25.0
≥ 21	1	25.0
ค่าต่ำสุด = 5 ค่าสูงสุด = 23 ค่าเฉลี่ย = 13.75 SD = 9.069		
2. รายได้จากการประกอบอาชีพต่อปี		
รายได้จากภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
$\leq 30,000$	13	8.7
30,001 - 60,000	19	12.7
60,001 - 90,000	17	11.3
90,001 - 120,000	34	22.7
$\geq 120,001$	67	44.6
ค่าต่ำสุด = 20,000 ค่าสูงสุด = 700,000 ค่าเฉลี่ย = 173,329.33 SD = 149,982.211		
รายได้จากนอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
$\leq 50,000$	58	52.3
50,001 - 100,000	37	33.3
100,001 - 150,000	4	3.6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 150		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
150,001 – 200,000	8	7.2
≥ 200,001	4	3.6
ค่าต่ำสุด = 5,000 ค่าสูงสุด = 600,000 ค่าเฉลี่ย = 73,019.82 SD = 81,062.503		
3. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	23	15.4
2	77	51.3
3 ขึ้นไป	50	33.3
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 6 ค่าเฉลี่ย = 2.33 SD = 0.988		
4. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำนา	127	84.7
ทำสวน	31	20.7
ทำไร่	42	28.0
ประมง	7	4.7
เลี้ยงสัตว์	33	22.0
รับจ้าง	20	13.3
รับราชการ	3	2.0
อื่นๆ ได้แก่ ค้าขาย รับเหมา	4	2.6

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

4.2.1 จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน

1) ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.3 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 32.6 มีลักษณะการถือครองที่ดินโดยการเช่าผู้อื่น และร้อยละ 2.1 มีลักษณะการถือครองที่ดินอื่นๆ ตามลำดับ

จำนวนพื้นที่การถือครองที่ดินรวม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.7 มีพื้นที่ถือครอง 11-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 23.3 มีพื้นที่ถือครองมากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ ร้อยละ 21.3 มีพื้นที่ถือครอง 21-30 ไร่ ร้อยละ 14.7 มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ และร้อยละ

12.0 มีพื้นที่ ถือกครอง 31- 40 ไร่ ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 150 ไร่ และค่าเฉลี่ย 31.93 ไร่

2) จำนวนพื้นที่การถือกครองเป็นของตน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.7 มีพื้นที่ถือกครอง 11-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.2 มีพื้นที่ถือกครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 16.5 มีพื้นที่ถือกครอง 21-30 ไร่ ร้อยละ 13.0 มีพื้นที่ถือกครองมากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ และร้อยละ 8.6 มีพื้นที่ถือกครอง 31- 40 ไร่ ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ และค่าเฉลี่ย 24.46 ไร่

3) จำนวนพื้นที่เช่าผู้อื่น พบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.7 มีการเช่าพื้นที่ที่ดินผู้อื่น 11-20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25.4 มีการเช่าพื้นที่ผู้อื่นมากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ ร้อยละ 20.6 มีการเช่าพื้นที่ผู้อื่นน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 9.5 มีการเช่าพื้นที่ 21-30 ไร่ และร้อยละ 4.8 มีการเช่าพื้นที่ผู้อื่น 31-40 ไร่ ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ และค่าเฉลี่ย 26.10 ไร่

4) จำนวนพื้นที่ถือกครองที่ดินอื่นๆ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.0 มีพื้นที่ถือกครองที่ดินอื่นๆ 1-10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25 มีจำนวนพื้นที่ถือกครองที่ดินอื่นๆ 11-20 ไร่และมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ไร่เท่ากัน ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 23 ไร่ และค่าเฉลี่ย 13.75 ไร่

4.2.2 รายได้จากการประกอบอาชีพต่อปี

1) รายได้จากภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.6 มีรายได้จากการเกษตรมีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 120,001 บาท รองลงมา ร้อยละ 22.7 มีรายได้จากการเกษตร 90,000 - 120,000 บาท ร้อยละ 12.7 มีรายได้ 30,001 - 60,000 บาท ร้อยละ 11.3 มีรายได้ 60,001 - 90,000 บาท และร้อยละ 8.7 มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้ต่ำสุด 20,000 บาท รายได้สูงสุด 700,000 บาท และรายได้เฉลี่ย 173,329.33 บาท

2) รายได้จากนอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.3 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 33.3 มีรายได้ 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 7.2 มีรายได้ 150,001-200,000 บาท และร้อยละ 3.6 มีรายได้ 100,001-150,000 บาท เท่ากันกับมากกว่าหรือเท่ากับ 200,001 ตามลำดับ โดยมีรายได้ต่ำสุด 1,000 บาท รายได้สูงสุด 120,000 บาท และรายได้เฉลี่ย 41,484.82 บาท

4.2.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.3 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 33.3 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คนขึ้นไป และ

ร้อยละ 15.4 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คนขึ้นไป ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน และค่าเฉลี่ย 2.33 คน

4.2.4 การประกอบอาชีพของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.7 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาร้อยละ 28.0 มีอาชีพทำไร่ ร้อยละ 22.0 มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 20.7 มีอาชีพทำสวน ร้อยละ 13.3 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 4.7 มีอาชีพประมง ร้อยละ 2.6 มีอาชีพอื่นๆ และร้อยละ 2.0 มีอาชีพรับราชการ ตามลำดับ

1.3 ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร

การศึกษาปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร ประกอบด้วย สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่อบรมใน ศพก. รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยสังคมของเกษตรกร

n = 150		
ปัจจัยด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานภาพทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีตำแหน่ง	86	57.3
กำนัน	10	6.7
ผู้ใหญ่บ้าน	14	9.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	25	16.7
สมาชิก อบต.	3	2.0
ประมงอาสา	3	2.0
อาสาปศุสัตว์	6	4.0
อาสาฝนหลวง	2	1.3
ครูบัญชีอาสา	6	4.0
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	26	17.3
หมอดินอาสา	7	4.6
อื่นๆ ได้แก่ สารวัตรกำนัน อสม.	11	7.3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 150		
ปัจจัยด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. จำนวนครั้งที่อบรมใน ศพก. (ครั้ง)		
ต่ำกว่า 3	34	22.7
3-4	70	46.7
5-6	29	19.3
7-8	3	2
8 ขึ้นไป	14	9.3
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 17 ค่าเฉลี่ย = 4.21 SD = 2.957		

จากตารางที่ 4.3 ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

4.3.1 สถานภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.3 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นเรียงลำดับร้อยละจากมากไปน้อย ได้แก่ ร้อยละ 17.3 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรอลงมาร้อยละ 16.7 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 9.3 เป็นผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 7.3 เท่ากัน เป็นผู้มีตำแหน่งอื่นๆ เช่น อสม. ร้อยละ 6.7 เท่ากัน เป็นกำนัน ร้อยละ 4.6 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 4.0 เป็นครูบัญชี และอาสาปศุสัตว์เท่ากัน ร้อยละ 2.0 เป็นสมาชิก อบต. และอาสาประมง เท่ากัน และร้อยละ 1.3 เป็นอาสาฝนหลวง ตามลำดับ

4.1.7 จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.7 เข้าอบรมใน ศพก. 3 - 4 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 22.7 เข้าอบรมใน ศพก. ต่ำกว่า 3 ครั้ง ร้อยละ 19.3 เข้าอบรมใน ศพก. 5 - 6 ครั้ง เกษตรกรร้อยละ 9.3 เข้าอบรมใน ศพก. 8 ครั้งขึ้นไป และเกษตรกรร้อยละ 2 เข้าอบรมใน ศพก. 7 - 8 ครั้ง ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุดจำนวน 17 ครั้ง และมีจำนวนเฉลี่ย 4.21 ครั้ง

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

การศึกษาปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. การรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของ ศพก. ความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ผลการดำเนินงาน ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 – 4.7

2.1 ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. รายละเอียดปรากฏดัง ตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.

ประเด็นคำถาม	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวนคน	ร้อยละ	
n = 150				
ประเด็นความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก.และการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ ศพก.				
1) ศูนย์ ศพก. คือ ศูนย์กลางประสานงานระหว่าง ภาครัฐ เกษตรกร และชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล	/	149	99.3	1
2) ศูนย์ ศพก. คือ ศูนย์กลางการถ่ายทอดด้านความรู้ ด้านการเกษตรสาขาต่างๆ ในระดับอำเภอ	/	140	93.3	7
3) ที่ตั้งของศูนย์ ศพก. หนึ่งอำเภอมีเพียงหนึ่งศูนย์เท่านั้น	/	125	83.3	9
4) ศูนย์ ศพก. มีองค์ประกอบ คือ เกษตรกร ต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้	/	147	98.0	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=150

ประเด็นคำถาม	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวนคน	ร้อยละ	
5) บุคคลที่สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ใน ศูนย์ สวก. คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ เกษตรกรต้นแบบ)	x	102	68.0	12
6) ศูนย์ สวก. มีหน้าที่ให้ความรู้ ด้านวิชาการ เทคโนโลยี ให้กับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอที่ตั้งอยู่ เท่านั้น (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ศูนย์ สวก. เป็นแหล่งเรียนรู้ ทางด้านการเกษตรในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่ ประสบความสำเร็จเป็นต้นแบบ ให้ความรู้กับผู้ที่ สนใจ)	x	88	58.7	13
7) ศูนย์ สวก. มีโครงสร้างการบริหารงานโดย คณะกรรมการ สวก. แต่งตั้งโดยประธาน คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด	/	119	79.3	10
8) คณะกรรมการ สวก. ระดับอำเภอ มีเกษตรกร อำเภอทำหน้าที่เป็นประธานศูนย์ และเจ้าหน้าที่ นักส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ มีเกษตรกรต้นแบบ ทำ หน้าที่ประธานศูนย์)	x	56	37.3	16
9) บุคคลที่ทำหน้าที่ประธานศูนย์ สวก. หรือที่ เรียกว่าเกษตรกรต้นแบบ คือเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำอาชีพการเกษตรในพื้นที่	/	139	92.7	8
10) เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการของศูนย์ สวก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับกรม ส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ประชาชนทุกคนสามารถ เข้ามาเรียนรู้ภายใน ศูนย์ สวก. ได้)	x	68	45.3	14

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=150

ประเด็นคำถาม	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวนคน	ร้อยละ	
11) คณะกรรมการบริหารงานศูนย์ สวก.มีวาระการปฏิบัติหน้าที่ 2 ปี	/	104	69.3	11
12) ศูนย์ สวก. มีการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์ (ค่าเฉลยที่ถูกต้อง คือ ศูนย์ สวก.มีการดำเนินงานโดยมีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ)	x	62	41.3	15
13) การผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยมีการจัดงาน Field Day ปีละ 1 ครั้ง	/	145	96.7	4
14) ศูนย์ สวก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ค่าเฉลยที่ถูกต้อง คือ ศูนย์ สวก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน ประกอบด้วย เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้)	x	7	4.7	18
15) ศูนย์ สวก. ดำเนินงานมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกร่วมกับชุมชน	/	145	96.7	4
16) ศูนย์ สวก. ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสารด้านการผลิต การตลาด และทางเลือกอาชีพแก่เกษตรกรในชุมชน	/	148	98.7	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=150

ประเด็นคำถาม	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับ
		จำนวนคน	ร้อยละ	
17) ศูนย์ ศพก. ดำเนินงานกิจกรรม การจัด ฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการจัดตั้งกลุ่ม การ ผลิต การแปรรูป (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ศูนย์ ศพก. ดำเนินงาน กิจกรรม จัดฝึกอบรม เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน และถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่)	x	4	2.7	20
18) ศูนย์ ศพก. ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการ ประกอบอาชีพของเกษตรกรด้านวิชาการ	/	144	96.0	6
19) ศูนย์ ศพก. ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร ในด้านคุณภาพชีวิต (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ศูนย์ ศพก. ให้ความ ช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการเกษตร)	x	11	7.3	17
20) ศูนย์ ศพก. ช่วยประสานงานหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องช่วยเหลือเกษตรกรด้านความจำเป็น พื้นฐาน (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ศูนย์ ศพก. เป็นศูนย์กลาง การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้ านการเกษตร)	x	6	4.0	19

จากตารางที่ 4.4 การศึกษาความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของ
ศูนย์ ศพก. พบว่า

ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.

1. เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 50.0 ขึ้นไป ได้แก่ ร้อยละ 99.3 เกษตรกรตอบถูกใน
ประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. คือ ศูนย์กลางประสานงานระหว่างภาครัฐ เกษตรกร และชุมชน ที่
ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล รองลงมา ร้อยละ 98.7 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์
ศพก. ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการผลิต การตลาด และทางเลือกอาชีพแก่เกษตรกร

ในชุมชน ร้อยละ 98.0 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถามศูนย์ ศพก. มีองค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้ ร้อยละ 96.7 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. ดำเนินงานมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกร่วมกับชุมชน เท่ากันกับ การผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยมีการจัดงาน Field Day ปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 96.0 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการประกอบอาชีพของเกษตรกรด้านวิชาการ ร้อยละ 93.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถามศูนย์ ศพก. คือ ศูนย์กลางการถ่ายทอดด้านความรู้ ด้านการเกษตรสาขาต่างๆ ในระดับอำเภอร้อยละ 92.7 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม บุคคลที่ทำหน้าที่ประธานศูนย์ ศพก. หรือ ที่เรียกว่าเกษตรกรต้นแบบ คือเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำอาชีพการเกษตรในพื้นที่ ร้อยละ 83.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ที่ตั้งของศูนย์ ศพก. หนึ่งอำเภอมีเพียงหนึ่งศูนย์เท่านั้น ร้อยละ 79.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. มีโครงสร้างการบริหารงานโดยคณะกรรมการ ศพก. แต่งตั้งโดยประธานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด ร้อยละ 69.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม คณะกรรมการบริหารงานศูนย์ ศพก. มีวาระการปฏิบัติหน้าที่ 2 ปี ร้อยละ 68.0 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม บุคคลที่สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ในศูนย์ ศพก. คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ร้อยละ 58.7 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม บุคคลที่สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ในศูนย์ ศพก. คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

2. เกษตรกรตอบถูกต่ำกว่าร้อยละ 50.0 ลงมา ได้แก่ ร้อยละ 45.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม เกษตรกรที่เข้ารับบริการของศูนย์ ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น ร้อยละ 41.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. มีการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์ ร้อยละ 37.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ มีเกษตรอำเภอทำหน้าที่เป็นประธานศูนย์ และเจ้าหน้าที่นักส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นเลขาร้อยละ 7.3 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในด้านคุณภาพชีวิต ร้อยละ 4.7 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุนด้านการเกษตร เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่ ร้อยละ 4.0 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถามศูนย์ ศพก. ช่วยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือเกษตรกรด้านความจำเป็นพื้นฐาน และร้อยละ 2.7 เกษตรกรตอบถูกในประเด็นคำถาม ศูนย์ ศพก. ดำเนินงานกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการจัดตั้งกลุ่ม การผลิต การแปรรูป ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับศูนย์ สพก. และการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ สพก. ที่สมาชิกที่เกษตรกรตอบได้ถูก

n = 150			
จำนวนข้อความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ถูก (คะแนน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1 – 4	0	0.0	น้อยที่สุด
5 – 8	3	2.0	น้อย
9 – 12	75	50.0	ปานกลาง
13 – 16	70	46.7	มาก
17 – 20	2	1.3	มากที่สุด
ค่าต่ำสุด = 7 ค่าสูงสุด = 18 ค่าเฉลี่ย = 12.67 SD = 1.891			

จากตารางที่ 4.5 ความรู้ความเกี่ยวกับศูนย์ สพก. และการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ สพก. พบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ (50.0) มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ตอบถูกระหว่าง 9-12 คะแนน รองลงมา เกษตรกรร้อยละ 46.7 มีความรู้ระดับมาก ตอบถูกระหว่าง 13-16 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 2.0 มีความรู้ในระดับน้อย ตอบถูกระหว่าง 5 – 8 คะแนน และเกษตรกรร้อยละ 1.3 มีความรู้ระดับมากที่สุด ตอบถูกระหว่าง 17 - 20 คะแนน โดยมีคะแนนตอบถูกต่ำสุด 7 คะแนน คะแนนตอบถูกสูงสุด 18 คะแนน เฉลี่ยตอบถูก 12.67 คะแนน

2.2 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ สพก.

การศึกษาการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ สพก. รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.6 – 4.7

ตารางที่ 4.6 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ สพก.

n = 150		
การรับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
1. การรับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินงานกิจกรรมของ สพก. (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เจ้าหน้าที่รัฐ	110	73.3
ผู้นำชุมชน	105	70.0

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 150		
การรับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เสียงตามสาย	27	18.0
ประธานและกรรมการศูนย์ ศพก.	103	68.7
อื่นๆ	1	0.7
2. ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารต่อปี (ครั้ง)		
1 - 2	29	19.3
3 - 4	54	36.0
5 - 6	33	22.0
7 - 8	6	4.0
มากกว่า 8	28	18.7
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 20 ค่าเฉลี่ย = 5.21 SD = 3.762		

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ด้านการรับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินงานกิจกรรมของ ศพก. ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสาร ผลปรากฏ ดังนี้

1) การรับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของ ศพก. เกษตรกร ร้อยละ 73.3 มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่รัฐ รองลงมา ร้อยละ 70.0 มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชน ร้อยละ 68.7 มีการรับรู้ข่าวสารจากประธานและกรรมการศูนย์ ศพก. และร้อยละ 18.0 มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสายน้อยที่สุด

2) ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสาร เกษตรกรร้อยละ 36.0 ได้รับข้อมูลข่าวสาร 3 – 4 ครั้งต่อปี รองลงมา ร้อยละ 22.0 ได้รับข้อมูลข่าวสาร 5 – 6 ครั้งต่อปี ร้อยละ 19.3 เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารต่ำกว่า 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 18.7 เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร มากกว่า 8 ครั้งต่อปี และเกษตรกรร้อยละ 4.0 ได้รับข้อมูลข่าว 7 – 8 ครั้งต่อปี โดยได้รับข้อมูลข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง ได้รับข้อมูลข่าวสารสูงสุด 20 ครั้ง ค่าเฉลี่ยการรับข้อมูลข่าวสาร 5.21

ตารางที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก.

n = 150

	ระดับความคิดเห็น					Mean	ความ	อันดับ
	5	4	3	2	1	S.D	หมาย	
1. ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. มีเนื้อหาที่มีเป็น ประโยชน์	40 (26.7)	77 (51.3)	30 (20.0)	2 (1.3)	1 (0.7)	4.02 0.764	มาก	1
2. ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. ตรงกับความต้องการ	36 (24.0)	75 (50.0)	37 (24.7)	1 (0.7)	1 (0.7)	3.96 0.759	มาก	2
3. ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ	37 (24.7)	72 (48.0)	37 (24.7)	3 (2.0)	1 (0.7)	3.94 0.796	มาก	3
4. ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. เนื้อหามีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์	37 (24.7)	64 (42.7)	46 (30.7)	2 (1.3)	1 (0.7)	3.89 0.812	มาก	4
ภาพรวม						3.95 0.782	มาก	

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็น การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ในด้านข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. มีเนื้อหาเป็นประโยชน์ ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. ตรงกับความต้องการ ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. เนื้อหาที่มีความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. ในด้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า เกษตรกรเห็นว่าข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. ในระดับมากทุกประเด็น ดังนี้ มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย = 4.02) รองลงมา ตรงกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย = 3.96) เป็นเรื่องที่น่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.94) และเนื้อหาที่มีความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.89) ตามลำดับ

2.3 ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

การศึกษาความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การ
เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

	ระดับความคาดหวัง					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
n = 150								
1. เกิดประโยชน์ต่อตนเอง						3.63	มาก	
และครอบครัว						0.844		
1) รายได้เพิ่มขึ้น	18 (12.0)	61 (40.7)	62 (41.3)	7 (4.7)	2 (1.3)	3.57 0.814	มาก	4
2) เพิ่มช่องทางการตลาด	15 (10.0)	68 (45.3)	54 (36.0)	12 (8.0)	1 (0.7)	3.56 0.807	มาก	5
3) งบประมาณสนับสนุนใน การทำเกษตรจากหน่วยงาน ต่างๆ	16 (10.7)	65 (43.3)	50 (33.3)	18 (12.0)	1 (0.7)	3.51 0.865	มาก	6
4) ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ประกอบอาชีพ	27 (18.0)	67 (44.7)	46 (30.7)	7 (4.7)	3 (2.0)	3.72 0.883	มาก	3
5) ความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ เหมาะสมกับการประกอบ อาชีพ	31 (20.7)	58 (38.7)	53 (35.3)	7 (4.7)	1 (0.7)	3.74 0.863	มาก	1
6) มีที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญเมื่อ เกิดปัญหา	25 (16.7)	71 (47.3)	43 (28.7)	10 (6.7)	1 (0.7)	3.73 0.843	มาก	2
2. เกิดประโยชน์ต่อชุมชน						3.74	มาก	
						0.855		
1) ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนคงอยู่อย่างยั่งยืน	25 (16.7)	67 (44.7)	52 (34.7)	4 (2.7)	2 (1.3)	3.73 0.818	มาก	4
2) คุณภาพชีวิตของคนใน ชุมชนดีขึ้น	30 (20.0)	66 (44.0)	46 (30.7)	7 (4.7)	1 (0.7)	3.78 0.842	มาก	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

	ระดับความคาดหวัง					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3) เกิดความสามัคคีในชุมชน มากขึ้น	24 (16.0)	71 (47.3)	47 (31.3)	4 (2.7)	4 (2.7)	3.71 0.862	มาก	5
4) มีศูนย์สำหรับให้คำปรึกษา ปัญหาของชุมชน	24 (16.0)	78 (52.0)	35 (23.3)	12 (8.0)	1 (0.7)	3.75 0.845	มาก	3
5) ชุมชนเข้มแข็งเป็นรากฐาน แก่เยาวชนรุ่นหลังให้พัฒนา ชุมชนต่อไป	27 (18.0)	71 (47.3)	45 (30.0)	4 (2.7)	3 (2.0)	3.77 0.847	มาก	2
6) สิ่งสาธารณประโยชน์ใน ชุมชนเจริญขึ้น	25 (16.7)	73 (48.7)	41 (27.3)	6 (4.0)	5 (3.3)	3.71 0.907	มาก	5
7) สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น และไม่หายไปจากชุมชน	25 (16.7)	72 (48.0)	43 (28.7)	7 (4.7)	3 (2.0)	3.73 0.866	มาก	4
รวมเฉลี่ย						3.68 0.849		

จากตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์ผลความคาดหวังการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในด้านเกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังนี้

ความคาดหวังการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียด ผลปรากฏดังนี้

1) ด้านเกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว พบว่า ความคาดหวังการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกิดประโยชน์ต่อตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.63) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น ได้แก่ ความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.74) รองลงมา มีที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญเมื่อเกิดปัญหา (ค่าเฉลี่ย = 3.73) ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.72) รายได้เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.57) เพิ่มช่องทางการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.56) และงบประมาณสนับสนุนในการทำเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.51) ตามลำดับ

2) **ด้านเกิดประโยชน์ต่อชุมชน** พบว่า ความคาดหวังการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกิดประโยชน์ต่อชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.74) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น ได้แก่ มีคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น (เฉลี่ย = 3.78) รองลงมา ชุมชนเข้มแข็งเป็นรากฐานแก่เยาวชนรุ่นหลังให้พัฒนาชุมชนต่อไป (เฉลี่ย = 3.77) มีศูนย์สำหรับให้คำปรึกษาปัญหาของชุมชน (เฉลี่ย = 3.75) ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนคงอยู่อย่างยั่งยืน เท่ากันกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นและไม่หายไปจากชุมชน (เฉลี่ย = 3.73) และสิ่งสาธารณะประโยชน์ในชุมชนเจริญขึ้นเท่ากันกับเกิดความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น (เฉลี่ย = 3.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	ระดับการมีส่วนร่วม					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n = 150							
5) ร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น ปัญหาการบริหารจัดการของ ศพก. ปัญหาการให้บริการของ ศพก. ปัญหาการขยายผลสู่การปฏิบัติ	2 (1.3)	3 (2.0)	54 (36.0)	77 (51.3)	14 (9.3)	2.35 0.733	น้อย	5
6) ร่วมในการประชุมร่วมกับ คณะกรรมการศูนย์ ศพก. ในการ ตัดสินใจในการดำเนินงานของ ศูนย์ ศพก.	3 (2.0)	10 (6.7)	53 (35.3)	81 (54.0)	3 (2.0)	2.53 0.739	น้อย	1
7) ร่วมในการคิดและตัดสินใจในการ หาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการ ดำเนินงานศูนย์ ศพก.	2 (1.3)	10 (6.7)	46 (30.7)	89 (59.3)	3 (2.0)	2.46 0.711	น้อย	2
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						2.71	ปาน	
						0.719	กลาง	
1) ร่วมในการปฏิบัติในการทำ กิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนา ศูนย์ ศพก.	1 (0.7)	60 (40.0)	62 (41.3)	26 (17.3)	1 (0.7)	3.23 0.761	ปาน	3
2) ร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร เงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรม พัฒนาศูนย์ ศพก.	4 (2.7)	2 (1.3)	45 (30.0)	93 (62.0)	6 (4.0)	2.37 0.709	น้อย	10
3) ร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม พัฒนาศูนย์ ศพก.	2 (1.3)	3 (2.0)	71 (47.3)	66 (44.0)	8 (5.3)	2.50 0.693	น้อย	7
4) ร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับทางศูนย์ ศพก. เช่น เป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้	1 (0.7)	2 (1.3)	60 (40.0)	81 (54.0)	6 (4.0)	2.41 0.625	น้อย	8
5) ร่วมในการดำเนินงานร่วมกับ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อ พัฒนาศูนย์ ศพก.	13 (8.7)	56 (37.3)	54 (36.0)	25 (16.7)	2 (1.3)	3.35 0.906	ปาน	2

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	ระดับการมีส่วนร่วม					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n = 150							
6) ร่วมในการประชาสัมพันธ์และ ให้ข้อมูลการดำเนินงานศูนย์ ศพก.	8 (5.3)	64 (42.7)	57 (38.0)	19 (12.7)	2 (1.3)	3.38 0.825	ปาน กลาง	1
7) ร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือ เป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรม ต่างๆ ของศูนย์ ศพก.	4 (2.7)	6 (4.0)	55 (36.7)	82 (54.7)	3 (2.0)	2.51 0.730	น้อย	4
8) ร่วมในการสนับสนุนปัจจัยเพื่อ ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำ การเกษตร เช่น ปัจจัยการผลิต พืช สัตว์ ประมง อื่นๆ	1 (0.7)	4 (2.7)	52 (34.7)	87 (58.0)	6 (4.0)	2.38 0.642	น้อย	9
9) ร่วมในการพัฒนารูปแบบ กิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ ศพก. เช่น กิจกรรมองค์ความรู้ กิจกรรม พัฒนาฐานเรียนรู้	1 (0.7)	6 (4.0)	64 (42.7)	76 (50.7)	3 (2.0)	2.51 0.642	น้อย	4
10) ร่วมในการดูแลรักษา ความ เป็นระเบียบภายในศูนย์ ศพก.	1 (0.7)	6 (4.0)	67 (44.7)	71 (47.3)	5 (3.3)	2.51 0.663	น้อย	4
3. การมีส่วนร่วมในการรับผล ประโยชน์						3.48 0.768	มาก	
1) ร่วมรับผลประ โยชน์จาก กิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นในศูนย์ ศพก.	11 (7.3)	51 (34.0)	67 (44.7)	17 (11.3)	4 (2.7)	3.32 0.869	ปาน กลาง	7
2) ร่วมรับการพัฒนาศักยภาพของ ตนเองจากการร่วมทำกิจกรรม โครงการต่างๆภายในศูนย์ ศพก. เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำ	11 (7.3)	62 (41.3)	63 (42.0)	13 (8.7)	1 (0.7)	3.46 0.783	มาก	6

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	ระดับการมีส่วนร่วม					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3) ร่วมรับการพัฒนาศักยภาพ ของตนเองให้มีความรู้ความ เข้าใจในการพัฒนาอาชีพ จาก ศูนย์ ศพก.	14 (9.3)	65 (43.3)	61 (40.7)	9 (6.0)	1 (0.7)	3.55 0.774	มาก	2
4) ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในด้านเป็นแหล่งเรียนรู้ ทางด้านการเกษตร	14 (9.3)	62 (41.3)	67 (44.7)	6 (4.0)	1 (0.7)	3.55 0.747	มาก	2
5) ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในด้านช่วยสนับสนุนให้ ผลิตผลทางการเกษตรดีขึ้น	11 (7.3)	61 (40.7)	67 (44.7)	10 (6.7)	1 (0.7)	3.47 0.757	มาก	5
6) ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในการมีส่วนช่วยแก้ไข ปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ให้ ดีขึ้น	12 (8.0)	62 (41.3)	67 (44.7)	8 (5.3)	1 (0.7)	3.51 0.749	มาก	4
7) ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในการพัฒนาการเกษตร ของชุมชนให้ดีขึ้น	10 (6.7)	74 (49.3)	57 (38.0)	8 (5.3)	1 (0.7)	3.56 0.728	มาก	1
4. การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล						2.63 0.734	ปาน กลาง	
1) ร่วมสังเกตการณ์ในการ ดำเนินงานของศูนย์ ศพก.	4 (2.7)	3 (2.0)	65 (43.3)	72 (48.0)	6 (4.0)	2.51 0.730	น้อย	3
2) ร่วมประเมินการปฏิบัติงาน ของภาครัฐในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก.	4 (2.7)	1 (0.7)	58 (38.7)	77 (51.3)	10 (6.7)	2.41 0.744	น้อย	5
3) มีส่วนร่วมในการติดตามผล การดำเนินงานของโครงการที่ เกี่ยวข้องกับภายในศูนย์ ศพก. อย่าง สม่ำเสมอ	3 (2.0)	37 (24.7)	76 (50.7)	32 (21.3)	2 (1.3)	3.05 0.771	ปาน กลาง	2

n = 150

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	ระดับการมีส่วนร่วม					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	4) มีส่วนร่วมในการติดตามการ ดำเนินงานของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ ศพก.	4 (2.7)	44 (29.3)	71 (47.3)	26 (17.3)			
5) มีส่วนร่วมในการประเมินผล กระทบต่อชุมชนในการ ดำเนินงานของศูนย์ ศพก.	3 (2.0)	1 (0.7)	66 (44.0)	76 (50.7)	4 (2.7)	2.49 0.663	น้อย	4
6) มีส่วนร่วมในการประเมินผล กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	0 (0.0)	3 (2.0)	39 (26.0)	99 (66.0)	9 (6.0)	2.26 0.660	น้อย	6

n = 150

จากตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.34) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับน้อยทุกประเด็น ดังนี้ มีการร่วมในการประชุมร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ศพก. ในการตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.53) รองลงมา มีการร่วมในการคิดและตัดสินใจในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.46) ร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.43) ร่วมในการตัดสินใจกำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนา ศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.36) ร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.35) ร่วมในการตัดสินใจใช้งบประมาณที่ศูนย์ ศพก. ได้รับสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย = 2.17) และร่วมในการตัดสินใจ และเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.12) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.17) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่

มีการร่วมในการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการดำเนินงานศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.38) รองลงมา มีการร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.35) ร่วมในการปฏิบัติในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.23) และมีส่วนร่วมในระดับน้อย 7 ประเด็น ได้แก่ ร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของศูนย์ ศพก. เท่ากันกับ ร่วมในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ ศพก. เช่น กิจกรรมองค์ความรู้ กิจกรรมพัฒนาฐานเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 2.51) ร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.50) ร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับทางศูนย์ ศพก. เช่น เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 2.41) ร่วมในการสนับสนุนปัจจัยเพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร เช่น ปัจจัยการผลิต พืช สัตว์ ประมง อื่นๆ (ค่าเฉลี่ย = 2.38) และร่วมในการสนับสนุนทรัพย์สินเงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.37) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.48) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ มีการร่วมประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.56) รองลงมา ร่วมรับการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาอาชีพ เท่ากันกับ (ค่าเฉลี่ย = 3.35) ร่วมในการปฏิบัติในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.23) ร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของศูนย์ ศพก. เท่ากันกับ ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในด้านเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.55) ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.51) ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในด้านช่วยสนับสนุนให้ผลผลิตทางการเกษตรดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.47) ร่วมรับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมทำกิจกรรมโครงการต่างๆ ภายในศูนย์ ศพก. เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำ (ค่าเฉลี่ย = 3.46) และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่างๆที่เกิดขึ้นในศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.32) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการในการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.63) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ ศพก.

(ค่าเฉลี่ย = 3.11) รองลงมา มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ ศพก. อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.05) มีส่วนร่วมในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ร่วมสังเกตการณ์การดำเนินงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.51) มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบท่อชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.49) ร่วมประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.41) และมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบท่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 2.26) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี

n=150

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	Mean	S.D.	ความหมาย	อันดับ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.34	0.719	น้อย	4
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	2.71	0.719	ปานกลาง	2
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.48	0.768	มาก	1
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.63	0.734	ปานกลาง	3
รวมเฉลี่ย	2.79	0.735	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์สรุปผลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภาพรวมการมีส่วนร่วมผลปรากฏเป็น ดังนี้

สรุปโดยผลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.79) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า อยู่ในระดับที่แตกต่างกันในด้าน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.48) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.71) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.63) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.34) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

การศึกษาปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และสรุปภาพรวมปัญหาและข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.11 – 4.14

4.1 ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						2.24	น้อย	
						0.994		
1) ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมศูนย์ศพก.	4 (2.7)	13 (8.7)	45 (30.0)	50 (33.3)	38 (25.3)	2.30 1.028	น้อย	2
2) ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก.การให้บริการของ ศพก.การขยายผลสู่การปฏิบัติ	3 (2.0)	15 (10.0)	49 (32.7)	44 (29.3)	39 (26.0)	2.33 1.033	น้อย	1

n = 150

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3) ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม ในการเสนอแนวทางการ พัฒนาการดำเนินงานศูนย์ สพก. เช่น องค์ประกอบของ สพก. การ บริหารจัดการ สพก. การให้บริการ ของ สพก. การขยายผลสู่การ ปฏิบัติ	1 (0.7)	12 (8.0)	46 (30.7)	52 (34.7)	39 (26.0)	2.23 0.949	น้อย	3
4) ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้า มาร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอ เรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการ พัฒนาศูนย์ สพก.	2 (1.3)	8 (5.3)	52 (34.7)	42 (28.0)	46 (30.7)	2.19 0.979	น้อย	5
5) ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม กำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่ง ของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรม โครงการพัฒนา ศูนย์ สพก.	1 (0.7)	12 (8.0)	47 (31.3)	45 (30.0)	45 (30.0)	2.19 0.981	น้อย	5
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						2.73	ปาน	
						1.002	กลาง	
1) เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมเข้ามา ในการทำกิจกรรมหรือโครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ สพก.	2 (1.3)	25 (16.7)	38 (25.3)	51 (34.0)	34 (22.7)	2.40 1.056	น้อย	5
2) เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อ ใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ สปก.	4 (2.7)	95 (63.3)	21 (14.0)	24 (16.0)	6 (4.0)	3.45 0.945	มาก	1
3) เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ สปก.	2 (1.3)	16 (10.7)	59 (39.3)	52 (34.7)	21 (14.0)	2.51 0.910	น้อย	3

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4) เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ เป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนใน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของ ศูนย์ สพก.	2 (1.3)	25 (16.7)	50 (33.3)	34 (22.7)	39 (26.0)	2.45 1.090	น้อย	4
5) ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานของศูนย์ สพก.	2 (2.7)	47 (63.3)	43 (14.0)	44 (16.0)	14 (4.0)	2.86 1.010	ปาน กลาง	2
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						2.12	น้อย	
						1.086		
1) เกษตรกรไม่ได้รับ ผลประโยชน์จากกิจกรรม โครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในศูนย์ สพก.	3 (2.0)	14 (9.3)	39 (26.0)	40 (26.7)	54 (36.0)	2.15 1.077	น้อย	2
2) เกษตรกรไม่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพจากการร่วมทำกิจกรรม โครงการต่างๆภายในศูนย์ สพก. เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำ	3 (2.0)	12 (8.0)	42 (28.0)	39 (26.0)	54 (36.0)	2.14 1.062	น้อย	3
3) ศูนย์ สพก. ไม่ได้ใช้เป็นแหล่ง เรียนรู้ให้เกษตรกรในการเป็น แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร	4 (2.7)	12 (8.0)	40 (26.7)	43 (28.7)	51 (34.0)	2.17 1.071	น้อย	1
4) เกษตรกรในชุมชนไม่ได้รับ ประโยชน์จาก ศูนย์ สพก.	5 (2.7)	14 (63.3)	32 (14.0)	40 (16.0)	59 (4.0)	2.11 1.130	น้อย	4
5) องค์ความรู้ของศูนย์ สพก. ใน พื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของ เกษตรกร	4 (2.7)	12 (8.0)	33 (22.0)	40 (26.7)	61 (40.7)	2.05 1.092	น้อย	5

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						2.12	น้อย	
						0.947		
1) ไม่มีการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐในการขับเคลื่อนศูนย์ สพก.	1 (0.7)	12 (8.0)	41 (27.3)	54 (36.0)	42 (28.0)	2.17 0.954	น้อย	1
2) ไม่มีการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ สพก. อย่างสม่ำเสมอ	0 (0.0)	13 (8.7)	41 (27.3)	51 (34.0)	45 (4.0)	2.15 0.951	น้อย	2
3) ไม่มีการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ สพก.	1 (0.7)	13 (8.7)	36 (24.0)	56 (37.3)	44 (29.3)	2.14 0.963	น้อย	3
4) ไม่มีการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชน ในการดำเนินงานของศูนย์ สพก.	0 (0.0)	11 (7.3)	32 (21.3)	64 (42.7)	43 (28.7)	2.07 0.891	น้อย	5
5) ไม่มีการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	2 (0.7)	11 (8.0)	33 (27.3)	55 (36.0)	49 (28.0)	2.08 0.980	น้อย	4

จากตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลปรากฏดังนี้

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.24) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ สพก. เช่น องค์ประกอบของ สพก. การบริหารจัดการ สพก. การให้บริการของ สพก. การขยายผลสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 2.33) รองลงมา ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการตัดสินใจวางแผน

ขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.30) ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก. การขยายผลสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 2.23) และไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามาร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ ศพก. เท่ากันกับ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนา ศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.19) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.73) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.45) รองลงมาปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.86) และปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.51) เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.45) และเกษตรกรไม่มีส่วนร่วมเข้ามาในการทำกิจกรรมหรือ โครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.40)

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.12) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ ศูนย์ ศพก. ไม่ได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.17) รองลงมา เกษตรกรไม่ได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.15) เกษตรกรไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพจากการร่วมทำกิจกรรมโครงการต่างๆภายในศูนย์ ศพก. เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำ (ค่าเฉลี่ย = 2.14) เกษตรกรในชุมชนไม่ได้รับประโยชน์จาก ศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.11) และองค์ความรู้ของศูนย์ ศพก. ในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย = 2.05) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการในการประเมินผล พบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.12) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.17) รองลงมา ไม่มีการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ ศพก. อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 2.15) ไม่มีการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.14) ไม่มีการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 2.08) และ ไม่มีการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชน ในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.07) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 สรุปภาพรวมปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี

ปัญหาการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			อันดับ
	Mean	S.D.	ความหมาย	
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.24	0.994	น้อย	2
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	2.73	1.002	ปานกลาง	1
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.12	1.086	น้อย	3
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.12	0.947	น้อย	3
รวมเฉลี่ย	2.30	1.007	น้อย	

จากตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์สรุปผลปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภาพรวมการมีส่วนร่วมผลปรากฏเป็น ดังนี้

สรุปโดยผลปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.30) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับ

ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.73) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.24) และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เท่ากันกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.12) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี

	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean	ความ	อันดับ		
	5	4	3	2	1				S.D	หมาย
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						3.70	มาก			
						0.808				
1) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามาร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ ศพก.	30 (20.0)	55 (36.7)	57 (38.0)	7 (4.7)	1 (0.7)	3.71 0.863	มาก	2		
2) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมศูนย์ ศพก.	25 (16.7)	72 (48.0)	49 (32.7)	3 (2.0)	1 (0.7)	3.78 0.767	มาก	1		
3) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก.การให้บริการของ ศพก.การขยายผลสู่การปฏิบัติ	0 (0.0)	24 (16.0)	64 (42.7)	57 (38.0)	5 (3.3)	3.71 0.771	มาก	2		
4) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการใช้งบประมาณของศูนย์ ศพก	22 (14.7)	59 (39.9)	61 (40.7)	5 (3.3)	3 (2.0)	3.61 0.850	มาก	5		

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
5) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร ร่วมในการเสนอแนวทางการ พัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การ บริหารจัดการ ศพก. การให้บริการ ของ ศพก. การขยายผลสู่การ ปฏิบัติ	0 (0.0)	27 (18.0)	55 (36.7)	64 (42.7)	4 (2.7)	3.70 0.792	มาก	4
2. การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน						3.75 0.776	มาก	
1) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรมี ส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.	25 (16.7)	58 (38.7)	64 (42.7)	2 (1.3)	1 (0.7)	3.69 0.785	มาก	5
2) ควรให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วม ในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็น ตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรม ต่างๆ ของศูนย์ ศพก.	23 (15.3)	78 (52.0)	45 (30.0)	4 (2.7)	0 (0.0)	3.80 0.724	มาก	1
3) ควรเปิดให้เกษตรกรได้มีส่วน ร่วมเข้ามาในการทำกิจกรรมหรือ โครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.	26 (17.3)	72 (48.0)	46 (30.7)	6 (4.0)	0 (0.0)	3.79 0.774	มาก	2
4) ควรเปิดให้เกษตรกรมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม พัฒนาศูนย์ ศพก.	26 (17.3)	64 (42.7)	56 (37.3)	4 (2.7)	0 (0.0)	3.75 0.770	มาก	3
5) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร ร่วมบริหารงบประมาณในการ ดำเนินงานของศูนย์ ศพก.	28 (18.7)	59 (39.3)	60 (40.0)	3 (2.0)	0 (0.0)	3.75 0.779	มาก	3

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3. การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์						3.90 0.819	มาก	
1) กิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ดำเนินการภายในศูนย์ ศพก. ควรมาจากความต้องการของชุมชน	34 (22.7)	76 (50.7)	32 (21.3)	8 (5.3)	0 (0.0)	3.91 0.806	มาก	3
2) ควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วม ของเกษตรกรในการพัฒนาเป็น ศูนย์ เครือข่าย	30 (20.0)	74 (49.3)	41 (27.3)	5 (3.3)	0 (0.0)	3.86 0.769	มาก	5
3) ควรมีงบประมาณสนับสนุนใน การพัฒนาศักยภาพของชุมชน รอบๆ ศูนย์ ศพก.	44 (29.3)	61 (40.7)	42 (28.0)	3 (2.0)	0 (0.0)	3.97 0.811	มาก	2
4) ควรมีงบประมาณสนับสนุน เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจาก ศูนย์ ศพก. ให้รวมกลุ่มเพื่อ พัฒนาการผลิต	46 (30.7)	64 (42.7)	36 (24.0)	4 (2.7)	0 (0.0)	4.01 0.811	มาก	1
5) ศูนย์ ศพก. ควรเป็นศูนย์กลาง ในการรับซื้อ/รวบรวมผลผลิต ทางการเกษตร	42 (28.0)	56 (37.3)	42 (28.0)	10 (6.7)	0 (0.0)	3.87 0.902	มาก	4
4. การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล						3.89 0.812	มาก	
1) ควรมีการประเมินความพึง พอใจของเกษตรกรในการ ให้บริการของศูนย์ ศพก.	40 (26.7)	65 (43.3)	42 (28.0)	3 (2.0)	0 (0.0)	3.95 0.792	มาก	1
2) เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ ติดตามตรวจสอบงบประมาณ ของศูนย์ ศพก.	36 (24.0)	59 (39.3)	47 (31.3)	8 (5.3)	0 (0.0)	3.82 0.860	มาก	5

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean	ความ	อันดับ
	5	4	3	2	1	S.D	หมาย	
3) เกษตรกรต้องติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ สพก. อย่างสม่ำเสมอ	37 (24.7)	65 (43.3)	41 (27.3)	7 (4.7)	0 (0.0)	3.88 0.835	มาก	4
4) เกษตรกรควรมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนศูนย์ สพก.	35 (23.3)	71 (47.3)	39 (26.0)	5 (3.3)	0 (0.0)	3.91 0.789	มาก	2
5) เกษตรกรและชุมชนควรมีการประเมินผลของการดำเนินงานของศูนย์ สพก. ทุกปีเพื่อจัดระดับการพัฒนา	36 (24.0)	65 (43.3)	46 (30.7)	3 (2.0)	0 (0.0)	3.89 0.787	มาก	3

จากตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.70) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมศูนย์ สพก.(ค่าเฉลี่ย = 3.78) รองลงมา ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ สพก. เท่ากันกับ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ สพก. เช่น องค์ประกอบของ สพก. การบริหารจัดการ สพก.การให้บริการของ สพก.การขยายผลสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.71) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ สพก. เช่น องค์ประกอบของ สพก. การบริหารจัดการ สพก.การให้บริการของ สพก. การขยายผลสู่การ

ปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.70) และควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการใช้งบประมาณของศูนย์ สพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.61) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.75) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ควรให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ สพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.80) รองลงมาควรเปิดให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมเข้ามาในการทำกิจกรรมหรือโครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ สพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.79) ควรเปิดให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ สพก. เท่ากันกับควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมบริหารงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.75) และควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ สพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.69) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.91) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีงบประมาณสนับสนุนเกษตรกรที่ผ่านการอบรมจากศูนย์ สพก. ให้รวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 4.01) รองลงมา ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน รอบๆ ศูนย์ สพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.97) กิจกรรมโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ดำเนินการภายในศูนย์ สพก. ควรมาจากความต้องการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.91) ศูนย์ สพก. ควรเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อ/รวบรวมผลผลิตทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.87) และควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาเป็นศูนย์ เครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.86) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการในการประเมินผล พบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.89) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรในการให้บริการของศูนย์ สพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.95) รองลงมา เกษตรกรควรมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการ

ปฏิบัติงานของภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.91) เกษตรกรและชุมชนควรมีการประเมินผลของการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ทุกปีเพื่อจัดระดับการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย = 3.89) เกษตรกรต้องติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ ศพก. อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.88) และเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบงบประมาณของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี

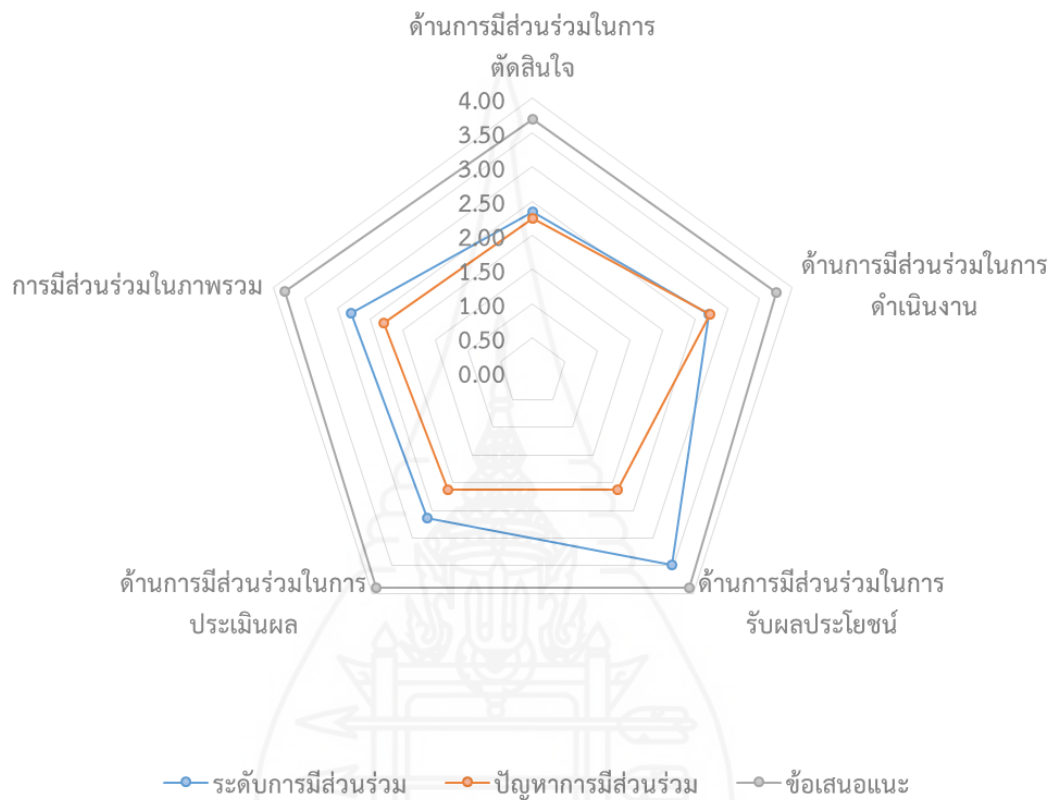
n=150

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			อันดับ
	Mean	S.D.	ความหมาย	
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.70	0.808	มาก	4
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.75	0.776	มาก	3
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.90	0.819	มาก	1
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.89	0.812	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.81	0.803	มาก	

จากตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์สรุปผลข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภาพรวมการมีส่วนร่วมผลปรากฏเป็น ดังนี้

สรุปผลข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.81) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากในด้านข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.90) รองลงมา ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.89) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.75) และ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.70) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. รายละเอียดดังภาพที่ 4.1 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 ภาพสรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์ ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผู้ศึกษาได้แบ่งเกณฑ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ออกเป็น 5 ระดับคือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด โดยมีกราฟความสัมพันธ์ 2 ส่วน ดังนี้

1) การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่ หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลในด้าน เพศ การศึกษา ปัจจัยด้านสังคมในด้าน สถานภาพทางสังคม ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังในด้าน ข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก. ด้วยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) ดังตารางที่ 4.15 - 4.16

2) การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลในด้าน อายุ ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในด้าน สถานภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานในครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคมในด้าน จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. และปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังในด้าน ความรู้ ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตามแบบของ Pearson Product Moment ดังตารางที่ 4.17 - 4.20

ซึ่งทั้งสถิติ Chi-square และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ผู้วิจัยได้กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามไว้ที่ $\alpha=0.05$ ได้ผลการศึกษาดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่ เพศ การศึกษา ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ สถานภาพทางสังคม และปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง ได้แก่ ข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก.กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.15 - 4.16

ตาราง 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ การศึกษา กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=150)

ปัจจัย ส่วน บุคคล	การมีส่วนร่วม																																																	
	การตัดสินใจ					การดำเนินงาน					การรับผลประโยชน์					การประเมินผล					ภาพรวม																													
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1																									
เพศ																																																		
ชาย	1	3	7	56	4	1	0	41	29	0	8	32	27	3	1	4	0	40	25	2	1	5	42	23	0	(0.7)	(2.0)	(4.7)	(37.3)	(2.7)	(0.7)	(0.0)	(21.3)	(19.3)	(0.0)	(5.3)	(21.3)	(18.0)	(2.0)	(0.7)	(2.7)	(0.0)	(26.7)	(16.7)	(1.3)	(0.7)	(3.3)	(28.0)	(15.3)	(0.0)
หญิง	2	0	17	56	4	0	1	48	28	2	8	36	28	7	0	0	0	49	28	2	0	3	51	23	2	(1.3)	(0.0)	(13.3)	(37.3)	(2.7)	(0.0)	(0.7)	(32.0)	(18.7)	(1.3)	(5.3)	(24.0)	(18.7)	(4.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(32.7)	(18.7)	(1.3)	(0.0)	(2.0)	(34.0)	(15.3)	(1.3)
รวม	3	3	24	112	8	1	1	89	57	2	16	68	55	10	1	4	0	89	53	4	1	8	93	46	2	(2.0)	(2.0)	(16.0)	(74.7)	(5.3)	(0.7)	(0.7)	(59.3)	(38.0)	(1.3)	(10.7)	(45.3)	(36.7)	(6.7)	(0.7)	(2.7)	(0.0)	(59.3)	(35.3)	(2.7)	(0.7)	(5.3)	(62.0)	(30.7)	(1.3)
	$\chi^2=7.094$ df=4 p=0.131					$\chi^2=4.153$ df=4 p=0.386					$\chi^2=2.434$ df=4 p=0.657					$\chi^2=4.667$ df=3 p=0.198					$\chi^2=3.956$ df=4 p=0.412																													
การศึกษา																																																		
ต่ำกว่า	0	0	2	6	1	0	0	5	4	0	2	2	5	0	0	1	0	4	3	1	0	1	4	4	0	(0.0)	(0.0)	(1.3)	(4.0)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(3.3)	(2.7)	(0.0)	(1.3)	(1.3)	(3.3)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(0.0)	(2.7)	(2.0)	(0.7)	(0.0)	(0.7)	(2.7)	(2.7)	(0.0)
ประถม	1	0	9	41	1	0	0	30	21	1	2	22	22	6	0	0	0	34	17	1	0	1	32	18	1	(0.7)	(0.0)	(6.0)	(27.3)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(20.0)	(14.0)	(0.7)	(1.3)	(14.7)	(14.7)	(4.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(22.7)	(11.3)	(0.7)	(0.0)	(0.7)	(21.3)	(12.0)	(0.7)
มัธยมต้น	0	0	4	18	2	0	1	14	9	0	1	14	8	1	0	0	0	18	6	0	0	1	16	7	0	(0.0)	(0.0)	(2.7)	(12.0)	(1.3)	(0.0)	(0.7)	(9.3)	(6.0)	(0.0)	(0.7)	(9.3)	(5.3)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(12.0)	(4.0)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(10.7)	(10.7)	(0.0)
มัธยม	1	1	5	30	2	1	0	24	13	1	9	18	10	2	0	2	0	21	16	0	1	2	28	7	1	(0.7)	(0.7)	(3.3)	(20.0)	(1.3)	(0.7)	(0.0)	(16.0)	(8.7)	(0.7)	(6.0)	(12.0)	(6.7)	(1.3)	(0.0)	(1.3)	(0.0)	(14.0)	(10.7)	(0.0)	(0.7)	(1.3)	(18.7)	(4.7)	(0.7)
ปลาย	0	1	1	6	1	0	0	6	3	0	1	3	4	0	1	1	0	4	2	2	0	2	3	4	0	(0.0)	(0.7)	(0.7)	(4.0)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(4.0)	(2.0)	(0.0)	(0.7)	(2.0)	(2.7)	(1.3)	(1.3)	(0.0)	(1.3)	(2.0)	(2.7)	(0.0)					
ปริญญาตรี	1	1	3	11	1	0	0	10	7	0	1	9	6	1	0	0	0	8	9	0	0	1	10	6	0	(0.7)	(0.7)	(2.0)	(7.3)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(6.7)	(4.7)	(0.0)	(0.7)	(6.0)	(4.0)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(5.3)	(6.0)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(6.7)	(4.0)	(0.0)
รวม	3	3	24	112	8	1	1	89	57	2	16	68	55	10	1	4	0	89	53	4	1	8	93	46	2	(2.0)	(2.0)	(16.0)	(74.7)	(5.3)	(0.7)	(0.7)	(59.3)	(38.0)	(1.3)	(10.7)	(45.3)	(36.7)	(6.7)	(0.7)	(2.7)	(0.0)	(59.3)	(35.3)	(2.7)	(0.7)	(5.3)	(62.0)	(30.7)	(1.3)
	$\chi^2=12.860$ df=20 p=0.883					$\chi^2=10.123$ df=20 p=0.966					$\chi^2=34.859$ df=20 p=0.021*					$\chi^2=31.475$ df=15 p=0.008**					$\chi^2=16.725$ df=20 p=0.671																													

หมายเหตุ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด

จากตาราง 4.15 เมื่อวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การศึกษา กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลปรากฏดังนี้

1. **เพศ** กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า เพศของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานีในทุกด้าน (ตาราง 4.15) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1 ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

2. **การศึกษา** กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี และเมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า การศึกษาของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\chi^2 = 34.859$, 31.475 $p = 0.021$, 0.008 ตามลำดับ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1 ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (ระดับการศึกษา) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

ตาราง 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพทางสังคม ข่าวสารที่ได้รับจากศพท. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=150)

ปัจจัย	การมีส่วนร่วม																																																	
	การตัดสินใจ					การดำเนินงาน					การรับผลประโยชน์					การประเมินผล					ภาพรวม																													
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1																									
สถานภาพทางสังคม																																																		
มีตำแหน่ง	1	3	9	47	4	1	1	46	16	0	10	41	11	1	1	3	0	33	26	2	1	5	46	12	0	(0.7)	(2.0)	(6.0)	(31.3)	(2.7)	(0.7)	(0.7)	(30.7)	(10.7)	(0.0)	(6.7)	(27.3)	(7.3)	(0.7)	(0.7)	(2.0)	(0.0)	(22.0)	(17.3)	(1.3)	(0.7)	(3.3)	(30.7)	(8.0)	(0.0)
ไม่มีตำแหน่ง	2	0	15	65	4	0	0	43	41	2	6	27	44	9	0	1	0	56	27	2	0	3	47	34	2	(1.3)	(0.0)	(10.0)	(43.3)	(2.7)	(0.0)	(0.0)	(28.7)	(21.3)	(1.3)	(4.0)	(18.0)	(29.3)	(6.0)	(0.0)	(0.7)	(0.0)	(37.3)	(18.0)	(1.3)	(0.0)	(2.0)	(31.3)	(22.7)	(1.3)
รวม	3	3	24	112	8	1	1	89	57	2	16	68	55	10	1	4	0	89	53	4	1	8	93	46	2	(2.0)	(2.0)	(16.0)	(74.7)	(5.3)	(0.7)	(0.7)	(59.3)	(38.0)	(1.3)	(10.7)	(45.3)	(36.7)	(6.7)	(0.7)	(2.7)	(0.0)	(59.3)	(35.3)	(2.7)	(0.7)	(5.3)	(62.0)	(30.7)	(1.3)
	$\chi^2=4.598$ df= 4 p=0.331					$\chi^2=12.100$ df= 4 p=0.017*					$\chi^2=28.468$ df= 4 p=0.000**					$\chi^2=3.818$ df= 3 p=0.282					$\chi^2=11.043$ df= 4 p=0.026*																													
ข่าวสารที่ได้รับจาก ศพท.																																																		
มากที่สุด	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)
มาก	0	0	1	2	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1	0	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(1.3)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(1.3)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(1.3)	(0.7)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(1.3)	(0.7)	(0.0)					
ปานกลาง	0	0	2	27	0	0	0	16	13	0	5	8	16	0	0	1	0	15	12	1	0	1	16	12	0	(0.0)	(0.0)	(1.3)	(18.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(10.7)	(8.7)	(0.0)	(3.3)	(5.3)	(10.7)	(0.0)	(0.0)	(0.7)	(0.0)	(10.0)	(8.0)	(0.7)	(0.0)	(0.7)	(10.7)	(8.0)	(0.0)
น้อย	3	2	18	43	4	1	0	46	21	2	4	40	22	3	1	1	0	48	20	1	1	4	48	15	2	(2.0)	(1.3)	(12.0)	(28.7)	(2.7)	(0.7)	(0.0)	(30.7)	(14.0)	(1.3)	(2.7)	(26.7)	(14.7)	(2.0)	(0.7)	(0.7)	(0.0)	(32.0)	(13.3)	(0.7)	(0.7)	(2.7)	(32.0)	(10.0)	(1.3)
น้อยที่สุด	0	1	3	40	3	0	1	25	21	0	7	19	15	6	0	2	0	24	20	1	0	3	27	17	0	(0.0)	(0.7)	(2.0)	(26.7)	(2.0)	(0.0)	(0.7)	(16.7)	(14.0)	(0.0)	(4.7)	(12.7)	(10.0)	(4.0)	(0.0)	(1.3)	(0.0)	(16.0)	(13.3)	(0.7)	(0.0)	(2.0)	(18.0)	(11.3)	(0.0)
รวม	3	3	24	112	8	1	1	89	57	2	16	68	55	10	1	4	0	89	53	4	1	8	93	46	2	(2.0)	(2.0)	(16.0)	(74.7)	(5.3)	(0.7)	(0.7)	(59.3)	(38.0)	(1.3)	(10.7)	(45.3)	(36.7)	(6.7)	(0.7)	(2.7)	(0.0)	(59.3)	(35.3)	(2.7)	(0.7)	(5.3)	(62.0)	(30.7)	(1.3)
	$\chi^2=36.468$ df= 16 p=0.002**					$\chi^2=10.220$ df= 16 p=0.855					$\chi^2=24.622$ df= 16 p=0.077					$\chi^2=41.855$ df= 12 p=0.000**					$\chi^2=10.517$ df= 16 p=0.838																													

หมายเหตุ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.16 เมื่อวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคม ข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลปรากฏดังนี้

1. **สถานภาพทางสังคม** กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพทางสังคมของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านภาพรวม ($\chi^2 = 11.043, p = 0.026$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\chi^2 = 12.100, 28.468 p = 0.017, 0.000$ ตามลำดับ) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี (ตาราง 4.16) กล่าวคือ สถานภาพทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.3 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านสังคม (สถานภาพทางสังคม) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. **ข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก.** กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. ของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ($\chi^2 = 10.571, p = 0.838$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\chi^2 = 36.468, 41.885 p = 0.002, 0.000$ ตามลำดับ) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. (ตาราง 4.16) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. มากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.4 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง (การรับข้อมูลข่าวสาร) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานในครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง ได้แก่ ความรู้ ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.17 – 4.20

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ประสบการณ์การทำการเกษตร กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (n=150)

ปัจจัย	การมีส่วนร่วม										
	การตัดสินใจ		การดำเนินงาน		การรับ ผลประโยชน์		การประเมินผล		ภาพรวม		
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	
ปัจจัยส่วนบุคคล											
อายุ	0.028	0.731	0.050	0.541	0.078	0.344	0.020	0.810	0.042	0.607	
ประสบการณ์ ทำการเกษตร	0.142	0.083	0.027	0.744	0.016	0.844	0.016	0.850	0.065	0.427	

หมายเหตุ **มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.01$, *มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 4.17 เมื่อวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ประสบการณ์การทำการเกษตร กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลปรากฏดังนี้

1. อายุ กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า อายุของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอายุของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุแตกต่างกันย่อมไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานีแตกต่างกัน และหากพิจารณาอายุของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์

กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานีในระดับต่ำในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม (r มีค่าน้อยกว่า 0.2) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีอายุมากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1 ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

2. ประสพการณ์ในการทำการเกษตร กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ประสพการณ์ในการทำเกษตรของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าประสพการณ์ของผู้ทำการเกษตรของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีประสพการณ์ในการทำเกษตรแตกต่างกันไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกัน และหากพิจารณาประสพการณ์ในการทำการเกษตรของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในระดับต่ำในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม (r มีค่าน้อยกว่า 0.2) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีประสพการณ์ในการทำเกษตรมากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1 ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (ประสพการณ์ในการทำการเกษตร) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการถือครองที่ดิน รายได้จากการประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานในครัวเรือน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=150)

ปัจจัย	การมีส่วนร่วม										
	การตัดสินใจ		การดำเนินงาน		การรับ ผลประโยชน์		การประเมินผล		ภาพรวม		
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ											
สภาพการถือ ครองที่ดิน	0.171	0.036*	0.048	0.560	0.125	0.128	0.048	0.556	0.021	0.794	
รายได้จากการ ประกอบอาชีพ	0.145	0.076	0.190	0.020*	0.147	0.073	0.113	0.169	0.049	0.550	
จำนวนแรงงาน ในครัวเรือน	0.038	0.646	0.028	0.733	0.011	0.890	0.078	0.342	0.015	0.857	

หมายเหตุ **มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.01$, *มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการถือครองที่ดิน รายได้จากการประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานในครัวเรือน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลปรากฏดังนี้

3. สภาพการถือครองที่ดิน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า สภาพการถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าสภาพการถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($p < 0.05$) ($r = 0.171$) แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีสภาพการถือครองที่ดินแตกต่างกันย่อมทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกัน และหากพิจารณาสภาพการถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในระดับต่ำในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมี

ส่วนร่วมในภาพรวม (r มีค่าน้อยกว่า 0.2) กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่มีสภาพการถือครองที่ดินมากจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่มีสภาพการถือครองที่ดินน้อยจะมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในระดับน้อย ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 4.2 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (สภาพการถือครองที่ดิน) มีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

4. รายได้กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า รายได้จากการประกอบอาชีพของผู้ให้ข้อมูลใน ภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี เมื่อพิจารณาถึง รายด้าน พบว่า รายได้จากการประกอบอาชีพของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($p < 0.05$) ($r = 0.190$) แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มี รายได้จากการประกอบอาชีพแตกต่างกันย่อมทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกัน และหาก พิจารณารายได้จากรายได้ของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ใน ระดับต่ำในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้าน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมี ส่วนร่วมในภาพรวม (r มีค่าน้อยกว่า 0.2) กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ มากจะมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ น้อยจะมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในระดับน้อย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.2 ที่กล่าวว่า ปัจจัย ด้านเศรษฐกิจ (รายได้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

5. จำนวนแรงงานในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า จำนวนแรงงานใน ครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัด

อุทัยธานี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกันไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.แตกต่างกัน และหากพิจารณาจำนวนแรงงานในครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในระดับต่ำในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม (r มีค่าน้อยกว่า 0.2) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.2 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (จำนวนแรงงานในครัวเรือน) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=150)

ปัจจัย	การมีส่วนร่วม									
	การตัดสินใจ		การดำเนินงาน		การรับ ผลประโยชน์		การประเมินผล		ภาพรวม	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
ปัจจัยด้านสังคม										
จำนวนครั้งที่เข้า อบรม	0.108	0.188	0.162	0.047*	0.223	0.006**	0.008	0.924	0.173	0.034*

หมายเหตุ **มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.01$, *มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลปรากฏดังนี้

6. จำนวนครั้งที่เข้าร่วมการอบรมใน ศพก. กักับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. ของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ (p < 0.05) (r = 0.034) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าจำนวนครั้งที่เข้าร่วมการอบรมใน ศพก. ของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วม ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (p < 0.05) (r = 0.047) และในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (p < 0.05) (r = 0.223) แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนครั้งที่เข้าร่วมการอบรมใน ศพก. แตกต่างกันย่อมทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. แตกต่างกัน และหากพิจารณาจำนวนครั้งที่เข้าร่วมการอบรมใน ศพก. ของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ในระดับต่ำ (r มีค่าต่ำกว่า 0.2) ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม และในระดับค่อนข้างต่ำ (r มีค่าอยู่ระหว่าง 0.2-0.4) ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนครั้งที่เข้าร่วมการอบรมใน ศพก. มากจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนครั้งที่เข้าร่วมการอบรมใน ศพก. น้อยจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ในระดับน้อย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.3 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านสังคม (จำนวนครั้งที่อบรมใน ศพก.) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.

(n=150)

ปัจจัย	การมีส่วนร่วม									
	การตัดสินใจ		การดำเนินงาน		การรับ ผลประโยชน์		การประเมินผล		ภาพรวม	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
ปัจจัยด้านความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคาดหวัง										
ความรู้	0.032	0.710	0.057	0.490	0.077	0.349	0.014	0.862	0.024	0.774
ความถี่ในการ รับข่าวสาร	0.088	0.286	0.137	0.095	0.249	0.002**	0.026	0.753	0.221**	0.007**
ความคาดหวัง ต่อตนเอง	0.006	0.939	0.067	0.414	0.079	0.336	0.053	0.523	0.001	0.992
ความคาดหวังต่อ ชุมชน	0.080	0.333	0.029	0.725	0.141	0.085	0.060	0.468	0.113	0.169

หมายเหตุ **มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.01$, *มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความถี่ในการรับข่าวสาร และความคาดหวัง กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลปรากฏดังนี้

7. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ความรู้ของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ของผู้ให้ข้อมูล ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี แสดงให้เห็นว่า ความรู้ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. แตกต่างกัน และหากพิจารณาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ในระดับต่ำในด้านกรมี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม (r มีค่าน้อยกว่า 0.2) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ สพก.มากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.4 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง (ความรู้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

8. ความถี่ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน สพก. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ความถี่ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน สพก. ของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. ($p < 0.05$) ($r = 0.221$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าความถี่ในการรับข่าวสารการดำเนินงาน สพก. ของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($p < 0.05$) ($r = 0.249$) แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีความถี่ในการรับข่าวสารการดำเนินงาน สพก. แตกต่างกันย่อมทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. แตกต่างกัน และหากพิจารณาความถี่ในการรับข่าวสารการดำเนินงาน สพก. ของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. ในระดับต่ำ (r มีค่าต่ำกว่า 0.2) ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และในระดับค่อนข้างต่ำ (r มีค่าอยู่ระหว่าง 0.2-0.4) ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และในด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่มีความถี่ในการรับข่าวสารการดำเนินงาน สพก. มากจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่มีความถี่ในการรับข่าวสารการดำเนินงาน สพก. น้อยจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. ในระดับน้อย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.4 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง (การรับข้อมูลข่าวสาร) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

9. ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า

ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลมี 2 ด้านคือ ด้านการเกิดประโยชน์ต่อตนเอง และครอบครัวและด้านการเกิดประโยชน์ต่อชุมชนในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่แตกต่างกันยอมทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. แตกต่างกัน และหากพิจารณาความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในระดับต่ำ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม (r มีค่าน้อยกว่า 0.2) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีความคาดหวังต่อการมีส่วนร่วมในประเด็นใด ก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.4 ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง (ความคาดหวัง) มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 4.21 สรุปภาพรวมการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี

(n=150)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วม														
	การตัดสินใจ			การดำเนินงาน			การรับผลประโยชน์			การประเมินผล			ภาพรวม		
	χ^2	df	p	χ^2	df	p	χ^2	df	p	χ^2	df	p	χ^2	df	p
เพศ	7.094	4	0.131	4.153	4	0.386	2.434	4	0.657	4.667	3	0.198	3.956	4	0.412
ระดับการศึกษา	12.860	20	0.883	10.123	20	0.966	34.859	20	0.021*	31.475	15	0.008**	16.725	20	0.671
สถานภาพทางสังคม	4.598	4	0.331	12.100	4	0.017*	28.468	4	0.000**	3.818	3	0.282	11.043	4	0.026*
ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก.	36.468	16	0.002**	10.220	16	0.855	24.622	16	0.077	41.855	12	0.00**	10.517	16	0.838

หมายเหตุ **มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.01$, *มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.05$

ตารางที่ 4.22 สรุปภาพรวมการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี

(n=150)

ปัจจัย	การมีส่วนร่วม									
	การตัดสินใจ		การดำเนินงาน		การรับ ผลประโยชน์		การประเมินผล		ภาพรวม	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
ปัจจัยส่วนบุคคล										
อายุ	0.028	0.731	0.050	0.541	0.078	0.344	0.020	0.810	0.042	0.607
ประสบการณ์ การทำ การเกษตร	0.142	0.083	0.027	0.744	0.016	0.844	0.016	0.850	0.065	0.427
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ										
สภาพการถือ ครองที่ดิน	0.171	0.036*	0.048	0.560	0.125	0.128	0.048	0.556	0.021	0.794
รายได้จากการ ประกอบอาชีพ	0.145	0.076	0.190*	0.020*	0.147	0.073	0.113	0.169	0.049	0.550
จำนวนแรงงาน ในครัวเรือน	0.038	0.646	0.028	0.733	0.011	0.890	0.078	0.342	0.015	0.857
ปัจจัยด้านสังคม										
จำนวนครั้งที่เข้า อบรม	0.108	0.188	0.162	0.047*	0.223	0.006**	0.008	0.924	0.173	0.034*
ปัจจัยด้านความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคาดหวัง										
ความรู้	0.032	0.710	0.057	0.490	0.077	0.349	0.014	0.862	0.024	0.774
ความถี่ในการ รับข่าวสาร	0.088	0.286	0.137	0.095	0.249	0.002**	0.026	0.753	0.221	0.007**
ความคาดหวัง ต่อตนเอง	0.006	0.939	0.067	0.414	0.079	0.336	0.053	0.523	0.001	0.992
ความคาดหวังต่อ ชุมชน	0.080	0.333	0.029	0.725	0.141	0.085	0.060	0.468	0.113	0.169

หมายเหตุ **มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.01$, *มีนัยสัมพันธ์ที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 4.21 - 4.22 สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผลสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า สภาพการถือครองที่ดิน รายได้ จำนวนแรงงานในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

3) ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร พบว่า สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง พบว่า การรับข้อมูลข่าวสาร ในด้านความถี่ในการรับข่าวสาร ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความรู้ ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

ผลการวิจัยด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย โดยสรุปมี ดังนี้

1.1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 2) ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 3) การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1.2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผ่านการอบรมเกษตรกรใน สพก. ปี พ.ศ. 2562 ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 240 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ความคาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากจากรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการอบรม เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4

ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร (2) ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร (3) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และ(4) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ ไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

1.3 ผลการวิจัย

1.2.1. ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1) ปัจจัยส่วนบุคคล เกษตรกรร้อยละ 52.7 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.89 ปี และร้อยละ 34.7 มีการศึกษาชั้นประถมศึกษา และร้อยละ 31.2 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 22.96 ปี

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรร้อยละ 65.3 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และรองลงมา ร้อยละ 32.6 มีลักษณะการถือครองที่ดิน โดยการเช่าผู้อื่น มีจำนวนพื้นที่การถือครองเป็นของตนเองเฉลี่ย 24.46 ไร่ มีจำนวนพื้นที่การถือครองโดยการเช่า 26.10 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยจากภาคการเกษตรต่อปี 173,329.33 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร 73,019.82 บาท จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.33 คน เกษตรกรร้อยละ 84.7 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา มีอาชีพทำไร่และเลี้ยงสัตว์

3) ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 57.3 ไม่สถานภาพทางสังคม รองลงมา ร้อยละ 17.3 สถานภาพทางสังคมเป็นอาสาสมัครเกษตรกร และร้อยละ 16.7 มีสถานภาพทางสังคมเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เกษตรกรเข้ารับการอบรมใน ศพก. จำนวนเฉลี่ย 4.21 ครั้ง

1.3.2 ปัจจัยด้านความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. เกษตรกร ร้อยละ 73.3 รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่รัฐ รองลงมา ผู้นำชุมชน และประชาชน ศูนย์ ศพก. ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารของศูนย์ ศพก. จำนวนเฉลี่ย 5.21 ครั้ง ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความ

พึงพอใจมากที่สุดคือ ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. เนื้อหาที่มีความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ รองลงมาคือ ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. ตรงกับความต้องการ และข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. มีเนื้อหาที่มีเป็นประโยชน์ ตามลำดับ

3) ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยภาพรวมความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมเกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ในประเด็น ความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ และภาพรวมความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ในประเด็น คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

1.3.3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุดคือ ร่วมในการประชุมร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ศพก. ในการตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. รองลงมาคือ ร่วมในการคิดและตัดสินใจในการหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ ร่วมในการตัดสินใจและเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์กรประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก. การขยายผลสู่การปฏิบัติ

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุดคือ ร่วมในการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการดำเนินงานศูนย์ ศพก. รองลงมาคือ ร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ ร่วมในการสนับสนุนทรัพย์สินเงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก.

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุดคือ ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนให้ดีขึ้น รองลงมาคือ ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในด้านเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร และร่วมรับการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาอาชีพ จากศูนย์ ศพก. ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์น้อยที่สุด คือ ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์ ศพก.

4) **ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล** โดยภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ศพก. รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของ โครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ศพก. อย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบท่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

โดยสรุปเกษตรกรมีผลการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน โดยมีผลการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีผลการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย

1.3.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี มีดังนี้

1) **ปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2) **ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร** พบว่า สภาพการถือครองที่ดิน รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนจำนวนแรงงานในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

3) **ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร** พบว่า สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) **ปัจจัยด้านความรู้** การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวัง พบว่า การรับข้อมูลข่าวสาร ในด้านความถี่ในการรับข่าวสาร ข่าวสารที่ได้รับจากศูนย์ ศพก. พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความรู้ ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วม

ของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1.3.5 ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) **ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** โดยภาพรวมปัญหาของเกษตรกรในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ สพก. เช่น องค์กรประกอบของ สพก. การบริหารจัดการ สพก. การให้บริการของ สพก. การขยายผลสู่การปฏิบัติ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ สพก. และไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรม โครงการพัฒนา ศูนย์ สพก.

2) **ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน** โดยภาพรวมปัญหาของเกษตรกรในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือเกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ สพก. ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมเข้ามาในการทำกิจกรรมหรือโครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ สพก.

3) **ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** โดยภาพรวมปัญหาของเกษตรกรในการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ศูนย์ สพก. ไม่ได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านการเกษตร ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ องค์กรความรู้ของศูนย์ สพก. ในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

4) **ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล** โดยภาพรวมปัญหาของเกษตรกรในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ไม่มีการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐในการขับเคลื่อนศูนย์ สพก. ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ไม่มีการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชน ในการดำเนินงานของศูนย์ สพก.

โดยสรุปปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในขณะที่ด้านที่เกษตรกรมี

ปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.3.6 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมศูนย์ ศพก. รองลงมาคือ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ ศพก. และควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก. การขยายผลสู่การปฏิบัติ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการใช้งบประมาณของศูนย์ ศพก

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ ศพก. รองลงมาคือ ควรเปิดให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมเข้ามาในการทำกิจกรรมหรือโครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรมีงบประมาณสนับสนุนเกษตรกรที่ผ่านการอบรมจากศูนย์ ศพก. ให้รวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการผลิต รองลงมาคือ ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน รอบๆ ศูนย์ ศพก. ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาเป็นศูนย์ เครือข่าย

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรมีการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรในการให้บริการของศูนย์ ศพก. รองลงมาคือ เกษตรกรควรมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการปฏิบัติงานของ

ภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก. ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบงบประมาณของศูนย์

โดยสรุปเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการประเมิน ในขณะที่ด้านที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

2.1.1 เพศ

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.7 สอดคล้องกับปิยะนุช กลิ่นคล้าย (2552, น. 99) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และสอดคล้องกับอับดุลฮาฟิซ สะดีมีอมะ (2551, น. 105) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และสอดคล้องกับกี คำพลับ (2555, น. 109) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และใกล้เคียงกับวรรณมาศ แสงประทุม (2560, น. 78) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.30 ทั้งนี้เพราะผู้หญิงยุคปัจจุบันเป็นผู้หญิงที่ทำงาน มีบทบาททัดเทียมกับผู้ชาย อีกทั้งมีความมั่นใจในตนเองและมีลักษณะของความเป็นผู้นำมากขึ้น

2.1.2 อายุ

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 50.89 ปี สอดคล้องกับกิตติพงษ์ พิพิธกุล (2554, น. 53) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดของแก่น แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50 ปี และสอดคล้องกับกฤษฎาภรณ์ ชัยสุภักดิ์ (2555, น. 37) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตรของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.02 ปี และใกล้เคียงกับปรีชา สายแสง (2556, น. 101) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 53.87 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีอายุค่อนข้างสูงเนื่องจากการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. นั้นจะต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult learning) ด้วย

2.1.3 ระดับการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับกิตติมา แซ่จิว (2560, น. 92) ศึกษาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดปทุมธานี แสดงให้เห็นว่า เกษตรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับสุพรรณ บุตรด้วง (2560, น. 113) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับนันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) ศึกษาการพัฒนา ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับภรณ์ฐ ปิ่นน้ำ (2558, น. 132) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย โครงการอาหารปลอดภัย ตลาดกลางผัก และผลไม้ จังหวัดราชบุรี แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับพัฒนา สุวรรณทิพย์ (2557, น. 71) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องและปลอดภัย ตำบลศรีแก้ว อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จากการศึกษา ยังแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาและต่ำกว่า ประถมศึกษา เพียงร้อยละ 40.7 พบว่าเกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่มีการศึกษาตั้งแต่มัธยมต้นขึ้นไป ถึงร้อยละ 59.3 ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์

ศพก. จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยการสร้างเกษตรกรผู้นำตลอดจนการเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (learning by doing)

2.1.5 รายได้จาก การประกอบอาชีพต่อปี

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรเฉลี่ย 173,329.33 บาทต่อปี ส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 73,019.82 บาทต่อปี พบว่ารายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรมาจากในภาคการเกษตรมากกว่ารายได้จากนอกภาคการเกษตร ดังนั้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และต้องสร้างเครือข่ายกลุ่มการผลิต การตลาดสินค้าเกษตร (Agriculture-base Supply Chain network) มีการบริหารจัดการในรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยใช้ศูนย์ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมผลผลิต เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและชุมชน

2.1.6 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่เกษตรกร ร้อยละ 51.3 มีแรงงานในครัวเรือน 2 คนและมีแรงงานเฉลี่ย 2.33 คน สอดคล้องกับพุฒิสวรรค์ เครือคำ (2559, น. 114) พบว่าเกษตรกรมีสมาชิกวัยแรงงานในครัวเรือนระหว่าง 2 คน และมีแรงงานเฉลี่ย 2.17 คน และสอดคล้องกับกี คำพลับ (2555,น. 109) พบว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.48 คน สอดคล้องกับชลธิชา วลัยสิงห์ (2556,น. 75) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกรข้าวหอมมะลิจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า จำนวนแรงงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 2.66 คน สอดคล้องกับสุพรรณ บุตรด้วง (2560,น.113) พบว่ามีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.66 คน ระดับประถมศึกษา ดังนั้นการส่งเสริมการเกษตรจึงควรต้องมีการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ (young smart farmer) เพื่อเข้ามาทดแทนแรงงานภาคการเกษตร

2.1.7 การประกอบอาชีพของครัวเรือน

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 84.7 รองลงมา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ใกล้เคียงกับสุพรรณ บุตรด้วง (2560, น. 113) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบทำนา ร้อยละ 95.1 และสอดคล้องกับพรนิภา จิกแหลม (2555, น. 18) ศึกษา ความต้องการและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่าอาชีพผู้ให้บริการศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษา การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน อำเภอมนอรัมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่าเกษตรกรทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษา

การดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า เกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีอาชีพหลักคือ อาชีพ เกษตรกรรม ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ สพก. มีการจัด กระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ที่ยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางโดยกระตุ้นให้เกิด ภาวการณ์ขอรับการเรียนรู้

2.1.8 สถานภาพทางสังคม

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพ ทางสังคม ร้อยละ 57.3 สอดคล้องกับสุพรรณ บุตรดิ่ง (2560, น. 113) เกษตรกรร้อยละ 58.2 ไม่มี สถานภาพทางสังคม และสอดคล้องกับพุดิสสรต์ เครือคำ (2559, น. 114) ศึกษาการพัฒนา กลุ่ม เกษตรกรเพื่อการเรียนรู้ในการส่งเสริมปลูกพืชผักและไม้ผลภายใต้ระบบเพราะปลูกที่ดีโครงการ หลวงพระบาทห้วยต้ม จังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพทางสังคม และสอดคล้อง กับ กวี คำพลับ (2555, น. 109) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกใดๆ ในสังคมและไม่มี ตำแหน่งทางสังคม แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. เป็นเกษตรกรที่แท้จริง มีความใฝ่รู้ อยากศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเรื่อยๆ ส่วนมากจึงไม่มีตำแหน่งทาง สังคม ดังนั้นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์ สพก. โดยการ เน้นกระบวนการกลุ่ม

2.1.9 จำนวนครั้งที่เข้ารับอบรมใน สพก.

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่เข้าอบรมใน สพก. 3 -4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.7 ค่าเฉลี่ย 4.21 ครั้ง ซึ่งแตกต่างกับสุพรรณ บุตรดิ่ง (2560, น. 113) เกษตรกรเข้ารับการอบรมใน สพก. จำนวนเฉลี่ย 28.80 ครั้ง ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมให้ เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมในศูนย์ สพก. ควร จัดหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของ เกษตรกรและชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านความรู้ การรับรู้ข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของ เกษตรกร

2.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ สพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ สพก.

จากผลการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ สพก. และการดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ สพก. เกษตรกรร้อยละ 99.3 มีความรู้ในเรื่อง ศูนย์ สพก. คือศูนย์กลางประสานงาน ระหว่างภาครัฐ เกษตรกร และชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วน

ใหญ่รู้จัก ศพก. ที่ดำเนินงาน โดยการก่อตั้งโดยกรมส่งเสริมการเกษตรและสร้างประโยชน์ให้กับเกษตรกรและชุมชน เป็นที่รู้จัก สำหรับความรู้เรื่อง บุคคลที่สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในศูนย์ศพก. คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น เกษตรกร มีความรู้ที่น้อยที่สุด ร้อยละ 45.3 เพราะส่วนมากผู้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายใน ศพก. จะเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐจนทำให้เกษตรกรเข้าใจว่าคนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้จำเป็นต้องเป็นเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ในเรื่องนี้ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยการสร้างเกษตรกรที่สามารถเป็นผู้นำถ่ายทอดความรู้ และในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเกษตรกรควรเน้นกระบวนการกลุ่มให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด โดยเกษตรกรที่มีความรู้ในระดับมากเป็นผู้นำกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้คอยให้การสนับสนุน

2.2.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินงานกิจกรรมของศพก.

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 73.3 แตกต่างจากพิเชษฐ์ ศรีป่า (2557, น. 55) พบว่า ร้อยละ 95.86 เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์ขยายผลโครงการหลวงบ้างปางมะโอ จากโทรศัพท์ และแตกต่างจากเหนือ แสงลำพูน (2552, น. 59) พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารของโครงการจากแหล่งกระจายข่าวหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือเจ้าหน้าที่โครงการ แสดงให้เห็นว่าการได้รับข่าวสารส่วนใหญ่มาจากเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ศพก. เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ศพก. เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งถึง ทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อต่างๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจในการจัดการและทำให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม

2.2.3 ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสาร 3 – 4 ครั้งต่อปี ใกล้เคียงกับพิเชษฐ์ ศรีป่า (2557, น. 55) พบว่า เกษตรกรมีความถี่ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์ขยายผลโครงการหลวงบ้างปางมะโอ 5-6 ครั้งต่อปี และแตกต่างกับพุฒิสวรรค์ เกรือคำ (2559, น. 96) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ 1-10 ครั้งต่อเดือน แสดงให้เห็นว่า ข่าวสารมีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการตัดสินใจร่วมดำเนินงานของศูนย์ฯ ดังนั้นการส่งเสริมการเกษตรต้องมีการสื่อสารหลายช่องทางและรวดเร็วตรงกับความต้องการของเกษตรกร เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชน และสื่อออนไลน์จึงจะเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชน

2.3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับน้อย ในประเด็น ร่วมในการประชุมร่วมกับคณะกรรมการ ศพก. ในการตัดสินใจดำเนินงาน ศพก. ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเกษตรกรเห็นว่า ขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นหน้าที่ของประธานศูนย์ ศพก. กับผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนที่มองเห็นเป็นเพียงนามธรรม มากกว่า การมานั่งวางแผนก่อนปฏิบัติจริง จึงอาจทำให้เกษตรกรให้ความสนใจกับขั้นตอนในการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ พิสิทธิ์ รัตนะ (2557, น. 104) ศึกษาการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรในโครงการชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านถ่อนนาถ้ำ จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับน้อย และสอดคล้องกับ นัฎกร โสภางเปง (2550, น.56-57) ศึกษาการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลป่าตันนาคิ้ว อำเภอมะนัง จังหวัด ลำปาง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน มีความสนใจและเข้าใจ ต่ำในขั้นตอนการวางแผน โครงการพัฒนาของหมู่บ้านและตำบล กิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมมาก ที่สุดคือการร่วมเสนอปัญหา รวบรวม วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ เกษตรกร ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน เช่น ผู้นำท้องถิ่นหรือกรรมการชุมชน จึงไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนหรือกิจกรรม การวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การคัดเลือก กิจกรรม การกำหนดเกษตรกรในการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเต็มที่นัก

2.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เกษตรกรส่วนใหญ่ในการศึกษารังนี้มีส่วน ร่วมในการดำเนินงานในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการ ดำเนินงานศูนย์ ศพก. ร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก. ร่วมในการปฏิบัติทำกิจกรรมหรือ โครงการพัฒนาศูนย์ ศพก. สอดคล้องกับอับดุลฮาฟิซ สะดี มือมะ (2551, น. 106) พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการดำเนิน โครงการโดยรวมอยู่ ระดับปานกลางใน โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในชายแดนจังหวัดภาคใต้ พิจารณาเป็น รายข้อ ดังนี้ มีส่วนร่วมในการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ทั้งนี้ซึ่ง อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งที่เป็นสื่อบุคคลและสื่อสาธารณะ รวมถึงเกษตรกรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการทำกิจกรรมและปัจจัยการผลิตจึงทำให้เกษตรกรมี ส่วนร่วมตามไปด้วย

2.3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ในการศึกษารังนี้ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับมาก ทั้งนี้ เกษตรกรเห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับมากที่สุด คือ ศูนย์ ศพก. มีส่วนพัฒนาการเกษตรของชุมชนดีขึ้น ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร

ศูนย์ ศพก. ต้องพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอย่างแท้จริงและมาจากความต้องการของเกษตรกร และเนื่องจากเกษตรกรได้รับการเปิดโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินโครงการ และเกษตรกรคาดหวังต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองเมื่อได้ดำเนินการตามแผนและเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการต่างๆ สอดคล้องกับ พิสิทธิ์ รัตน์ (2557, น. 105) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ในระดับมากในโครงการชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับอับดุลฮาฟิซ สะดีมีอมะ (2551, น. 106) พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์โดยรวมอยู่ระดับมากในโครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในชายแดนจังหวัดภาคใต้ และสอดคล้องกับสง่า กาญจน์ (2550, น. 61-64) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีมูลเหตุจูงใจการมีส่วนร่วมของประชาคม คือ ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ อบต. อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความสนใจในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับมากและผู้นำเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในการจัดทำแผนมากขึ้น

2.3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกษตรกรส่วนใหญ่ในการศึกษารั้งนี้มีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ ศพก. เนื่องจากว่า ศูนย์ ศพก. จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรให้กับชุมชนรวมถึงมีงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน และบริหารงานโดยชุมชนเกษตรกรจึงให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับอับดุลฮาฟิซ สะดีมีอมะ (2551, น. 106) พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลโดยรวมอยู่ระดับปานกลางในโครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในชายแดนจังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้มีบทบาทมากในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมในการรับรู้การประเมินผลตลอดจนผลของการประเมินผล ในช่องทางการสื่อสารจากเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชน และการกระจายข้อมูลของเกษตรกรเอง

2.4 ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี การศึกษารั้งนี้พบว่า ในภาพรวมปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. อยู่ในระดับน้อย และพิจารณารายละเอียดปัญหาในประเด็น เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ใน

การทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก. ดังนั้น ในการส่งเสริมเกษตรกรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. โดยการให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้นำชุมชน

2.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในเรื่องจำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสถานภาพทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) สอดคล้องกับกวี คำพลับ (2555, น.115) พบว่าปัจจัยทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์และการติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับ ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ (2545, น.108,111) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกระบี่ พบว่าปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการร่วมตัดสินใจและการร่วมรับประโยชน์ ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางสังคมต่างๆ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในทุกด้านของการมีส่วนร่วมอย่างมาก เนื่องจากจังหวัดอุทัยธานีมีวิถีทางสังคม วัฒนธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน ผลที่ตามมาทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในทุกด้านของการมีส่วนร่วมมากไปด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า

เกษตร

1) ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ดังนั้นจึง ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรมของศูนย์ ศพก. เช่น องค์กรประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก. การขยายผลสู่การปฏิบัติ และให้เกษตรกรนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ ศพก. รวมถึงการเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือแผนเสนอความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) จากการศึกษาความรู้พบว่า เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด ในประเด็น ศูนย์ ศพก. คือ ศูนย์กลางประสานงานระหว่าง ภาครัฐ เกษตรกร และชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบาย รัฐบาล ทั้งนี้ เกษตรส่วนใหญ่ทราบว่าศูนย์ ศพก. เป็นศูนย์กลางระหว่างภาครัฐกับเกษตรกร ดังนั้น ศูนย์ ศพก. ควรเป็นศูนย์กลางการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเกษตรกรในพื้นที่ ในทุกด้าน เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรและชุมชน

3) ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มควรสร้าง ทีมงานให้เข้มแข็งเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารจัดการ มีการเชื่อมโยง และสร้าง เครือข่าย

4) ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ควรมีการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรในการให้บริการของศูนย์ ศพก. มีการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐ และ หน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก. มีการประชาสัมพันธ์งาน บทบาทหน้าที่ของศูนย์ ศพก. ติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์ ศพก. อย่างต่อเนื่อง

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับน้อย ควรให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ ศพก. โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการขับเคลื่อน เน้นให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมเพราะการมีบทบาทเป็น กลุ่มจะช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมต่างๆ ได้ดีขึ้น เพราะการเป็น สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้การมีส่วนร่วมร่วมกันระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่

2) ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ต้องมีความเข้าใจใน กระบวนการดำเนินงานโครงการ ศพก. ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมใน กิจกรรมการวางแผนงานต่างๆ โดยให้มีเวทีเสวนาร่วมแสดงความคิดเห็น การระดมความคิด ใน การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ ให้มากที่สุด

3) ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมระดับมากทุกด้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรต้องเป็นผู้ประสานงานที่ดี เน้นการบูรณา การแบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานภาคีต่างๆ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และควรติดตามประเมินผลการ ดำเนินงานศูนย์ ศพก. อย่างต่อเนื่อง

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อเสนอแนะของเกษตรกร โดยรวมมีข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการแผนงาน/ แผนงบประมาณร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้เกษตรกรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ร่วมวิเคราะห์ศักยภาพ และกำหนดแนวทางพัฒนาร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ศพก. เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน และตลอดจนร่วมประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องในระยะยาวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

โดยสรุปแล้วในภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์อยู่ในระดับมาก ดังนั้นในการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ควรมาจากความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย โดยเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด

จากข้อค้นพบในการวิจัยสามารถเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานีได้ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้จะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีเกษตรกรในพื้นที่ร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาศูนย์ ศพก. รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งภายในและภายนอกจังหวัด เพื่อให้ศูนย์ ศพก. ตอบโจทย์ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ คือเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เกษตรกรในพื้นที่รับผลประโยชน์นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจำเป็นต้องมีการบูรณาการงานแบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ และภาครัฐ ซึ่งมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้นำนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่เข้ามาถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ และประสานงานหน่วยงานภาคีต่างๆ เพื่อช่วยในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก. สู่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่สมบูรณ์ได้ดียิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาวิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานของโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

3.2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

3.2.4 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และศูนย์เครือข่ายเพื่อเกิดความยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรณีฐ ปิ่นน้ำ. (2558). การพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืน: ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ โครงการอาหารปลอดภัย ตลาดกลางผักและผลไม้จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. (2556). การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรัญญาภรณ์ ชัยศุภลักษณ์. (2555). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตรของตำบลสุรนารีอำเภอเมืองนครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- กวี คำพลับ. (2555). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- กิตติมา แซ่จิว. (2560). การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- จุฬารภรณ์ โสตะ. (2543). แนวคิด ทฤษฎี และกลยุทธ์การพัฒนาสุขภาพ. ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- เจิม ปิ่นทอง. (2527). สังคมเศรษฐกิจและการเมืองของทรัพยากรชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลธิชา วิยาลิงห์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกรข้าวหอมมะลิจังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- ณรงค์ ธี เชียงใหม่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารรัฐสมิแล.

- คาริน เจริญศิลป์. (2552). *การรับรู้กฎหมายและบทบาทของกฎหมายในการดำรงชีวิตของคนพิการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- คูสิต เชกกิจ. (2535). *การมีส่วนร่วมของประชาชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ชุมชน*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาป่าไม้ชุมชน*. (หน่วยที่ 5, หน้า 213-214). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทริยา สุวรรณล้อม. (2559). *การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- นฤกร โสภภาพง. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลป่าตันนาคิ้วอำเภอแม่ทะจังหวัดลำปาง*. (การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ไผ่ดีพิมพ์). วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2.มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ .(2531). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ .(2554). “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร”ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* (หน่วยที่ 9, หน้า 294 – 335). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- _____. (2544). “แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร” ใน*เอกสารชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 9, หน้า 280-282,299-302,131-315). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์.
- _____. (2547). “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* (หน่วยที่ 9, หน้า 131-315). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- บุญสม วราเอกศิริ. (2539). *ส่งเสริมการเกษตรหลักและวิธีการ*. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.

- ปรัชญา เวสารัชช์. (2538). รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา
ชนบท. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา สายแสง. (2556). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
นนทบุรี.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. (2548). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนจากแนวคิด
สู่การปฏิบัติในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(สกว.).
- ปิยะนุช กลิ่นคล้าย. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจ
ชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตเกษตร
ศาสตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ (2545) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน โครงการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองในจังหวัดกระบี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
นนทบุรี.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี (2561) .แผนพัฒนาจังหวัด
อุทัยธานี (2561).อุทัยธานี.
- พรทิพย์ คำพอง และคณะ. (2544). บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์การบริหารส่วน
ตำบลในการใช้แพทย์แผนไทยเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองในชุมชน: ภาควิชาการ
บริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ขอนแก่น.
- พรพิภา จิกแหลม. (2555). ความต้องการและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ข้าวชุมชนใน
จังหวัดขอนแก่น (รายงานการศึกษาอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.ขอนแก่น.
- พัฒนา สุวรรณทิพย์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในการใช้
สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องและปลอดภัย ตำบลศรีแก้ว อำเภอเสนา จังหวัด
ยโสธร (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ขอนแก่น.

- พิชัย โฉมยา. (2554). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี.
- พิเชษฐ ศรีป่า. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนารักษารชนบท). มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.
- พิสิทธิ์ รัตนะ. (2557). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านถ่อนนาถ้ำ ในจังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- พุดิสรรค์ เครือคำ. (2559). การพัฒนากลุ่มเกษตรกรเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมปลูกพืชและไม้ผลภายใต้ระบบการเพาะปลูกที่ดีในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้มจังหวัดลำพูน. รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.
- บุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- รัชณี ปิมแปง. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองสลัดไค ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- รัญจวน คาวชิรพิทักษ์. (2534). “การรับรู้” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการวัดและประเมินผลการศึกษา (หน่วยที่ 5, หน้า 147). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรษมาส แสงประทุม. (2560). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตมังคุดแปลงใหญ่ ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- วรรณ วลัยวานิช. (2549). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร วิทยอดม. (2549). พฤติกรรมองค์การ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริบุญญา กิตติวุฒิกกร. (2553). *การวิเคราะห์การรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- สง่า กาจู้ด. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงอำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น (การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ขอนแก่น.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีปละหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมพร แสนมณี. (2555). *การดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของจังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.นนทบุรี.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2552). *“ไฟกักระบบนิเวศ”ในการเปิดพรมแดนแก้ไขปัญหามอกควัน*. เชียงใหม่: มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- สุพรรณ บุตรด้วง. (2560). *แนวทางพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- สุริย์ จันทร์มาลี (2541) *การมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนเขตเมือง ในการเผยแพร่ความรู้โรคเอดส์*. เอกสารสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี. (2562). *แผนปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมการเกษตร*. ปี พ.ศ. 2562
- สินีนุช ครุฑเมือง. (2560). *จิตวิทยาและมนุษยสัมพันธ์ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา*. (หน่วยที่ 12, หน้า 12-21). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพาณีย์ สฤกษ์วานิช. (2552). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เหนือ แสงคำพูน. (2552). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิทยาจังหวัดเชียงใหม่*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสังคมและวัฒนธรรมไทย* ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนา*. ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อภิญา กังสนารักษ์ (2544). รูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผล
ระดับคณะของสถาบันการอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถัย ก๊กผล . (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. มูลนิธิปริญญาโทสำหรับนักบริการรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- อังคณา สุวานิช. (2555). การพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท (วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. นนทบุรี
- อัญชติ ปัญญาควา (2559) แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า
เกษตรอำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- อับดุลฮาฟิซ สะดีมีอมะ. (2551). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน โครงการส่งเสริมอาชีพด้าน
การเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา.
- Benjamin, S.bloom. (1975). *Toxonomy of Education objectives, Hand book1: Cognitive Domain*.
New York: David Makay.
- Cohen, J. M. and N.T .Uphoff (1977) *Rural Development Participationlthace: Concept and
Measures For Projiect Design, implementation*. New York: Cornell University.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of education*. New York: Mc Graw-Hill.
- United Nation. (1981). *Department of Internation Economic and Social Affair*.
*Popular Participationas a Strategy for Promoting Community Level Action and
Nation Development Reportof The Meeting for The Adhoc Group of Expert*. New
York: United Nation.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรใน จังหวัดอุทัยธานี**

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่
ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของ
เกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม
ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ () 1) ชาย () 2) หญิง

2. อายุ.....ปี (จำนวนเต็ม)

3. ระดับการศึกษา

() 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา () 2) ประถมศึกษา

() 3) มัธยมศึกษาตอนต้น () 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

() 5) อนุปริญญา/ ปวส. () 6) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

() 7) สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....ปี

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. สภาพการถือครองที่ดิน รวม.....ไร่

() 1) พื้นที่ตนเอง.....ไร่ () 2) พื้นที่เช่า.....ไร่ () 3) อื่นๆ ระบุ.....ไร่

2. รายได้จากประกอบการประกอบอาชีพในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาอย่างไร

1. รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี..... บาท (จากการปลูกพืช, เลี้ยงสัตว์, ประมง, อื่นๆ)

2. รายได้จากนอกภาคการเกษตรต่อปี..... บาท (รายได้ที่รับอื่นๆ)

3. จำนวนแรงงานในครัวเรือน..... คน

4. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1) ทำนา () 2) ทำสวน () 3) ทำไร่

() 4) ประมง () 5) เลี้ยงสัตว์ () 6) รับจ้าง

() 7) รับราชการ () 8) อื่นๆ ระบุ.....

1.3 ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร

1. สถานภาพทางสังคม (ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันของท่าน เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1) ไม่มีตำแหน่ง () 2) กำนัน () 3) ผู้ใหญ่บ้าน

() 4) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน () 5) สมาชิก อบต. () 6) ประมงอาสา

() 7) อาสาปศุสัตว์ () 8) อาสาฝนหลวง () 9) ครัวบัญชีอาสา

() 10) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน () 11) หมอдинอาสา () 12) อื่นๆ ระบุ.....

2. จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน ศพก.ครั้ง (คำนวณจาก ปี 2560-2562)

ตอนที่ 2 **ปัจจัยด้านความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการคาดหลังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร**

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์นี้รวม 3 ตอน ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. 2) การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. 3) ความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.

2.1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.	ถูก	ผิด
1	ศูนย์ ศพก. คือ ศูนย์กลางประสานงานระหว่าง ภาครัฐ เกษตรกร และชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล	✓	
2	ศูนย์ ศพก. คือ ศูนย์กลางการถ่ายทอดด้านความรู้ ด้านการเกษตรสาขาต่างๆ ในระดับอำเภอ	✓	
3	ที่ตั้งของศูนย์ ศพก. หนึ่งอำเภอมีเพียงหนึ่งศูนย์เท่านั้น	✓	
4	ศูนย์ ศพก. มีองค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้	✓	

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ สพก. และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ สพก.	ถูก	ผิด
5	บุคคลที่สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ในศูนย์ สพก. คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น		✓
6	ศูนย์ สพก. มีหน้าที่ให้ความรู้ ด้านวิชาการ เทคโนโลยี ให้กับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอที่ตั้งอยู่เท่านั้น		✓
7	ศูนย์ สพก. มีโครงสร้างการบริหารงาน โดยคณะกรรมการ สพก. แต่งตั้งโดยประธานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด	✓	
8	คณะกรรมการ สพก. ระดับอำเภอ มีเกษตรอำเภอทำหน้าที่เป็นประธานศูนย์ และเจ้าหน้าที่นักส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่เป็นเลขา		✓
9	บุคคลที่ทำหน้าที่ประธานศูนย์ สพก. หรือที่เรียกว่าเกษตรกรต้นแบบ คือเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำอาชีพการเกษตรในพื้นที่	✓	
10	เกษตรกรที่เข้ามารับบริการของศูนย์ สพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น		✓
11	คณะกรรมการบริหารงานศูนย์ สพก. มีวาระการปฏิบัติหน้าที่ 2 ปี	✓	
12	ศูนย์ สพก. มีการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์		✓
13	การผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยมีการจัดงาน Field Day ปีละ 1 ครั้ง	✓	
14	ศูนย์ สพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่		✓
15	ศูนย์ สพก. ดำเนินงานมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกร่วมกับชุมชน	✓	
16	ศูนย์ สพก. ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการผลิต การตลาด และทางเลือกอาชีพแก่เกษตรกรในชุมชน	✓	
17	ศูนย์ สพก. ดำเนินงานกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการจัดตั้งกลุ่ม การผลิต การแปรรูป		✓
18	ศูนย์ สพก. ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการประกอบอาชีพของเกษตรกรด้านวิชาการ	✓	
19	ศูนย์ สพก. ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในด้านคุณภาพชีวิต		✓
20	ศูนย์ สพก. ช่วยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือเกษตรกรด้านความจำเป็นพื้นฐาน		✓

2.2 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก.

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง การรับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด

1. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการดำเนินงาน และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. จากแหล่งใด เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

- () 1) เจ้าหน้าที่รัฐ () 2) ผู้นำชุมชน
 () 3) เสียงตามสาย () 4) ประชาชนและกรรมการศูนย์ ศพก.
 () 5) อื่นๆ

2. ความถี่ในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ระบุ จำนวน.....ครั้งต่อปี

3. ข่าวสารที่ท่านได้รับจากศูนย์ ศพก. มีเนื้อหาที่มีประโยชน์กับท่านมากน้อยที่ระดับใด

- () 5) มากที่สุด () 4) มาก () 3) ปานกลาง () 2) น้อย () 1) น้อยที่สุด

4. ข่าวสารที่ท่านได้รับจากศูนย์ ศพก. ตรงกับความต้องการของท่านมากน้อยที่ระดับใด

- () 5) มากที่สุด () 4) มาก () 3) ปานกลาง () 2) น้อย () 1) น้อยที่สุด

5. ข่าวสารที่ท่านได้รับจากศูนย์ ศพก. เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ระดับใด

- () 5) มากที่สุด () 4) มาก () 3) ปานกลาง () 2) น้อย () 1) น้อยที่สุด

6. ข่าวสารที่ท่านได้รับจากศูนย์ ศพก. เนื้อหามีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์หรือสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้นที่ระดับใด

- () 5) มากที่สุด () 4) มาก () 3) ปานกลาง () 2) น้อย () 1) น้อยที่สุด

2.3 ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.

ระดับความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดในการดำเนินงานของศูนย์ ศพท.

ข้อ	ความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพท.	ระดับของความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว						
1	รายได้เพิ่มขึ้น					
2	เพิ่มช่องทางการตลาด					
3	งบประมาณสนับสนุนในการทำเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ					
4	ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ					
5	ความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ					
6	มีที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญเมื่อเกิดปัญหา					
เกิดประโยชน์ต่อชุมชน						
1	ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนคงอยู่อย่างยั่งยืน					
2	คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น					
3	เกิดความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น					
4	มีศูนย์สำหรับให้คำปรึกษาปัญหาของชุมชน					
5	ชุมชนเข้มแข็งเป็นรากฐานแก่เยาวชนรุ่นหลังให้พัฒนาชุมชนต่อไป					
6	สิ่งสาธารณประโยชน์ในชุมชนเจริญขึ้น					
7	สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นและไม่หายไปจากชุมชน					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ข้อ	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1	ร่วมในการตัดสินใจ เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก.					
2	ร่วมในการตัดสินใจในการใช้งบประมาณที่ศูนย์ ศพก. ได้รับสนับสนุน					
3	ร่วมในการตัดสินใจวางแผน ขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.					
4	ร่วมในการตัดสินใจกำหนด ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรม โครงการภายใน ศูนย์ ศพก.					
5	ร่วมในการค้นหาปัญหาในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น ปัญหาการบริหารจัดการของ ศพก. ปัญหาการให้บริการของ ศพก.					
6	ร่วมในการประชุมกับคณะกรรมการศูนย์ ศพก. และร่วมการตัดสินใจ ในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.					
7	ร่วมในการคิดและตัดสินใจการหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก.					

ข้อ	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
1	ร่วมในการปฏิบัติ การทำกิจกรรม โครงการเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.					
2	ร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรเงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก.					
3	ร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก.					
4	ร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับทางศูนย์ ศพก. เช่น เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้					
5	ร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.					
6	ร่วมในการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการดำเนินงานศูนย์ ศพก.					
7	ร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ ศพก.					
8	ร่วมในการสนับสนุนปัจจัยเพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร เช่น ปัจจัยการผลิต พืช สัตว์ ประมง อื่นๆ					
9	ร่วมในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ ศพก. เช่น กิจกรรมองค์ความรู้ กิจกรรมพัฒนาฐานเรียนรู้					
10	ร่วมในการดูแลรักษา ความเป็นระเบียบภายในศูนย์ ศพก.					

ข้อ	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
1	ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์ ศพก.					
2	ร่วมรับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมทำกิจกรรมโครงการต่างๆภายในศูนย์ ศพก. เช่น โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำ					
3	ร่วมรับการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาอาชีพ จากศูนย์ ศพก.					
4	ร่วมประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในด้านเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านการเกษตร					
5	ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในด้านช่วยสนับสนุนให้ผลิตผลทางการเกษตรดีขึ้น					
6	ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ให้ดีขึ้น					
7	ร่วมรับประโยชน์จากศูนย์ ศพก. ในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนให้ดีขึ้น					
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
1	ร่วมสังเกตการณ์ในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.					
2	ร่วมประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก.					
3	มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ ศพก. อย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4	มีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการ ศพก. ในการบริหารจัดการศูนย์ศพก.					
5	มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบต่อชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.					
6	มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

4.1 ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ข้อ	ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์ ศพก.	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมศูนย์ศพก.					

ข้อ	ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์ ศพก.	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก.					
3	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก.					
4	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามาร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์ ศพก.					
5	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนา ศูนย์ ศพก.					
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
1	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมเข้ามาในการทำกิจกรรมหรือโครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.					
2	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก.					
3	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.					
4	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ ศพก.					

ข้อ	ปัญหาของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานของ ศูนย์ ศพก.	ระดับปัญหา				
		มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
5	ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.					
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
1	เกษตรกรไม่ได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรม โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์ ศพก.					
2	เกษตรกรไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพจากการร่วม ทำกิจกรรมโครงการต่างๆภายในศูนย์ ศพก.เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการฝึกอบรมเกษตรกร ผู้นำ					
3	ศูนย์ ศพก. ไม่ได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร					
4	เกษตรกรในชุมชนไม่ได้รับประโยชน์จาก ศูนย์ ศพก.					
5	องค์ความรู้ของศูนย์ ศพก. ในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการ ของเกษตรกร					
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
1	ไม่มีการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐในการ ขับเคลื่อนศูนย์ ศพก.					
2	ไม่มีการติดตามผลการดำเนินงานของ โครงการที่ เกี่ยวข้องภายในศูนย์ ศพก. อย่างสม่ำเสมอ					
3	ไม่มีการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ ศพก.					
4	ไม่มีการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ของชุมชน ในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.					
5	ไม่มีการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน					

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม
ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ข้อ	ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์ ศพก.	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนา ศูนย์ ศพก.					
2	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมศูนย์ ศพก.					
3	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก.					
4	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมในการเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ ศพก. เช่น องค์ประกอบของ ศพก. การบริหารจัดการ ศพก. การให้บริการของ ศพก.					
5	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการใช้งบประมาณของศูนย์ ศพก					
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
1	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.					
2	ควรให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของ ศูนย์ ศพก.					

ข้อ	ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์ ศพก.	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3	ควรเปิดให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมเข้ามาในการทำกิจกรรมหรือ โครงการฯ เพื่อพัฒนาศูนย์ ศพก.					
4	ควรเปิดให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาศูนย์ ศพก.					
5	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมบริหารงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.					
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
1	กิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ดำเนินการภายในศูนย์ ศพก. ควรมาจากความต้องการของชุมชน					
2	ควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาเป็นศูนย์ เครือข่าย					
3	ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน รอบๆ ศูนย์ ศพก.					
4	ควรมีงบประมาณสนับสนุนเกษตรกรที่ผ่านการอบรมจากศูนย์ ศพก. ให้รวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการผลิต					
5	ศูนย์ ศพก. ควรเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อ/รวบรวมผลผลิตทางการเกษตร					
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
1	ควรมีการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรในการให้บริการของศูนย์ ศพก.					
2	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบงบประมาณของศูนย์ ศพก.					
3	เกษตรกรต้องติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ ศพก. อย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์ ศพก.	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4	เกษตรกรควรมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนศูนย์ ศพก.					
5	เกษตรกรและชุมชนควรมีการประเมินผลของการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ทุกปีเพื่อจัดระดับการพัฒนา					

ภาคผนวก ข

คำสัมภาษณ์ที่ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 2.2 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมของ สพก.

n = 30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ข่าวสารที่ได้รับจาก สพก. เนื้อหามีประโยชน์	0.900
ข่าวสารที่ได้รับจาก สพก. ตรงกับความต้องการ	0.939
ข่าวสารที่ได้รับจาก สพก. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ	0.908
ข่าวสารที่ได้รับจาก สพก. เนื้อหามีความรวดเร็วทันต่อสถานการณ์	0.911

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

n = 30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.950
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	0.957
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.925
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.918

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4 ปัญหา ของเกษตรกรในการ
ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

n = 30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.944
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	0.970
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.828
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.994

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการ
ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

n = 30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.848
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	0.975
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์	0.899
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.959

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายภูธีร์รันทร ชันสัมฤทธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	31 ตุลาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีการผลิตพืช) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ. 2548
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

